

Eläinten hyvinvointi Suomessa

Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti II

Eläinten hyvinvointi Suomessa

Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti II

Kuvaajat

- Tiina Kauppinen (etu- ja takakannen kuvat, sivut: 3, 24, 38 ja 66)
- Satu Raussi (sivut: 16, 31, 59 ja 92)
- flickr.com/Elsamuko (sivu: 86)

Taitto: Evira, Virastopalveluyksikkö

ISSN 2242-7244

ISBN 978-951-51-1928-5 (pdf)

Helsinki 2016

MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUS

HELSINGIN YLIOPISTO

Evira

Elintarviketurvallisuusvirasto

Sisällysluettelo

Lyhenteiden selitykset	6
1 Alkusanat (Sari Salminen).....	7
2 Tiivistelmä	8
3 Johdanto.....	11
Vieraskynä: Voiko kala tuntea kipua? (Outi Vainio)	14
4 Mitä on eläinten hyvinvointi?	16
4.1 Hyvinvointi on eläimen kokemus - kolme neuvottelukuntaa määrittellee eläinten hyvinvoinnin samoin	17
Vieraskynä: Koulutettavan hevosen hyvinvointi (Tuulia Appleby).....	23
5 Eläinten hyvinvoinnin opetus ja koulutus.....	25
5.1 Valtakunnalliset opetussuunnitelmat.....	26
5.2 Ammatillinen koulutus	27
5.3 Korkeakoulutus	28
5.4 Esimerkkejä muista eläinten hyvinvoinnin koulutuksista ja koulutusmateriaaleista	29
6 Eläinten hyvinvoinnin tutkimus	32
6.1 Missä eläinten hyvinvoinnin tutkimusta tehdään?	33
6.2 Ajankohtaisia eläinten hyvinvoinnin tutkimusaiheita ja hankkeita.....	33
6.3 Eläinten hyvinvointitutkimus EU:ssa	35
6.4 Eläinten hyvinvointitutkimuksen rahoittajat	36
6.5 Tieteelliset seurat ja julkaisut	36
Vieraskynä: Filosofian rooli eläinten hyvinvointitutkimuksessa (Kreetta Ranki)	38
7 Eläinten hyvinvointi, politiikka ja talous.....	40
7.1 Hallitusohjelmat	41
7.2 Eläinten hyvinvointiin liittyvät kansalliset strategiat	43
7.3 Eläintuotannon tuet.....	43
7.4 Eläintuotteiden kulutus ja menekien edistäminen	47
7.5 Eläintuotteiden laatu- ja tuotantojärjestelmät	50
7.6 Eläinten hyvinvointi mediassa ja taiteessa	51
7.7 Kansalaisaloite: Turkistarhaton Suomi	51
7.8 Eläinten hyvinvointitoimijoita.....	52
7.9 Lemmikkieläinkauppa	54
7.10 Ihmisten hyvinvoinnin edistäminen eläinten avulla	55
7.11 Ihmisten ravitseminen ja eläinten hyvinvointi	55
7.12 Ympäristö ja eläinten hyvinvointi	56
7.13 EU:n eläinten hyvinvointipolitiikka	56
7.14 Kansainvälinen eläinten hyvinvointipolitiikka.....	58

Vieraskynä: Inhimillisyyttä on suurinta eläimellisyyttä
(Sirpa Pietikäinen)..... 59

8 Eläinten hyvinvointia koskeva sääntely..... 61

- 8.1 Eläinsuojelulain kokonaisuudistus 62
- 8.2 Eläinten hyvinvointia koskevat uudet lait 64
- 8.3 Uudet valtioneuvoston asetukset eläinten suojelusta 64
- 8.4 Eläinten hyvinvointia koskevia EU-säädösuudistuksia..... 65
- 8.5 Uusien säädösten täytäntöönpano 66

9 Eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvonta 67

- 9.1 Valvovat viranomaiset 68
- 9.2 Viranomaistarkastusten ja -valvontojen tulokset..... 70
  - 9.2.1 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastukset 70
  - 9.2.2 Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset 71
  - 9.2.3 Täydentäviin ehtoihin liittyvät eläinten hyvinvoinnin tarkastukset 76
  - 9.2.4 Eläinkuljetusten tarkastukset 77
  - 9.2.5 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset..... 78
  - 9.2.6 Eläinten hyvinvoinnin tuen tarkastukset..... 81
  - 9.2.7 Luomueläintilojen valvonta 82
  - 9.2.8 Koe-eläintoiminnan valvonta 83
- 9.3 Viranomaisvalvonnan suunnittelu ja onnistuminen..... 83
- 9.4 Valvonnan kehittäminen 84

10 Eläinsuojelurikostuomiot 87

- 10.1 Ilmoitukset poliisille..... 88
- 10.2 Eläinsuojelurikosasiat syyttäjäillä..... 88
- 10.3 Eläinsuojelurikostuomiot 88
- 10.4 Eläintenpitokielto 89

Vieraskynä: Kannattava hyvinvointi-investointi toteutuu varmimmin
(Jarkko Niemi) 91

11 Vapaaehtoinen eläinten hyvinvoinnin edistäminen 93

- 11.1 Naudan hyvinvointi..... 93
- 11.2 Sian hyvinvointi 97
- 11.3 Turkiseläinten hyvinvointi 99
- 11.4 Hevososen hyvinvointi..... 99
- 11.5 Koiran ja kissan hyvinvointi 100
- 11.6 Vapaaehtoinen eläinsuojeluneuvonta 100
- 11.7 Koe-eläinten hyvinvointi 101
- 11.8 Eläinkilpailujen antidopingtyö..... 101
- 11.9 Teurastettavien eläinten hyvinvointi 101

Vieraskynä: Kettujen ja minkkien hyvinvointi Suomessa
(Jaakko Mononen) 102

12 Tietoja suomalaisista eläimistä	105
12.1 Tuotantoeläinten, eläintilojen, teuraseläinten, koe-eläinten, riista- ja kalansaaliin sekä viljeltyjen kalojen määrät	106
12.2 Koirien, kissojen ja hevosten määrät.....	114
12.3 Koe-eläinten käyttö luokitellaan toimenpiteiden vakavuuden mukaan	114
12.4 Eläinten pito-olosuhteita	115
12.4.1 Hevosia ei juuri enää pidetä pilttuissa	115
12.4.2 Vuonna 2013 yli puolet lypsylehmistämme eli parsinavetoissa.....	115
12.4.3 Emakko porsii useimmiten häkissä.....	116
12.5 Eläintaudit, eläinten sairaudet ja kuolleisuus	116
12.5.1 Eläintaudit ja eläinten sairaudet	116
12.5.2 Vasikka- ja porsaskuolleisuus	117
12.6 Eläinkuljetukset ja eläinten laitton maahantuonti.....	117
12.6.1 Eläinkuljetukset	117
12.6.2 Eläinten laitton maahantuonti	118
12.7 Eläinten tainnutus, teurastus, lopetus ja teurashylkäykset.....	119
12.7.1 Yleisimmät tainnutus- ja lopetusmenetelmät.....	119
12.7.2 Teurashylkäykset	120
12.8 Löytöeläimet	121
12.9 Loukkaantuneet luonnonvaraiset eläimet ja eläinten pelastus.....	122

Lyhenteiden selitykset

EFSA	Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen
EHK	Eläinten hyvinvointikeskus
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
ETT	Eläinten terveys ETT ry, ennen Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry
Evira	Elintarviketurvallisuusvirasto
FAO	YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö
FVO	EU-komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimisto
HY	Helsingin yliopisto
ISY	Itä-Suomen yliopisto
LUKE	Luonnonvarakeskus. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL, Metsätutkimuslaitos Metla sekä Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tiken tilastotuotanto yhdistettiin Luonnonvarakeskukseksi 1.1.2015.
LUOMU	luonnonmukainen, luonnonmukaisesti tuotettu
MAVI	Maaseutuvirasto
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
MTK	Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto r.y.
Naseva	Nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä. Toimii ETT ry:n alaisuudessa.
OIE	Maailman eläintautijärjestö
ProAgria	kansallinen maatalouden neuvontajärjestö
SEY	SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, myös SEY Suomen Eläinsuojelu
Sikava	Sikaloiden terveyslukitusrekisteri. Toimii ETT ry:n alaisuudessa.

1 Alkusanat

Eläinten hyvinvoinnin merkitys yhteiskunnassamme kasvaa jatkuvasti. Ihmisiä kiinnostaa, millaisia eläimet ovat ja miten ne kokevat tämän maailman, jonka me ihmiset jaamme niiden kanssa. Tieteellisessä tutkimuksessakin on kiinnostuttu aiempaa enemmän myös eläinten tunteista ja tuntemuksista ja niistä voidaan keskustella avoimesti osana eläinten hyvinvointia. Tutkimuksiin pohjautuva tieto eläimistä ja niiden käyttäytymisestä luo suuntaviivat eläinten pidolle, hoidolle ja kohtelulle.

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat sekä uusimpana tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta ovat laatineet määritelmän eläinten hyvinvoinnille. Määritelmän ensimmäinen lause kuuluu: Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta.

Eläinsuojelulain kokonaisuudistus on ollut valmisteilla syksystä 2012 alkaen. Uudistuksen tavoitteena on muun muassa selkeämpi lainsäädäntö, tehokkaampi toimeenpano, perustuslainmukaisuus ja tietenkin myös eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Valmistelu on edennyt ajatuksella, että lain painopistettä muutetaan enemmän eläinten hyvinvoinnin edistämiseen pelkän eläinten kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta suojelemisen sijaan. Tärkeänä on pidetty myös sitä, että eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet tyydytetään ja eläimiä kunnioitetaan.

Eläinryhmiä on kovin monenlaisia, ja niiden hyvinvointiin vaikuttavat erilaiset asiat. Tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten lisäksi ihmisen hallinnassa ovat niin koe-eläimet kuin sirkusten ja eläintarhojen eläimet. Lisäksi ihminen vaikuttaa suoraan luonnonvaraisiin eläimiin metsästäväällä joitakin eläinlajeja ja hävittämällä niin sanottuja haittaeläimiä. Eläinten hyvinvointi onkin meidän kaikkien asia, vaikkemme omistaisi yhtään eläintä tai käyttäisi edes eläinperäisiä tuotteita.

Toisen kerran ilmestytävä eläinten hyvinvointiraportti valottaa tätä laajaa asiaa monesta näkökulmasta. Edellisen raportin eläinten hyvinvoinnin perustieto ja eläinlajikohtaiset tietopaketit ovat löytäneet luontevasti kotipaikkansa elaintieto.fi -sivustolta. Nyt voidaan keskittyä siihen, mikä on muuttunut edellisen raportin jälkeen. Muutoksia parempaan on ollut ilahduttavan paljon mukaan lukien eläinsuojelulakiuudistus, määräaikainen eläinsuojeluasiamiehen virka sekä eläinten hyvinvoinnin ja eläinetiikan kirjaaminen peruskoulun opetussuunnitelmiin.

Eläinten hyvinvoinnin parantamiseen tarvitaan avoimuutta, keskustelua ja tiedostamista. Raportissa on runsaasti tietoa omaksuttavaksi ihan meille jokaiselle.

Sari Salminen
Eläinsuojeluasiamies (31.12.2015 asti)

2 Tiivistelmä

Kiinnostus eläinten hyvinvointia kohtaan lisääntyy ja laajenee. Keskusteluun eläinten hyvinvoinnista osallistuvat nykyisin eläinalan asiantuntijoiden lisäksi esimerkiksi monet taiteen ja kaupan alan toimijat sekä aktiiviset kansalaiset. Kokonaiskuvan muodostaminen eläinten hyvinvoinnista on kuitenkin edelleen vaikeaa, sillä tieto eläimistä, niiden pidosta ja hoidosta, on sirpaleista ja osin yksipuolista. Tämän raportin tarkoituksena on tarjota monipuolisesti riippumatonta ja luotettavaa tietoa eläinten hyvinvoinnista sekä seurata eläinten hyvinvoinnin edistymistä maassamme. Eläinten hyvinvoinnin parantaminen edellyttää monien eri tahojen toimivaa yhteistyötä. Tähän meillä Suomessa on erinomaiset edellytykset.

Hyvinvointi on eläimen kokemus

Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Näin eläimen hyvinvoinnin määrittelevät kolme kotimaista valtioneuvoston asettamaa neuvottelukuntaa. Eläimen hyvinvointia voidaan edistää ottamalla eläimen elämästä pois negatiivisia asioita, kuten kipua ja pelkoa tuottavia kokemuksia. Hyvinvointia edistetään myös lisäämällä eläimen elämään positiivisia asioita, kuten mielihyvää tuottavia kokemuksia.

Eläinten hyvinvointi ensimmäistä kertaa opetussuunnitelmissa

Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eläinten hyvinvointi on nostettu ensimmäistä kertaa opettavaksi sisällöksi sekä ala- että yläkoulussa. Perusopetuksen oppimateriaalit ja opettajien tiedot eläinten hyvinvoinnista on tarpeen päivittää. Eläinten hyvinvoinnin yliopistollinen opetus vähenee, kun Itä-Suomen yliopisto lopettaa luonnontieteellisen eläinten hyvinvoinnin opetuksen ja tutkimuksen. Suomesta puuttuu edelleen yliopistotasoinen eläinten hyvinvoinnin tutkimus.

Eläinten hyvinvoinnin tutkimus yhä monitieteisempää

Eläinten hyvinvointiin liittyvän tutkimustiedon tarve on kasvanut ja kasvaa edelleen. Eläinten hyvinvoinnin tutkimus onkin vakiintunutta ja yhä monitieteisempää. Viime vuosina on valmistunut kymmeniä eläinten hyvinvoinnista väitelleitä ammattitutkijoita. Yhteiskunnallista ja kulttuurista eläinten hyvinvointitutkimusta tehdään yhä enemmän, ja Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen tieteellinen seura YKES ry. toimii aktiivisesti.

Eläinten hyvinvointikorvaus laajenee

Maataloustuet ovat tärkeitä suomalaisen eläintuotannon kannattavuudelle. Eläinsuojelusäädösten vähimmäisvaatimukset ylittäviä toimia edellytetään eläinten hyvinvointikorvauksen, investointitukien sekä luonnonmukaisen tuotannon korvauksen ehdoissa. Eläinten hyvinvointikorvauksen suosio on kasvanut tuottajien keskuudessa, ja nykyiseen korvaukseen on käytettävissä

aiempia vuosia enemmän rahaa. Nyt myös siipikarja-, lammas- ja vuohitalliset voivat sika- ja nautatilallisten tavoin hakea korvausta.

Ihmisten ravitseminen, ympäristö ja eläinten hyvinvointi kytköksissä toisiinsa

Kananmunia kaupasta ostettaessa on mahdollisuus valita kanojen hyvinvoinnin edellytysten puolesta, sillä kananmunissa on merkintä, joka kertoo kanan pito-olosuhteista. Kananmunien tuotantoon on myös tullut uusi tuotantotapa, niin kutsuttu free range eli ulkokanalat. Ostopäätösten tekeminen monien muiden eläintuotteiden osalta eläinten hyvinvoinnin perusteella on vaikeaa, sillä hyvinvointia korostava laatujärjestelmä puuttuu edelleen.

Viime vuosina on virinnyt keskustelua eläinperäisiä elintarvikkeita korvaavista tuotteista, kuten keinolihasta. Hyönteisten käytön mahdollisuuksista ihmisten ravinnoksi ja eläinten rehuksi on kiinnostuttu. Kasviproteiinien kulutuksen, tuotannon ja tuotteiden jalostuksen lisäämistä on toivottu. Ravitsemussuosittelut kehottavat käyttämään vähemmän punaista lihaa ja korvaamaan sitä siipikarjan lihalla ja kasviproteiineilla. Ilmastokeskustelussa lihan syönnin vähentäminen on noussut keskeiseksi puheenaiheeksi. Muutokset ihmisten ruokailutottumuksissa vaikuttavat myös eläinten hyvinvointiin.

Eläinsuojeluasiamiehen virka jäi määräaikaiseksi

Suomen ensimmäinen eläinsuojeluasiamies toimi virassa 12.8.2013–31.12.2015. Virkaa ei jatkettu määräajan päätyttyä. Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta aloitti työnsä, ja kaksi muuta valtioneuvoston asettamaa neuvottelukuntaa, tuotanto- sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat, jatkavat työtään toisella kaudella.

Eduskunnassa vuonna 2013 käsitelty Suomen ensimmäinen kansalaisaloite koski turkistarhauksen lakkauttamista Suomessa. Aloitetta ei hyväksytty eduskunnassa.

Uusi eläinsuojelulaki tekeillä

Kansallinen eläinten hyvinvoinnin säädöstyö on keskittynyt viime vuosina kaikkia eläimiä koskevan uuden eläinsuojelulain valmisteluun. Uusia säädöksiä ovat laki ja asetus tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten (koe-eläinten) suojelusta sekä asetus sikojen suojelusta. Muita uusia eläinten hyvinvointia edistäviä säädöksiä ei juuri ole tullut. Edellisestä hallitusohjelmasta poiketen nykyiseen hallitusohjelmaan ei ole kirjattu eläinten hyvinvointia edistäviä toimia. Hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan maataloudelle ei säädetä uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Tämä vaikeuttaa sellaisten tuotantoeläinten hyvinvointia edistävien uusien säädösten tekemistä, jotka aiheuttaisivat kustannuksia tuotannolle. Maa- ja

metsätalousministeriö keskeytti turkiseläinten suojelua koskevan valtioneuvoston asetuksen valmistelun.

Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset lisääntyneet

Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa sekä eläinkuljetusten tarkastuksissa havaitut eläinsuojelulliset puutteet ovat melko samankaltaisia ja -suuruisia vuodesta toiseen. Nautojen, sikojen, broilerin ja turkiseläinten otantatarkastuksissa on vuosina 2011–2014 havaittu puutteita keskimäärin yli viidenneksellä tarkastetuista tiloista. Eniten epäkohtia on ollut turkistiloilla. Sikatiloilla on viime vuosina havaittu aiempaa vähemmän tutkimis- ja tonkimismateriaalin puutetta. Yleisimmät eläinkuljetusten epäkohdat liittyvät lupiin ja asiakirjoihin, eivätkä näin ollen suoraan vaikuta eläinten hyvinvointiin.

Kuntien valvontaeläinlääkärien määrän lisäys on kasvattanut etenkin lemmikkieläinlaitosten epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrää. Lemmikkieläinlaitoksissa todetaan enemmän vakavia eläinsuojelullisia laiminlyöntejä kuin tuotantoeläinlaitoksissa. Eläinsuojelurikoksista tuomitettujen ja eläintenpitokiellon saaneiden henkilöiden määrä on viime vuosina kasvanut. Myös poliisille tehtyjen eläinsuojeluilmoitusten määrä on hieman kasvanut.

Eläinten hyvinvointia edistetään vapaaehtoisesti

Suomessa elinkeino kerää ja hyödyntää aktiivisesti tietoa tuotantoeläinten hyvinvoinnista. Eläinten terveys ETT ry:n kansalliset sikojen ja nautojen terveydenhuollon järjestelmät Sikava ja Naseva auttavat ennaltaehkäisemään tuotantoeläinten sairauksia ja parantamaan eläinten pito-olosuhteita. Suomen hyvä eläinterveys ja vapaus useista muualla yleisistä tarttuvista eläintaudeista ovat osaltaan näiden järjestelmien ansiota. Sikatiloille suunnatun Sikava:n pohjalle on rakennettu kansallinen Laatuvastuu-järjestelmä, joka kertoo lainsäädännön vähimmäisvaatimuksia paremmasta sikojen terveydenhuollosta. Suuri osa suomalaisista sianlihan tuottajista on koulutettu sikojen hyvinvoinnin huomioimiseen Suomen Sikayrittäjät ry:n laajassa Sikojen hyvinvoinnin edistäminen -tiedonvälityshankkeessa.

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry:n paikallistoiminta auttaa konkreettisesti etenkin avun tarpeessa olevia lemmikkieläimiä, joista iso osa on hylättyjä kissoja. SEYllä on myös laaja eläinsuojeluneuvojen verkosto. Loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten auttaminen Suomessa perustuu edelleen paljolti vapaaehtoistyöhön.

3 Johdanto

Eläinten hyvinvointi Suomessa II -raportti kokoaa ajantasaisen tiedon eläinten hyvinvoinnin tilasta Suomessa. Raportissa tarkastellaan eläinten hyvinvoinnissa viime vuosina tapahtunutta kehitystä verrattuna ensimmäisen Eläinten hyvinvointi Suomessa -raportin (2012) tietoihin. Ensimmäisen raportin tilastotiedot olivat peräisin pääosin vuosilta 2007–2010, tämän raportin tiedot vuosilta 2011–2014. Raportin osat sisältävät aiheisiin liittyviä lisätietolinkkejä.

Raportti on tarkoitettu kaikkien kansalaisten käyttöön. Raportti ilmestyy vain sähköisenä. Päivitetyin version on suunniteltu ilmestyvän joka kolmas vuosi.

Suomalaisten eläinten hyvinvoinnin tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia voidaan jatkossakin seurata raportissa esitettyjen tunnuslukujen avulla. Seurattavia tunnuslukuja ovat esimerkiksi eläinsuojelutarkastusten ja tukitarkastusten tulokset sekä eläinsuojelurikostuomioiden ja eläintenpitokieltojen määrät. Eläinten hyvinvoinnin säädösten kehittymistä ja eläinsuojelulain

uudistuksen etenemistä seurataan raportissa. Erilaiset yksittäisten eläinlajien hyvinvointia edistävät toimet, eläinten hyvinvointia koskevan opetuksen ja tutkimuksen kehittyminen, kansalaisten ja eläintenpitäjien eläinten hyvinvointitietouden edistyminen sekä eläintuottajien, teollisuuden, kaupan ja kuluttajien eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi tekemät vapaaehtoistoimet ovat niin ikään tarkastelussa.

Raportin tiivistelmä kokoaa yhteen asioita, jotka ovat eläinten hyvinvoinnin kannalta hyvin, ja asioita, joiden kanssa on vielä työtä tehtävänä. Tiivistelmässä esitetyt aiheet on käyty seikkaperäisemmin läpi raportin varsinaisissa luvuissa. Raportti ei ota kantaa, vaan tarjoaa tietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista asioista.

Raportista selviää muun muassa, mitä eläinten hyvinvoinnilla tarkoitetaan sekä missä eläinten hyvinvointia opetetaan ja tutkitaan. Talous ja politiikka vaikuttavat eläinten hyvinvointiin, joten nämä näkökulmat ovat myös esillä. Eläinsuojelusäädökset ohjaavat eläinten pitoa ja kohtelua. Eläinsuojelusäädösten noudattamisen valvonta, valvonnan tulokset sekä eläinsuojelurikosten määrät ilmenevät raportista useiden vuosien ajalta. Raportissa esitetään myös eläimiin liittyviä tunnuslukuja, kuten eläinmääriä tai arvioita niistä. Toisin kuin edellisessä, tässä raportissa ei ole eläinlajikohtaista liitettä. Lajikohtaista tietoa eläinten hyvinvoinnista löytyy Eläinten hyvinvointikeskuksen verkkosivuilta (www.elaintieto.fi).

Eläinsuojelulakimme koskee kaikkia eläimiä, joten mitään eläinryhmää ei ole tarkoituksellisesti rajattu raportista pois. Raportissa esitetyt tilastot ja viralliset tiedot painottuvat kuitenkin tuotantoeläimiin, joiden elämä on hyvin dokumentoitua eläintuotannon elinkeinoluonteen vuoksi.

Kaikista maamme luonnonvaraisista tai ihmisten huostassa olevista eläimistä ei ole olemassa virallista tilastoitua tietoa, joka kertoisi näiden eläinten hyvinvoinnista. Esimerkiksi koirien, kissojen ja muiden lemmikkieläinten hyvinvoinnista tai lukumääristä on edelleen olemassa vain valistuneita arvauksia.

Raportin vieraskynäkirjoituksissa eläinten hyvinvoinnin asiantuntijat ja toimijat käsittelevät kalojen kivun tuntoa (Outi Vainio), koulutettavan hevosen hyvinvointia (Tuulia Appleby), filosofian roolia eläinten hyvinvointitutkimuksessa (Kreeta Ranki), eurooppalaista eläinten hyvinvointipolitiikkaa (Sirpa Pietikäinen), tuotannon talouden vaikutusta eläinten hyvinvointiin (Jarkko Niemi) sekä turkiseläinten hyvinvoinnin tilaa (Jaakko Mononen). Kiitämme lämpimästi vieraskynätekstien kirjoittajia asiantuntevista puheenvuoroista.

Raportin on koonnut Eläinten hyvinvointikeskus (EHK). Raportin tekemiseen ovat EHK:n työntekijöiden ja johtoryhmän kanssa osallistuneet erityisesti eläinsuojelun valvonnan ohjaamisesta ja johtamisesta vastaavat virkamiehet Elintarviketurvallisuusvirasto Evirasta sekä eläinsuojelua koskevia säädöksiä valmistelevat virkamiehet maa- ja metsätalousministeriöstä.

Raportin esipuheen on kirjoittanut eläinsuojeluasiamies Sari Salminen, jota kiitämme yhteistyöstä ja asiantuntemuksen jakamisesta. Raportin tekemiseen on osallistunut useita asiantuntijoita, mistä heille suuri kiitos.

Otamme mielellämme vastaan palautetta raportin kehittämiseksi edelleen.

Satu Raussi

Tiina Kauppinen

Eläinten hyvinvointikeskus EHK
Koetilantie 2, PL 57
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Satu Raussi, johtaja, FT
Puh. 050 4156570, [satu.raussi\(at\)helsinki.fi](mailto:satu.raussi(at)helsinki.fi)

Tiina Kauppinen, eläinten hyvinvoinnin erityisasiantuntija, FT
Puh. 044 3001295, [tiina.kauppinen\(at\)helsinki.fi](mailto:tiina.kauppinen(at)helsinki.fi)

Voiko kala tuntea kipua?

Eläinten hyvinvoinnista puhutaan paljon, mutta yleensä kalat jäävät keskustelun ulkopuolelle. Unohdus tapahtuu siitä huolimatta, että hyödynnämme eväkkäitä ehkä monipuolisemmin kuin useimpia muita selkärankaisia. Kalojen narraaminen on melkein parin miljoonan suomalaisen kesäinen harrastus ja rentoutumiskeino. Perinteinen ammattikalastus ja kalojen kasvatus ravinnoksi takaavat, että kansalaisten lautasille riittää terveellistä ruokaa. Kaloja uiskentelee kotiakvaarioiden ohella myös laboratorioiden vesialtaisissa. Syynä on se, että erityisesti seeprakaloja käytetään entistä enemmän tieteellisessä tutkimuksessa koe-eläiminä hiirien ja rottien sijasta.

Kalojen aisteja sekä tiedollisia ja taidollisia ominaisuuksia on tutkittu melko niukasti. Sen vuoksi tiedämme niiden kyvyistä ja käyttäytymisestä vähemmän kuin useista muista eläimistä. Viime vuosien tutkimukset ovat osoittaneet, että kaloilla on hyvä muisti, ne oppivat tunnistamaan toisiaan, ne leikkivät, tekevät yhteistyötä, luovat monimutkaisia käyttäytymisrituaaleja ja hyödyntävät työkaluja pesän rakentamisessa.

Kiistanalaisin tieteellinen kysymys on edelleen kalojen tietoisuus ja siihen liittyvä tuntoisuus, jotka ovat välttämättömiä esimerkiksi kivun ja kärsimyksen kokemiseen. Vanha oletus lähti siitä, että kalojen aivokuori poikkeaa ihmisen vastaavasta liikaa, jotta tietoinen toiminta olisi niille mahdollista. Uusin tietämys kuitenkin olettaa, että eroista huolimatta kalat ovat tietoisia ja sen vuoksi ne myös voivat tuntea kipua ja kärsiä. Tämä tuore käsitys perustuu siihen, että tietoisuus on kehityshistoriallisesti vanha ominaisuus ihmisessä, joten tietoisuuden tuottamiseen tarvittavat aivoalueet ja hermoverkot ovat myös vanhoja. Näitä vastaavat aivojen osat löytyvät myös kaloilta. Lisäksi on käynyt ilmi, että aivokuoren rooli tietoisuuden tuottamisessa on vähäisempi kuin aikaisemmin luultiin.

Kipututkimusten klassikoksi on noussut kalakoe, jossa tutkija ruiskutti etikkahappoa kalan huuleen aiheuttaen kirvelyä ja kipua pistokohtaan. Toimenpiteen jälkeen kala huiskautti pyrstöään ja alkoi hieroa suutaan tutkimusakvaarion pohjaan. Jos etikkahappoa joutuisi meidän huuleemme, todennäköisesti hankaisimme suuta kädellä. Hapolle altistuneen kohdan koskettelu on kipukäyttäytymistä ja siten yksi osoitus kivun tunteesta etikkahapon pistokohdassa sekä ihmisellä että kalalla.

Nykytiedon perusteella meidän on siis syytä olettaa, että kaloilla on tunteita. Ajatus koukussa roikkuvan saaliin kivusta voi kuitenkin olla vieras useille ongen varressa viihtyvälle. Hyvällä syyllä voimme kysyä, miksi emme paremmin havaitse kalojen kärsimystä? Jokainen tunnistaa sekä läheistensä että

lemmikkiensä kipuilmeet. Kun meihin sattuu, kasvolihaksemme kiristyvät. Sama tapahtuu myös hiirillä, rotilla, kissoilla ja hevosilla. Kalat ovat nisäkäisiin verrattuna ilmeettömiä ja se voi olla yksi syy, miksi meidän on vaikea kuvitella, että nämä veden asukkaat ovat tuntevia olentoja.

Kärsimyksen mahdollisuuden pitäisi vaikuttaa siihen, miten kohtelemme kaloja. Ne kärsivät hapen puutteesta vedestä nostamisen jälkeen. Koukkujen irrottaminen on kivuliasta. Toistaiseksi emme tiedä, miten paljon kalat stressaantuvat esimerkiksi jäätyään puristuksiin laahusnuotan pussinpohjaan tai eläessään kasvatusaltaissa, joissa ne joutuvat koko ikänsä uimaan pientä ympyrää. Nyt on aika alkaa huolehtia myös kalojen hyvinvoinnista.

Vieraskynän kirjoittaja **Outi Vainio** on eläinlääketieteellisen farmakologian professori Helsingin yliopistossa

4 Mitä on eläinten hyvinvointi?

Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olo-tilasta. Näin eläimen hyvinvoinnin määrittelevät kolme kotimaista valtioneuvoston asettamaa [neuvottelukuntaa](#) (seura- ja harrastuseläinten sekä tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ja tieteellisiin tai opetustarkeoituksiin käytettävien eläinten (koe-eläinten) suojelun neuvottelukunta). Neuvottelukunnat ovat siis päätyneet samaan perusmääritelmään eläinten hyvinvoinnista.

Eläimen hyvinvointia voidaan edistää ottamalla eläimen elämästä pois negatiivisia asioita, kuten kipua ja pelkoa tuottavia kokemuksia. Hyvinvointia voidaan edistää myös lisäämällä eläimen elämään positiivisia asioita, kuten mielihyvää tuottavia kokemuksia. EU:n Lissabonin sopimuksen mukaan eläimet ovat tuntevia olentoja, mikä on huomioitava niiden kohtelussa ja pito-olosuhteissa. Eläinten tunteista on olemassa tutkimustietoa, ja ne myös kiinnostavat ihmisiä yhä enemmän. Kysymys eläinten tietoisuuden tasosta on tunteita vaikeampi, mutta aktiivisen tutkimuksen kohteena. Vuonna 2012 joukko neurotieteilijöitä antoi [Cambridgen julistuksen](#), jonka mukaan ihminen ei ole ainoa tietoisuuden kykenevä laji, vaan nisäkkäillä, linnuilla ja

muillakin luontokappaleilla on neurologiansa puolesta mahdollisuus tietoisuuteen.

Raportin tässä osassa kerrotaan eläinten hyvinvoinnin käsitteestä yllämainittujen kotimaisten neuvottelukuntien määritelmien avulla. Eläinten hyvinvoinnin määrittelemisestä ja arvioinnista on kerrottu myös edellisen [Eläinten hyvinvointi Suomessa \(2012\)](#) -raportin osassa 5: Eläinten hyvinvointi ja sen arviointi.

4.1 Hyvinvointi on eläimen kokemus - kolme neuvottelukuntaa määrittelee eläinten hyvinvoinnin samoin

Seura- ja harrastuseläinten sekä tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ovat päätyneet seuraavaan yhteiseen eläinten hyvinvoinnin määritelmään:

Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olosta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat sen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu, tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, rasitusta, käytöshäiriöitä tai haittaa terveydelle, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsitteillä ja eläinjalostuksella.

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan määritelmä eroaa muista vain viimeisessä virkkeessään:

Koe-eläinten hyvinvointiin vaikuttavat perimä ja siihen mahdollisesti tehdyt muutokset, terveydentila, elinympäristö, hoito sekä koetoimenpiteet.

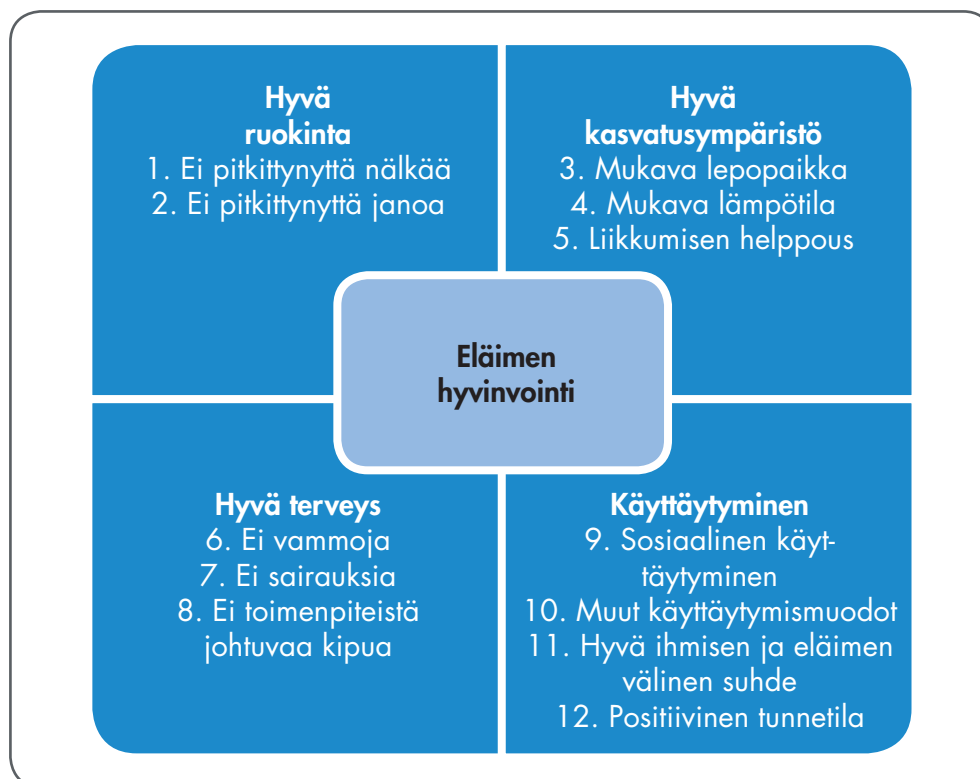
Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan mukaan tuotantoeläimen hyvinvointia voidaan tarkastella ns. viiden vapauden (Five Freedoms) avulla. Viisi vapautta toimivat hyvänä käytännön välineenä, kun halutaan tarkastella eläinten hyvinvointia konkreettisella tasolla.

Viisi vapautta

1. Vapaus nälästä ja janosta
2. Vapaus epämukavuudesta
3. Vapaus kivuista, vammoista ja sairauksista
4. Vapaus normaaliin käyttäytymiseen
5. Vapaus pelosta ja kärsimyksestä

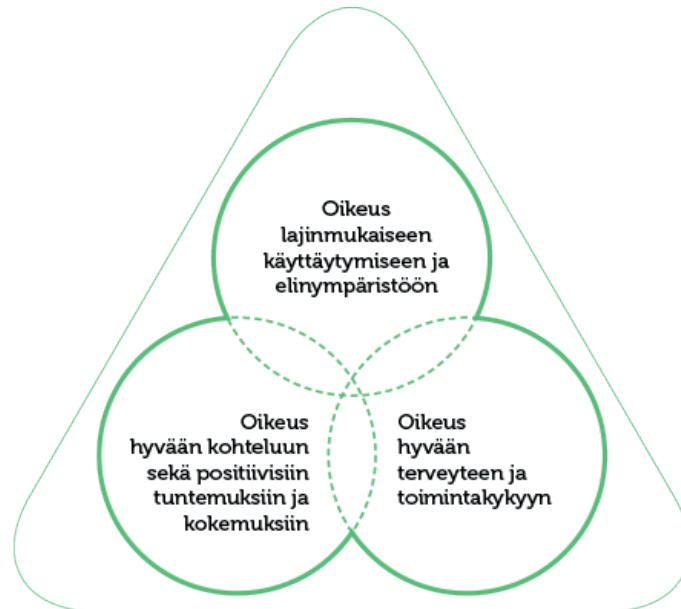
Viisi vapautta (Five freedoms) Iso-Britannia, Farm Animal Welfare Committee ([FAWC](#)).

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan ja tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan mukaan hyvinvointia voidaan arvioida [Welfare Quality®](#) -periaatteiden ja -kriteereiden avulla (Kuva 1). Ne pohjautuvat viiteen vapauteen, mutta tuovat lisäksi esille eläinten positiiviset kokemukset yhtenä hyvinvointiin vaikuttavana osa-alueena. Welfare Quality® -järjestelmän neljä eläinten hyvinvoinnin peruseriaatetta ovat hyvä ruokinta, hyvä elinympäristö, hyvä terveys sekä tarkoituksenmukainen käyttäytyminen. Näitä periaatteita täsmentää 12 eläinten hyvinvoinnin kriteeriä.

Kuva 1. Welfare Quality®: neljä periaatetta ja 12 kriteeriä.

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta määrittelee eläinten hyvinvointia myös kolmen oikeuden kautta (Kuva 2). Määritelmä kattaa hyvin laajan eläinjoukon, kuten hevoset, koirat, kissat, jrsijät, kanit sekä terraario- ja akvaarioeläimet. Eläimet ovat tuntevia olentoja, ja ihmisen toimivallan alla ollessa niille on haluttu luoda oikeuksia. Sanalla oikeus tarkoitetaan tässä yhteydessä eläimen oikeutta tulla kohdelluksi tavalla, joka tukee sen hyvinvointia. Oikeudet voivat olla negatiivisia tai positiivisia. Negatiiviset oikeudet viittaavat oikeuteen olla tulematta häirityksi tai estetyksi muiden taholta, positiiviset oikeudet puolestaan vaativat muilta tukea ja apua. Oikeuksista seuraa aina velvollisuuksia. Oikeus-sanankäyttö tässä yhteydessä velvoittaa eläinten kanssa toimivia.

Kuva 2. Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan määrittelemät eläimen oikeudet, joista ihminen on velvollinen huolehtimaan.

Oikeus hyvään kohteluun sekä positiivisiin tuntemuksiin ja kokemuksiin

- Osaava ja motivoitunut hoitaja
- Yksilöllinen kohtelu
- Sopivat, väkivallattomat koulutusmenetelmät ja -välineet, jotka tukevat eläimen hyvinvointia eivätkä aiheuta eläimelle kipua tai kärsimystä
- Eläimelle sopiva toiminta, joka ei kuitenkaan rasita eläintä niin, että se uhkaa eläimen hyvinvointia
- Lajille, rodulle ja yksilölle sopivat virikkeet
- Vuorovaikutus ihmisen kanssa
- Tuskaton kuolema

Oikeus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja elinympäristöön

- Riittävä tila, joka mahdollistaa lajityypillisen käyttäytymisen ja erilaiset käyttäytymisen muodot
- Lajityypillisille tarpeille sopivat, mukavat ja turvalliset ympäristöolosuhteet
- Lajitovereiden seura sosiaalisille lajeille
- Mahdollisuus välttää muiden eläinten ja ihmisten seuraa ja läheisyyttä
- Ympäristön tutkiminen ja muokkaaminen
- Ravinnon hankintaan liittyvä käyttäytyminen
- Leikki
- Jälkeläisillä riittävän pitkä emon hoiva

Oikeus hyvään terveyteen ja toimintakykyyn

- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Terveystta ja hyvinvointia tukeva jalostus
- Hyvä fyysinen kunto
- Kivuttomuus
- Sairauden hoito
- Hyvälaatuinen, puhdas vesi
- Lajinmukainen ja yksilölle sopiva ruokinta ja ravinto
- Ennaltaehkäisevä suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Eläinlääkäripalvelut tarvittaessa

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan mukaan koe-eläimen elämän tulisi olla mahdollisimman hyvä syntymästä kuolemaan. Koe-eläimet voivat joutua elämään rajoitetussa elinympäristössä ja niille voidaan tutkimustarkoituksessa tehdä kipua tai kärsimystä aiheuttavia toimenpiteitä. Lainsäädäntö edellyttää, että tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettäville eläimille aiheutetaan mahdollisimman vähän kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa.

Koe-eläimen hyvinvointia turvataan **3R-periaatteisiin*** kuuluvan **parantamisen (refinement)** veloitteen avulla. Parantamista tulee soveltaa sekä eläinten kasvattamisessa ja pidossa että eläimelle toimenpiteitä tehtäessä. Parantamiseen kuuluvat eläimelle aiheutettavan kärsimyksen estäminen tai sen lievittäminen vähimmäismäärään sekä eläimen hyvinvoinnin aktiivinen edistäminen (Taulukko 1).

*3R-periaatteet tarkoittavat

- *Korvaaminen (Replacement): eläinten sijaan käytetään muuta menetelmää aina, kun se on mahdollista.*
- *Vähentäminen (Reduction): eläimiä käytetään mahdollisimman vähän.*
- *Parantaminen (Refinement): eläinten kasvatus, hoito ja toimenpiteet tehdään parhaalla mahdollisella tavalla.*

Taulukko 1. Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan määrittelemät keinot koe-eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi.

<p>Eläinten kasvattamisen, pidon ja hoidon menetelmiä tulee kehittää jatkuvasti yhä paremmin eläimen lajinmukaiset ympäristö- ja käyttäytymistarpeet huomioon ottaviksi.</p>	<p>Koetoimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava niin, että eläimen hyvinvointi ei huonone tai se huononee niin vähän kuin mahdollista. Koetoimenpiteiden aikana ympäristöä ja hoitoa muokkaamalla voidaan vähentää eläimen kokemaa stressiä.</p>
<p>Pätevä henkilöstö, jonka tietoja ja taitoja ylläpidetään jatkuvalla koulutuksella</p>	<p>Pätevä henkilöstö, jonka tietoja ja taitoja ylläpidetään jatkuvalla koulutuksella</p>
<p>Hyvä elinympäristö: esimerkiksi sopiva, riittävän tilava, mukava, monipuolinen ja turvallinen ympäristö, jossa on lajille sopivaa pesämateriaalia ja/tai pesäkoppi, virikkeitä sekä lajitovereiden seuraa sosiaalisille eläimille.</p>	<p>Hyvä koesuunnittelu ja tilastollisten menetelmien hallinta: Eläimen hyvinvoinnin kannalta parhaan tutkimusmallin ja tilastotieteen menetelmien valinta luotettavien koetulosten saamiseksi. Tarvittavan eläinmäärän luotettava arviointi sekä harhan (experimental bias) estäminen.</p>
<p>Hyvä hoito: esimerkiksi sopiva ruokinta ja juotto, hyvä hygienia, tarpeeksi tiheä eläinten hyvinvoinnin seuranta ja asianmukaiset eläinten käsittelyn taidot. Eläimillä on positiivinen ja luottavainen asenne ihmiseen ja ne ovat tottuneet ihmisen käsittelyyn sekä toimenpiteisiin.</p>	<p>Hyvät toimenpidetekniikat: eläinten käsittelyn ja koetekniikoiden hallinta niin, että voidaan valita eläimen hyvinvoinnin kannalta parhaat menetelmät ja välttää tarpeettoman haitan aiheuttamista. Toimenpiteisiin liittyy mahdollisuuksien mukaan eläimelle positiivisia tunteita.</p>
<p>Hyvä terveys: taudinaiheuttajien leviämisen ja vammautumisen riskin estäminen.</p>	<p>Kivun ja kärsimyksen estäminen ja lievittäminen: Toimenpiteiden valinta siten, että niistä aiheutuu eläimelle mahdollisimman vähän tai ei ollenkaan haittaa. Asianmukaisten nukutus- ja kivunlievitysmenetelmien käyttö tarvittaessa.</p>

Hyvä kasvattaminen: laji- ja kanta-kohtaisten sekä geenimuuntelusta aiheutuvien erityistarpeiden huomiointi eläinten siitostamisessa, kasvattamisessa ja hyvinvoinnin seurannassa.

Perimästä aiheutuvan haitan huomioon ottaminen: perimän keinotekoisesta muuttamisesta aiheutuvien vaikutusten eläinten hyvinvointiin estäminen tai vähentäminen mahdollisimman vähin. Toimenpiteiden suunnittelu siten, että niistä ja perimästä aiheutuvan haitan yhteisvaikutus ei muodostu liian suureksi.

Aikaisten inhimillisten päätösten käyttäminen: siitoseläinten vaihto uusiin ennen kuin niiden hyvinvointi huononee, jälkeläisten kehittymisen seuranta ja huonokuntoisten yksilöiden mahdollisimman varhainen lopettaminen.

Aikaisten inhimillisten päätösten käyttäminen: toimenpiteiden päättämispisteen ja lopetuskriteerin valinta siten, että saadaan luotettavat tutkimustulokset, eläimelle aiheutuu mahdollisimman vähän tai ei ollenkaan haittaa ja haitan kesto on mahdollisimman lyhyt.

Tuskaton kuolema: eläinten lopettaminen asianmukaisia menetelmiä käyttäen ja eläimelle mahdollisimman vähän kärsimystä aiheuttaen.

Tuskaton kuolema: eläinten lopettaminen asianmukaisia menetelmiä käyttäen ja eläimelle mahdollisimman vähän kärsimystä aiheuttaen sekä siten, että varmistetaan luotettavien koetulosten saaminen.

Koulutettavan hevosen hyvinvointi

Hevoset ovat peilanneet ihmiskulttuurin muutoksia läpi historian. Hevosia on käytetty ruoan lähteenä, armeijassa, kulkuvälineenä ja maanviljelyksessä. Hevosten pito ja hevosurheilu vapaa-ajan huvina on melko uusi kehityskulku. Siitä huolimatta toimiala on jo yksin Euroopassa miljardien arvoinen.

Lisääntyneen vuorovaikutuksen ohella huoli hevosten hyvinvoinnista kouluttamisen ja kilpailun aikana on kasvanut. Nousussa on tieteelliseen näyttöön perustuva käsitys hevosista, joka huomioi tehokkaan kouluttamisen ja kilpailusuorituksen lisäksi myös hevosen fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin.

Jatkuvasti lisääntyvä tieto saattaa perinteiset lähestymistavat ja yleiset uskomukset uudelleenarvioitavaksi. Huomiota kiinnitetään nyt esimerkiksi pään ja kaulan asentoon kouluratsastuksessa sekä siihen, minkä ikäisenä hevosen ratsu-uran kuuluisi alkaa. Hevoset otetaan käyttöön usein jo kaksivuotiaina, vaikka ne eivät ole fyysisesti täysin kehittyneitä ennen kuudetta ikävuotta.

Tieteen myötä hyvinvoinnin objektiivinen arvioiminen on edistynyt. Esimerkiksi ohjien aiheuttamaa painetta voidaan mitata ja siten saada tietoa ratsastajan käyttäytymisen vaikutuksista hevosen hyvinvointiin. Tieto puolestaan auttaa parantamaan ratsastajan ja hevosen välistä vuorovaikutusta.

Hevosen mielentilan arviointi on monimutkaista. Tutkimus tähtää objektiivisten mittareiden löytämiseen. Stressiä mitataan enimmäkseen seuraamalla hevosen sykettä ja sen vaihtelua sekä kortisolitasoja. Hevosen kehonkielen tarkkailu voi kuitenkin olla tarkin mittari arvioitaessa hevosen tunnetilaa, vaikkakin validoimaton mittari on altis väärille tulkinnoille. Hevosen kasvonilmeiden tulkinta-avain (Equine Facial Action Coding System) on uusi edistysaskel tällä alueella.

Kun koulutusmenetelmien vaikuttavuutta arvioidaan, tulisi tehokkuuden lisäksi ottaa huomioon sekä eläimen näkökulma että sen tunnetila. Niiden opettelusta on tehtävä mahdollisimman helppoa ja miellyttävää. Hevosurheilun käytännöt perustuvat usein perinteisiin, eivät niinkään tieteen käsitykseen hevosten tavasta oppia. Muotivillitykset eivät useinkaan pohjaudu faktoihin. Esimerkiksi ”luonnolliseen hevosmiestaitoon” perustuva menetelmä korostaa kouluttajan johtajuutta ja dominanssia suhteessa hevoseen. Hevosen juoksuttamista pyöröaitauksessa pidetään tässä menetelmässä tärkeimpänä tapana osoittaa johtajuus. Juoksuttamiseen liittyvät piirteet ja tieteellinen tieto hevosten käyttäytymisestä eivät kuitenkaan tue tätä menetelmää.

Hevosten koulutuksessa, etenkin käyttäytymisterapiassa, päähuomio tulisi olla eläimen tunnetilassa. Tunteet säätelevät käyttäytymistä, ja kaikki selkärangaiset näyttävät kykenevän tuntemaan ja etsimään mielihyvää sekä välttämään epämiellyttävien tunteiden aiheuttajia.

Eläinten hyvinvoinnissa on olennaista eläimen tietoinen, subjektiivinen kokemus sen omasta tunnetilasta. Eläimen mielentilaan voidaan vaikuttaa myönteisesti tai kielteisesti ympäristön ja kokemusten kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hevoselle, joka joutuu jatkuvasti ikävien koulutusmenetelmien kohteeksi, kehittyy yleistynyt negatiivinen tunnetila, joka voi puolestaan aiheuttaa hevoselle kroonista stressiä. Positiiviseen vahvistamiseen ja miellyttävään koulutukseen tähtäävät menetelmät taas voivat parantaa hevosen kykyä sopeutua ympäristönsä vaatimuksiin.

Vaikka yleisesti ajatellaan, ettei hevosia tulisi kouluttaa pelon tai kivun avulla, ovat positiiviset vahvistet, etenkin ruokapalkinnot, usein kritiikin kohteena. Positiivista vahvistamista tukevia tutkimustuloksia saadaan kuitenkin jatkuvasti lisää.

Tutkimus on osoittanut, että kerjäämiseen ja turhautumiseen liittyvät ongelmat voidaan välttää hyödyntämällä oppimisteorian periaatteita. Erityisesti toissijaisen vahvisteen käyttö on todettu hyödylliseksi.

Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet negatiivisen ja positiivisen vahvistamisen olevan yhtä tehokkaita koulutustavoitteiden saavuttamisessa, mutta tärkein ero piilee eläimen koulutuksenaikaisessa tunnetilassa. Positiivisella vahvistamisella koulutettujen hevosten on osoitettu olevan motivoituneempia ja vähemmän pelokkaita kuin negatiivisella vahvistamisella koulutettujen, millä on ilmeisiä vaikutuksia hevosten hyvinvointiin ja suorituskykyyn. Positiivisella vahvistamisella on myös pitkäkestoisia myönteisiä vaikutuksia siihen, miten hevonen kokee ihmisen, millaiset kognitiiviset taidot hevosella on, ja millainen sen oppimiskyky on.

Hevosten kanssa työskentelyssä turvallisuus on äärimmäisen tärkeää. Turvallisuuden takaamiseksi keskitytään usein "tottelevaisuuteen" ja ei-toivotun käyttäytymisen korjaamiseen. Hyödyllisempää olisi kuitenkin käyttää proaktiivisia eikä reaktiivisia lähestymistapoja. Opettamalla hevoselle, kuinka sen toivotaan käyttäytyvän erilaisissa olosuhteissa ja palkitsemalla toivottua käytöstä voidaan välttää ongelmat ja optimoida koulutuksen, työturvallisuuden ja hevosen hyvinvoinnin hyödyt.

Vieraskynän kirjoittaja **Tuulia Appleby** on eläinlääkäri ja tutkija (englanninkielisen alkuperäistekstin käännös: Leena Pihkala ja Tiina Kauppinen)

5 Eläinten hyvinvoinnin opetus ja koulutus

Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eläinten hyvinvointi on nostettu ensimmäistä kertaa opetettavaksi sisällöksi sekä ala- että yläkoulussa. Perusopetuksen oppimateriaalit ja opettajien tiedot eläinten hyvinvoinnista on tarpeen päivittää. Eläinten hyvinvoinnin yliopistollinen opetus vähenee Itä-Suomen yliopiston lopettaessa eläinten hyvinvoinnin maisteritason opinnot. Koska eläinten hyvinvointi on yleiseurooppalainen arvo, liittyy uusiin EU:n eläinsuojelusäädöksiin vaatimus eläinten kanssa työskentelevien toimijoiden koulutuksesta ja perehtymisestä eläinten hyvinvointiin; tällaisia säädöksiä ovat muun muassa broilereiden suojelua, eläinten lopetusta ja kuljetusta sekä eläinten tieteellistä tai opetuskäyttöä koskevat säädökset. Tämän osan lopussa on esimerkinomaisesti mainittu joitakin eläinten hyvinvointikoulutusta järjestäviä ja koulutusmateriaaleja tuottavia tahoja.

5.1 Valtakunnalliset opetussuunnitelmat

Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on huomioitu eläinten hyvinvointi. Edellisen raportin aikaan valtakunnallisten esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteissa ei erikseen mainittu eläinten hyvinvointia, eikä sitä edelleenkään mainita esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. [Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#) hyväksyttiin joulukuussa 2014; ne otetaan käyttöön vuosiluokilla 1–6 elokuussa 2016. Yläkoulun vuosiluokilla 7–9 uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön porrastetusti vuosina 2017, 2018 ja 2019.

Esiopetus

Esiopetuksen järjestäjän tulee ottaa perusteiden mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat käyttöön viimeistään elokuusta 2016 alkaen. Vaikka [esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa](#) ei mainita eläinten hyvinvointia, tarjoaa esiopetuksen ympäristökasvatus lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin.

Vuosiluokat 3–6

Ympäristöopin sisältöalueeseen S6 'Kestävän tulevaisuuden rakentaminen' kuuluu pohdinta oman toiminnan vaikutuksista itseän, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan.

Vuosiluokat 7–9

- Biologian oppiaineen sisältöalueeseen S5 'Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut' kuuluu pohdinta luonnonvarojen kestävä käytön ekologisista, sosiaalisista, taloudellisista ja eettisistä periaatteista, kestävästä ravinnontuotannosta sekä eläinten hyvinvoinnista.
- Evankelis-luterilaisen uskonnon oppiaineen sisältöalueessa S3 'Hyvä elämä' valitaan opetettavaksi elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- Elämänkatsomustiedon oppiaineen sisältöalueessa S3 'Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus' perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin, kuten eläinten oikeuksiin.

Lukio

Lukion opetussuunnitelman perusteita päivitetään ja uusien perusteiden mukaan tehdyt opetussuunnitelmat otetaan käyttöön elokuussa 2016.

- Filosofian oppiaineen toisella pakollisella etiikan kurssilla keskeiseen sisältöön kuuluvat eläimiä ja ympäristöä koskevat eettiset kysymykset.

- Elämänkatsomustiedon toisella 'Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä'-kursilla pohditaan erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä.

Koulutuksen järjestäjinä kunnat tekevät paikallisesti kouluissa noudatettavat, valtakunnallisiin perusteisiin pohjautuvat opetussuunnitelmat. Niissä on uusien opetussuunnitelmien myötä entistä paremmin mahdollista nostaa esille eläinten hyvinvoinnin näkökulma. Perusopetuksessa ja lukiossa opettajien mahdollisuuksia käsitellä eläinten hyvinvointiasioita rajoittavat oppikirjojen puutteelliset tiedot eläinten hyvinvoinnista. Opettajien tulisi saada eläinten hyvinvointiasioiden opettamiseen tietoja ja taitoja jo opettajakoulutuksessa sekä myöhemmin opettajien täydennyskoulutuksessa.

5.2 Ammatillinen koulutus

Eläimiin liittyvää ammatillista peruskoulutusta antavat opetushallituksen oppilaitokset toteuttavat ammatillisen perustutkinnon perusteita. [Uusitut ammatillisten perustutkintojen perusteet](#) tulivat voimaan 1.8.2015. Luonnonvara- ja ympäristöalan hevostalouden perustutkintoon ja maatalousalan perustutkintoon sisältyy eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen.

Lisäksi erilaiset ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot valmistavat ammatteihin eläinten parissa. Esimerkiksi eläinhoitajan tutkintoon on liitetty uutena osaamisalana eläinten kouluttajan ammattitutkinto, joka suoritetaan näyttötutkintona.

Pätevytyminen eläinten lopetukseen, kuljetukseen ja broilereiden pitoon

Eläinten lopetusta, kaupallista kuljetusta ja broilereiden pitoa koskevissa säädöksissä edellytetään, että eläinten kanssa toimivat henkilöt pätevytyvät tehtäviinsä koulutuksen kautta.

Pätevytyminen koe-eläintyöhön

Tutkimukseen ja opetukseen käytettävien eläinten kanssa työskentelevillä henkilöillä on oltava riittävät tiedot ja taidot ennen kuin työskentelyn saa aloittaa. Koulutuksen sisältö, tavoitteet sekä pätevyden saavuttaminen ohjeistetaan EU:n koulutussuosituksissa, joissa jokaiselle tehtäväryhmälle on oma koulutussisältönsä.

Yliopistoissa järjestetään koulutusta erityisesti toimenpiteitä tekeville ja eläimiä lopettaville henkilöille eli opiskelijoille, tutkijoille ja laboratoriohenkilökunnalle (ryhmät A ja D) sekä hankkeita suunnitteleville tutkijoille

(ryhmä B). Kursseihin sisältyy koulutusmoduuleja, jotka ovat myös osana eläinten hoitajien (ryhmä C) koulutusohjelmaa. Kurssit antavat perusvalmiudet, mutta varsinainen pätevytyminen eläinten kanssa työskentelyyn saavutetaan vasta käytännön harjoittelun jälkeen, yleensä tutkimusryhmässä. Eläinten hyvinvointi ja 3R-periaatteiden noudattaminen ovat oleellinen osa kurssien sisältöä. Eläinlajikohtaisuus on tärkeä periaate käytännön opetuksessa. Pätevytyminen työskentelemään tietyn lajin kanssa edellyttää lajikohtaista teoriaa ja käytännön harjoittelua kyseisellä lajilla.

Koska valtaosa Suomessa tutkimukseen käytettävistä eläimistä on pieniä jyrsijöitä, painottuvat yliopistojen kurssit hiirien ja rottien käyttöön. Useat yliopistot tarjoavat lajikohtaista koulutusta esimerkiksi sikojen ja lampaiden käytössä ja auttavat muun muassa kalojen tai luonnonvaraisten eläinten kanssa työskentelevien koulutuksen ja pätevoittämisen järjestämisessä. Uudistunut lainsäädäntö edellyttää tietojen ja taitojen ylläpitämistä. Esimerkiksi yliopistojen hyvinvointiryhmät järjestävät 3R-teemapäiviä kaikille tutkimuseläinten kanssa työskenteleville. Myös alan yhdistykset, kuten Suomen koe-eläintieteen yhdistys ([FinLAS](#)), Suomen koe-eläinlääkäreiden yhdistys ([FALAV](#)), Koe-eläintenhoitohenkilökunnan yhdistys (KATY) ja Suomen kansallinen vaihtoehtomenetelmien yhteistyöfoorumi ([Fincopa](#)) järjestävät vuosittain täydennyskoulutukseen soveltuvia seminaareja, joissa tärkeänä painopisteenä on eläinten hyvinvoinnin kehittäminen.

5.3 Korkeakoulutus

[Luonnonvara-alan ammattikorkeakouluissa](#) agrologin (AMK) opintoihin sisältyy eläinten hyvinvoinnin opetusta. Ammattikorkeakoulut päättävät itsenäisesti koulutuksen sisällöstä ja opetussuunnitelmasta.

Suomessa ei edelleenkään ole tarjolla kokonaista maisteritason opintokokonaisuutta tai sivuainekokonaisuutta eläinten hyvinvoinnista. Soveltavissa luonnontieteissä erillisiä maisteritason opintoja eläinten hyvinvoinnissa tarjoavat Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan [eläintenpito ja hyvinvointi -oppiaine](#) sekä maa- ja metsätaloustieteellisen tiedekunnan [koti-eläintieteen pääaine](#). Itä-Suomen yliopistossa on eläinten hyvinvointitieteen professuuri vuoden 2016 loppuun saakka, johon asti Itä-Suomen yliopiston biologian laitoksella voi vielä suorittaa maisteritason opintoja eläinten hyvinvoinnissa. Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa on eläinten hyvinvointitieteen professuuri sekä eläinten hyvinvoinnin ja eläinsoveluksen kliinisen opettajan vakanssi. Edellä mainittujen ohjauksessa eläinlääkäri voi suorittaa eurooppalaisen eläinten hyvinvoinnin, etiikan ja lain erikoistumistutkinnon.

Yhteiskuntatieteellinen eläinten hyvinvoinnin, eläintutkimuksen ja yleensä yhteiskunnallisten eläinkysymysten opetus on lisääntynyt yliopistoissamme viime vuosina. Erillisiä yhteiskunnallisiin eläinkysymyksiin erikoistuneita kursseja järjestetään etenkin Itä-Suomen yliopistossa Joensuun kampuksella historia- ja maantieteiden laitoksella sekä oikeustieteiden laitoksella ja teologian osastolla. Åbo Akademin yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunnassa on kurssi eläinoikeudesta ja Helsingin yliopiston maailman kulttuurien laitoksella kurssi eläinsuhteen historiasta.

Kliinisen eläinlääketieteen tohtoriohjelma

Suomen Akatemia rahoitti vuodesta 2006 lähtien monitieteistä eläinten hyvinvoinnin ANIWEL-tutkijakoulua. Vuodesta 2014 alkaen tutkijakoulu on ollut Helsingin yliopiston oma [kliinisen eläinlääketieteen tohtoriohjelma](#). Tohtoriohjelman tieteenalat ovat kliininen eläinlääketiede ja eläinten hyvinvointi. Lisäksi tohtoriohjelmassa voi tehdä eläimiin liittyvän väitöskirjan translationaalisesta lääketieteestä, kliinisestä patologiasta sekä humanistisista ja yhteiskuntatieteistä. Tohtoriohjelma tarjoaa alan jatko-opintojen ohjausta ja kursseja. Väitöskirjoja on vuosina 2007–2015 valmistunut 43; eläinlääketieteen lisäksi muiltakin tieteenaloilta. Ohjelmaa johdetaan Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta.

5.4 Esimerkkejä muista eläinten hyvinvoinnin koulutuksista ja koulutusmateriaaleista

[Ruokavisa](#) on yläkouluille suunnattu osaamiskilpailu, jonka avulla tutustutaan ruoantuotannon vastuullisuuteen. Ruokavisa tutustuttaa nuoret ruokaketjuun pelloilta pöytään, jotta heistä kasvaisi vastuullisesti kuluttavia ja ruoantekijöitä arvostavia aikuisia. Visa opastaa ruoan vastuullisuuden ulottuvuuksiin, joita ovat ympäristö, eläinten hyvinvointi, tuoteturvallisuus, ravitseminen, työhyvinvointi, taloudellinen vastuu ja paikallisuus. Vastuullisuuden ulottuvuuksia käsitellään Ruokavisassa painottaen vuosittain vastuullisuuden eri teemoja; lukuvuoden 2015–2016 teemoina ovat ympäristö ja eläinten hyvinvointi. Ruokavisan ovat tuottaneet Ruokatieto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto (MTK) ja Kotitalousopettajien liitto. Eläinten hyvinvointikeskus on osallistunut asiantuntijana Ruokavisan oppimateriaalien tuottamiseen.

Eri järjestöjen edustajat käyvät pyydettyä kertomassa kouluissa eläinten hyvinvointiasioista. Tällaisia kouluvierailijoita ja lähettiläitä on ainakin [Animallia](#), [SEYllä](#) sekä [MTK](#):lla.

SEY on järjestänyt vuosittain avoimen eläinsuojeluneuvojakurssin, jossa käsitellään eläinsuojeluasioita, eri eläinlajeja sekä eläinsuojelusäädöksiä. Kurssein hyväksytyt suorittaneet voivat hakea SEYn [eläinsuojeluneuvojiksi](#). SEY tuottaa vuosittain eläinten viikolle (4.–10.10.) ilmaisen [aineistopakettin](#), josta on vuosina 2012–2015 käsitelty kanaa, kissaa, nautaa ja koira. SEYn 2015 tuottamaa koira-aineistoa tilattiin Suomen kouluihin joka kolmannelle oppilaalle, 160 000 kappaletta. SEY on pitkään järjestänyt opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa, lapsille ja nuorille suunnattua eläintaitokoulutusta koirista, kissoista, kaniineista ynnä muista seura- ja harrastuseläimistä. Kurssin suorittanut saa [ELLU-eläintaitokortin](#) osoitukseksi osaamisestaan.

Helsingin yliopiston eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus on järjestänyt vuodesta 2008 lähtien [eläinten hyvinvointifoorumeita](#). Viime vuosien hyvinvointifoorumien aiheina ovat olleet tuotantoeläinten hyvinvointi, häiritsevä häiriökäyttäytyminen, ontuvan eläimen kipu ja tärkeät tarpeet.

Eläinsuojeluasiamies järjesti keväällä 2015 kaikille avoimen [eläinten hyvinvointiseminaarin](#). Eläinsuojeluasiamiehen tekemät tietotaulut kertovat [kanalatyypeistä](#), [sianlihan tuotannosta](#), [broilerinlihan tuotannosta](#) ja [vasikoiden pidosta](#). [Rotan monet roolit](#) -seminaarin järjestivät marraskuussa 2015 yhdessä Eläinten hyvinvointikeskus ja eläinsuojeluasiamies.

Maatalouden neuvontaorganisaatio [ProAgria](#) kouluttaa aktiivisesti viljelijöitä myös eläinten hyvinvoinnissa. ProAgria on muun muassa julkaissut [luonnonmukaisen maidontuotannon ja naudanlihan tuotannon sekä luomusikatuotannon hyvän toimintatavan oppaat](#).

Suomen Sikayrittäjien laajassa [sikojen hyvinvoinnin edistämisen](#) tiedonvälityshankkeessa koulutettiin suuri osa suomalaisia sikayrittäjiä sikojen hyvinvoinnin edistämiseen ja hallittuun eläinlääkkeiden käyttöön.

[Suomen siipikarjaliiton](#) sivuilta löytyy tietoa kananmunien, broilerin- ja kalkkunantuotannosta sekä muun muassa hyvän toimintatavan oppaita. [Pallikuntain yhdistys](#) on tuottanut erilaisia ohjeita ja oppaita esimerkiksi porojen hoidosta ja käsittelystä sekä poron elävänä kuljettamisen hyvistä toimintatavoista.

Suomen Ratsastajainliiton [hevoseni.fi](#) -sivuilla on runsaasti tietoa hevosen hyvinvoinnista. Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liiton sivuilta saa tietoa [eksoottisten eläinten pidosta](#).

Eri **viranomaiset** järjestävät vuosittain useita eläinten hyvinvoinnin koulutustilaisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriö järjestää eläinten hyvinvoinnin säädöksiin ja säädösten toimeenpanoon liittyviä koulutuksia ja

tiedotustilaisuuksia. [Maaseutuvirasto](#) (MAVI) vastaa Euroopan unionin maataloustuki- ja maaseuturahaston varojen käytöstä Suomessa ja järjestää tukiin liittyviä koulutuksia. Esimerkiksi eläinten hyvinvointikorvauksen koulutuksia järjestetään niin viljelijöille kuin viranomaisille.

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) järjestää viranomaisille ja muille eläinten hyvinvointitoimijoille vuosittain useita koulutuksia. Eviran [Eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna](#) -esitteissä on julkaistu eläintenpitoa ja eläinten hyvinvointia koskevien keskeisimpien eläinsuojelusäädösten sisältö eläinlajeittain. Esitteet käsittelevät tuotantoeläimiä sekä seura- ja harrastuseläimiä. Evira on myös julkaissut kolme sikojen hyvinvoinnin esitettä yhdessä alan toimijoiden kanssa: [Miksi sika sotkee?](#), [Sairaana sian hoito ja lopettaminen](#) sekä [Sian ruokinta ja juotto](#). Myös aluehallintovirastot järjestävät eläinten hyvinvointiin liittyviä koulutuksia kuntien valvontaeläinlääkäreille.

6 Eläinten hyvinvoinnin tutkimus

Tutkitun eläinten hyvinvointitiedon tarve on kasvanut ja kasvaa edelleen. Eläinten hyvinvoinnin tutkimus on vakiintunutta ja yhä monitieteisempää. Suomen Akatemian vuosina 2006–2013 rahoittamasta ANIWEL-tutkijakoulusta valmistui kymmeniä eläinten hyvinvointitieteen osaajia. Luonnontieteellinen eläinten hyvinvointitutkimus heikkenee Itä-Suomen yliopiston päätettyä lakkauttaa eläinten hyvinvoinnin tutkimuksen ja opetuksen. Yhteiskunnallista ja kulttuurista eläintutkimusta tehdään yhä enemmän, ja alan tieteellinen seura YKES toimii aktiivisesti.

Tässä raportin osassa kerrotaan eläinten hyvinvoinnin tutkimuksesta ja sen rahoituslähteistä Suomessa. Lisäksi annetaan joitakin esimerkkejä kotimaisista ajankohtaisista hyvinvointitutkimuksen aiheista sekä esitellään alan kotimaisia tieteellisiä seuroja.

6.1 Missä eläinten hyvinvoinnin tutkimusta tehdään?

[Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksessa](#) Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa tehdään luonnontieteellistä ja monitieteistä eläinten hyvinvoinnin tutkimusta. [Eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa](#) tutkitaan eläinten sairauksia. Helsingin yliopistossa toimii myös [vertailevan kognition tutkimuskeskus](#). Eläinjalostusta ja -ravitsemusta tutkitaan [Luonnonvarakeskuksessa](#) sekä [Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksella](#).

Yhteiskunnallista eläintutkimusta tehdään monissa yliopistoissa: Itä-Suomen, Turun, Tampereen, Helsingin, Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa, Aalto-yliopistossa ja muissa tutkimusorganisaatioissa. Tutkimuksen tekijöistä ja aiheista saa hyvän kuvan YKES:n [tutkijaesittelyjen](#) kautta.

Eläinten hyvinvoinnista voi tehdä väitöskirjan monessa yliopistossa. [Linkin takaa](#) löytyvät esimerkiksi Helsingin yliopiston klinisen eläinlääketieteen tohtoriohjelmassa ja sitä edeltäneessä ANIWEL-tutkijakoulussa tehdyt väitöstyöt.

6.2 Ajankohtaisia eläinten hyvinvoinnin tutkimusaiheita ja hankkeita

Ajankohtaista eläinten hyvinvointitutkimuksessa on muun muassa eläinten kognitioiden, kivun ja kivuliaiden toimenpiteiden, unen ja levon, eläinten hyvinvoinnin mittausteknologioiden ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin tilatason arviointimenetelmien tutkimus. Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen saralla ajankohtaisia aiheita ovat muun muassa eläinten toimijuus, kuluttaminen ja eläinten hyvinvointi sekä ihmisen ja eläimen välisen suhteen muutokset.

[Sikojen hyvinvointi: Welfare Quality® -hyvinvointi-indeksin pilotointi Suomessa](#) -hankkeessa suomalaisten sikojen hyvinvointia tutkittiin ensimmäistä kertaa uutta kansainvälistä Welfare Quality® -menetelmää käyttäen. Menetelmä perustuu eläinten havainnointiin, eikä siinä juurikaan arvioida olosuhteita. Tutkimuksen [tulosten](#) mukaan Suomessa teuraaksi kasvatettavien sikojen hyvinvointi on selkeästi parempi kuin Keski-Euroopan vertailuaineistossa.

[Sikojen kastraation vaihtoehdot](#) (FINCAS) -tutkimusprojektissa selvitettiin erilaisten anestesia- ja kivunlievitysvaihtoehtojen sekä immunokastration hyötyjä ja haittoja perinteiseen karjuporsaiden kirurgiseen kastraatioon ver-

rattuna. Eri toimintatapoja tarkasteltiin sekä eläinten hyvinvoinnin että tuotannon kilpailukyvyyn näkökulmasta.

[Uusia virikeinnovaatioita sikaloille](#) -tutkimushankkeen tarkoituksena oli testata, minkä verran sikojen hännän- ja korvanpurentaa voi vähentää karsinaan annettavilla esineillä ja missä määrin niistä on hyötyä sikojen luontaisen käyttäytymistarpeiden tyydyttämisessä. [Hankesivustolta](#) saa käytännön vinkkejä virikkeiden käyttöön sikalassa.

[Vasikoiden nupoutuskipu ja hyvinvointi](#) -projektissa tutkittiin vasikoille kivuliaan sarvenaiheiden kudoksen tuhoamisen eli nupoutuksen hyvinvointivaikutuksia, kivunlievitystä ja nupoutusmenetelmiä. Hankkeessa valmistui myös [opas](#) vasikoiden nupouttamiseen.

[WelFur](#)-tutkimushankkeessa kehitettiin hyvinvoinnin arviointimenetelmät ketuille ja minkeille. Kettujen ja minkkien WelFur-arviointimenetelmien kehitystyöstä vastasivat suomalaisten lisäksi eläinten hyvinvoinnin tutkijat viidestä eri maasta.

[Koirien kognitioita](#) valottavissa Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tiedekunnan yhteishankkeissa koiran kokemusmaailmaa tutkittiin ensimmäistä kertaa ihon pinnalta rekisteröidyllä aivosähkökäyrällä (EEG) sekä silmänliikkeistä mitatulla katseenseurannalla. Tuloksista selviää, mihin koira kiinnittää katseensa kasvokuvissa ja miten sen aivojen sähköinen toiminta muuttuu katsomisen aikana.

[Petnets](#)-tutkimusprojektissa kehitettiin kuluttajalähtöisiä palveluinnovaatioita lemmikkieläinalalle. Tutkimus tähtäsi lemmikinomistajien ja lemmikkipalvelujen tarjoajien välisen kommunikaation kehittämiseen ja asiakaspalvelun parantamiseen, uusien palvelumahdollisuuksien tunnistamiseen ja vastuullisen lemmikin omistamisen edistämiseen.

[Eläinten toimijuus yhteiskunnassa: näkökulmia Suomesta 1890–2040](#) -hankkeessa tutkitaan ihmisen ja eläimen välistä suhdetta suomalaisessa yhteiskunnassa teollisella ja jälkiteollisella ajalla. Nelivuotinen hanke käynnistyi vuonna 2014 Turun yliopiston yleisen historian ja kansatieteen oppiaineissa.

[Suomalaisen koirakulttuurin](#) yhteiskuntatieteellinen tutkimushanke alkoi Itä-Suomen yliopistossa vuonna 2010. Tutkimus käsittelee ihmisen ja koiran vuorovaikutusta ja koiran asemaa yhteiskunnassamme. Tutkimuksessa tarkastellaan suomalaista koirakulttuuria kahdesta suunnasta, koiran kanssa elävien ihmisten ja koirattomien ihmisten näkökulmista.

Politicised Animals: The Consumer And Farm Animals (POLLE) -tutkimushanke toteutettiin Itä-Suomen yliopistossa vuosina 2009–2012. Hankkeessa tutkittiin kuluttajakansalaisten näkemyksiä tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja lihansyönnistä kyselyn ja ryhmäkeskustelujen avulla.

Companion Animals and the Affective Turn: Reconstructing the Human-Horse Relationship in Modern Culture ([CONIMAL](#)) -tutkimushanke toteutettiin Itä-Suomen yliopistossa vuosina 2011–2015. Hankkeessa tutkittiin ihmisen ja hevosen suhdetta kirjallisuudessa ja populaarikulttuurissa, hevosten pidossa ja siihen liittyvissä käytännöissä sekä hevoskuljetuksissa.

6.3 Eläinten hyvinvointitutkimus EU:ssa

EU:n rahoituksella tuetaan tutkimushankkeita, joiden pyrkimyksenä on parantaa tuotantoeläinten hyvinvointia ja kehittää koe-eläintutkimukselle vaihtoehtoisia menetelmiä. EU korostaa tieteellisen tutkimuksen merkitystä politiikan ja säädösten perustana. Tietoa Euroopan unionin rahoittamasta tutkimuksesta löytyy European Research Area [ERA](#):sta. Tutkimus- ja kehitystietopalvelu [CORDIS](#) on julkinen arkisto ja portaali, jonka kautta Euroopan komissio jakaa tietoa kaikista EU-rahoitusta saavista tutkimushankkeista ja niiden tuloksista. CORDIS tiedottaa myös Twitterissä ([@myCORDIS](#)).

EU on tukenut eläinten hyvinvointia koskevia hankkeita useiden puiteohjelmien kautta. Parhaillaan käynnissä oleva ohjelma [Horizon 2020](#) on suunnattu vuosille 2014–2020. Ensimmäisessä [Eläinten hyvinvointi Suomessa](#) -raportissa esiteltiin eurooppalaisia eläinten hyvinvoinnin tutkimushankkeita, katso luku 7 Eläinten hyvinvoinnin tutkimus.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan eläinten hyvinvointitieteen professori Anna Valrosin vetämä [FareWellDock](#) -tutkimusprojekti on osa komission seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman Animal Health and Welfare ERA-Net -hanketta. Projektissa tutkitaan sikojen hännänpurennan terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia ja mahdollisuuksia hännänpurennan vähentämiseen EU:n tavoitteiden mukaisesti ilman sikojen häntien typistystä.

Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (The European Food Safety Authority, EFSA) eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tiedelautakunta ([EFSA/AHAW](#)) julkaisee tutkijoiden tekemiä eläinten hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä raportteja. Julkaisut perustuvat uusimpiin tieteellisten tutkimusten tuloksiin eläinten hyvinvoinnista.

6.4 Eläinten hyvinvointitutkimuksen rahoittajat

Maa- ja metsätalousministeriön (mmm) tutkimuksen ja kehittämistoiminnan perustehtävä on tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukyvyn kehittämiseksi, maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön turvaamiseksi. Näiden aiheiden rahoittajana [mmm](#) on merkittävin tuotantoeläinten hyvinvointitutkimuksen rahoittaja maassamme. Ministeriön rahoittamia eläinten hyvinvoinnin tutkimushankkeita löytyy [Hankehaavi-verkkohakemistosta](#). Hankehaavi-verkkohakemistossa ei kuitenkaan ole kattavasti kaikkia kansallisia eläinten hyvinvointihankkeita.

[Suomen Akatemia](#) rahoitti eläinten hyvinvoinnin ANIWEL-tohtoriohjelmaa vuosina 2006–2013. Eläinten hyvinvointitutkimuksia rahoittavat myös ne yliopistot ja tutkimuslaitokset, joissa alan tutkimusta tehdään. Näistä merkittävimpiä ovat Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto ja Luonnonvarakeskus (Luke).

Elintarviketeollisuus, kuten maito- ja liha-alan yritykset, lääketeollisuus, tuottajayhdistykset ja teknologiateollisuus rahoittavat osaltaan eläinten hyvinvoinnin tutkimushankkeita. Lisäksi erilaiset säätiöt rahoittavat hyvinvointitutkimusta.

6.5 Tieteelliset seurat ja julkaisut

Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura [YKES](#) toimii aktiivisesti. YKES on jäsenenä tieteellisten seuran valtuuskunnassa, järjestää vuosittain eläintutkimuspäiviä ja toimittaa [JÄLKI](#)-nimistä tieteellistä julkaisua. JÄLKI on vertaisarvioitu, maksuton ja avoin verkkojulkaisu, joka tarjoaa foorumin yhteiskunnalliselle ja kulttuuriselle eläintutkimukselle ja keskustelulle.

[Niin & näin](#) on filosofinen aikakauslehti, jossa julkaistaan monialaisesti ja -teemaisesti kaiken tyyppisiä kirjoituksia, myös vertaisarvioituja artikkeleita. Eläinfilosofisia kirjoituksia voi hakea lehden [juttuarkistosta](#), jossa vuosikertojen 1994–2012 sisällöt ovat ladattavissa ilmaisina pdf-tiedostoina.

Suomen koe-eläintieteen yhdistys ([FinLAS](#)) jakaa tietoa tieteellisiin ja opetustarkoituksiin käytettävien eläinten eli koe-eläinten elämästä ja käyttämisestä eläinkokeissa sekä vaikuttaa koe-eläimiä koskeviin ohjeistoihin. FinLAS järjestää koe-eläinkokouksia sekä seminaareja ja tekee yhteistyötä koe-eläinohitajayhdistyksen kanssa.

Suomen Maataloustieteellinen Seura ([SMTS](#)) toimii yhdyssiteenä maatalouden ja siihen läheisesti liittyvien alojen tutkijoiden ja tutkimustuloksia hyödyntävien tahojen välillä. Seura järjestää Maataloustieteen Päivät -tapahtuman joka toinen vuosi.

Suomen soveltavan etologian seura (SSES) on lopettanut toimintansa. Toimintansa aikana seura yhdisti luonnontieteellisen eläinten hyvinvointitutkimuksen tekijöitä Suomessa.

Filosofian rooli eläinten hyvinvointitutkimuksessa

Kumpi osaa nähdä tarkemmin, voiko eläin hyvin vai ei, filosofi vai matemaatikko? Vaikka filosofian puoleen voidaan kääntyä elämän suurissa ja pienemmissäkin kysymyksissä, on kutakuinkin selvää, ettei filosofi ole sen paremmin kouliintunut arvioimaan eläimen hyvinvointia kuin matemaatikokokaan. Tästä ei kuitenkaan tule päätellä, ettei filosofialla olisi mitään annettavaa eläinten hyvinvointitutkimukselle. Seuraavassa annan esimerkkejä siitä, miten filosofista asiantuntemusta voi hyödyntää eläinten hyvinvoinnin edistämisessä.

Analyttinen filosofia on suurilta osin käsiteanalyysia. Käsiteanalyysissa määritellään mahdollisimman tarkasti, mitä tietyllä käsitteellä oikein tarkoitetaan. Kun tiedetään, mistä ollaan puhumassa, varmistetaan että osapuolet puhuvat samasta asiasta ja keskustelu voi ainakin tältä osin olla rakentavaa. Eläinten hyvinvointia tutkiessaan filosofi voi tarkastella esimerkiksi hyvinvoinnin käsitettä. Jotta meillä voisi olla edes jonkinlainen käsitys siitä, milloin eläin voi hyvin, meillä täytyy olla ensin käsitys siitä mitä tarkoitamme hyvinvoinnilla. Onko se sairauden ja vammojen puuttumista, subjektiivinen kokemus omista mahdollisuuksista vaikuttaa omaan tilaan, jonkinlainen yhdistelmä näistä vai kenties jotain muuta?

Toiseksi filosofi voi analysoida eläinten hyvinvointia käsitteleviä argumentteja. Seuraako johtopäätös premisseistä, oletuksista, vai onko päättelyketjussa aukkoja? Ovatko käytetyt perusteet ylipäättään tosia? Sisältyykö päätelmään kenties ennakoasenteita, jotka olisi syytä kirjoittaa auki? Kohonneet kortisolitasot voidaan nähdä merkinä stressistä, mistä voidaan päätellä, ettei eläin voi hyvin. Tämä muodollisesti pätevä päätelmä ei ole kuitenkaan sellaisenaan aukoton, sillä kortisolitaso ei välttämättä ole suoraan verrannollinen hyvinvoinnin kanssa.

Tietoteoreettiset kysymykset koskevat tiedon mahdollisuutta. Minkälaisista asioista meillä voi olla tietoa? Entä milloin on kyse tiedosta ja milloin pelkäämistä uskomuksesta? Eläinten hyvinvointitutkimuksen kannalta tiedon mahdollisuutta koskevat kysymykset ovat tärkeitä: Mistä voimme tietää, voiko eläin hyvin? Mitä ulkoiset merkit kertovat siitä, millaiseksi eläin vointinsa kokee? Filosofi voi tarkastella myös eettisiä kysymyksiä: Minkälainen eläinten käyttö ihmisen tarkoituksiin on oikeutettua? Mitä on eläimen hyvä elämä, ja missä määrin meillä on toisaalta oikeus rajoittaa sen toteutumista ja toisaalta velvollisuus edistää sitä? Voidaan myös pohtia, minkälaiset arvot määrittävät eläintuotannon käytäntöjä.

Sanana filosofia tarkoittaa viisauden rakkautta. Filosofian viisaus ei ole siinä, että filosofilta löytyisi ainut oikea vastaus kaikkiin mahdollisiin kysymyksiin. Sen sijaan filosofi tutkii todellisuuden perimmäistä luonnetta omista lähtökohdistamme käsin. Tämä tarkoittaa, ettei filosofilla ole ylevää ja salattua, käytännön kannalta turhanpäiväistä tietoa asioista. Hyvä filosofia on kriittisen arvioinnin kestävä tietoa. Filosofin tehtävänä on tehdä ennakoasenteet näkyviksi ja purkaa kestäättömät ajatusrakennelmat. Tällainen lähestymistapa tukee loistavasti myös hyvinvointitutkimusta!

Vieraskynän kirjoittaja **Kreeta Ranki** on filosofian tutkija Turun yliopistossa

7 Eläinten hyvinvointi, politiikka ja talous

Maataloustuet ovat tärkeitä suomalaisen eläintuotannon kannattavuudelle. Eläinsuojelusäädösten vähimmäisvaatimukset ylittäviä toimia edellytetään eläinten hyvinvointikorvauksen, investointitukien sekä luonnonmukaisen tuotannon korvauksen ehdoissa. Näiden kolmen tukimuodon voidaan katsoa edistävän tuotantoeläinten hyvinvoinnin edellytyksiä Suomessa. Eläinten hyvinvointikorvauksen suosio on kasvanut tuottajien keskuudessa, ja nykyiseen korvaukseen on käytettävissä aiempia vuosia enemmän rahaa. Nyt myös siipikarja-, lammas- ja vuohitilalliset voivat sika- ja nautatilallisten tavoin hakea korvausta. Tukisummat ovat nousseet myös luonnonmukaisen kotieläintuotannon tuissa.

Ravintomenoistamme vajaa puolet kuluu eläinperäisiin tuotteisiin. Suomalainen kulutti vuonna 2014 lihaa noin 77 kg. Kuluttajakansalaisten on mahdollista omista lähtökohdistaan tehdä päätöksiä ja arvioida eläinten hyvinvointitoimien riittävyyttä. Tästä huolimatta kansalaisilla ei välttämättä ole tarpeeksi tietoa, jotta ruokakaupassa voitaisiin tehdä valintoja paremman eläinten hyvinvoinnin puolesta. Kanamunissa kuluttajalla on valinnanvara kanan tuotanto-olojen suhteen. Ulkokaanala on ensimmäinen Suomeen

rantautunut niin sanottu free range -tuotantojärjestelmä. Muissa eläinperäisissä elintarvikkeissa ei juurikaan ole nimenomaan eläinten hyvinvoinnista kertovia tuotemerkkejä.

Viime vuosina on virinnyt keskustelu perinteisiä eläinperäisiä elintarvikkeita korvaavista tuotteista. Esimerkiksi hyönteisten käytön mahdollisuuksista ihmisten ravinnoksi ja eläinten rehuksi on kiinnostuttu. Kasviproteiinien tuotannon ja tuotteiden jalostuksen lisäämistä on toivottu Suomessakin. Myös keinolihasta on keskusteltu. Ravitsemussuosituksiset kehottavat käyttämään vähemmän punaista lihaa (naudan-, sian- ja lampaanliha) ja korvaamaan sen osittain siipikarjan lihalla ja kasviproteiineilla. Ilmastokeskustelussa lihan syönnin vähentäminen on noussut keskeiseksi puheenaiheeksi. Muutokset ruokailutottumuksissa vaikuttavat myös eläinten hyvinvointiin. Mikäli punaisen lihan käyttö vähenee, tarvitaan vähemmän sikoja, nautoja ja lampaita. Siipikarjaksi luettavia lintuja sen sijaan tarvittaneen lisää. Hyönteisten hyvinvointiin vaikuttavat seikat tulee selvittää ennen niiden suurimittaista tuotantoa ihmisten ravinnoksi ja eläinten rehuksi.

Media on yhä laajemmin kiinnostunut eläinten hyvinvoinnista. Myös taiteilijat ottavat osaa eläinten hyvinvointikeskusteluun. Eduskunnassa käsitelty, Suomen ensimmäinen kansalaisaloite koski turkistarhauksen lakkauttamista Suomessa. Aloitetta ei hyväksytty eduskunnassa. Sipilän hallituksen ohjelmaan ei ole kirjattu eläinten hyvinvointia edistäviä toimia, toisin kuin edellisessä hallitusohjelmassa. Useita eläinoikeuksia kannattavia yhdistyksiä on perustettu myös Suomeen.

Raportin tässä osassa kerrotaan poliittisista ja taloudellisista asioista, jotka liittyvät eläinten hyvinvointiin. Eläinten hyvinvointitoimijoiden lista on päivitetty, mikäli toimijoissa on tapahtunut muutoksia; muuten toimijoiden osalta viitataan edelliseen [Eläinten hyvinvointi Suomessa](#) -raporttiin (2012).

7.1 Hallitusohjelmat

[Sipilän hallituksen ohjelmassa](#) (29.5.2015) ei mainita lainkaan eläinten hyvinvointia. Ero aikaisempaan on suuri, sillä [Kataisen hallitusohjelmassa](#) (22.6.2011) oli useita kirjauksia eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Sipilän hallitusohjelmaan on kirjattu kansallisesta lisäsäätelystä pidättäytymisen EU-säädösten toimeenpanossa sekä maataloutta haittaavien säädösten perkaaminen. Kataisen hallitusohjelmassa mainittiin, että eettisen elintarviketuotannon keskeinen tekijä on tuotantoeläinten hyvinvointi. Ohessa tarkastellaan, kuinka Kataisen hallituksen linjaukset eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi toteutuivat, ja mitä toimia Sipilän hallitus on eläinten hyvinvoinnin suhteen tehnyt.

1) Eläinvalvontaa ja sen rahoitusta vahvistetaan ja sitä suunnataan riskiperusteisesti

Eläinvalvontaa vahvistettiin Kataisen hallituksen kaudella. Valtion tuella kunnat palkkasivat alueilleen valvontaa tekeviä kunnaneläinlääkäreitä. Aluehallintovirastoihin palkattiin läänineläinlääkäreitä valvontatehtäviin. Valvonta perustuu yhä enemmän eläinten hyvinvoinnin riskitekijöihin.

2) Nimetään eläinsuojeluasiamiehen virka maa- ja metsätalousministeriöön

Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin Kataisen hallituksen kaudella. Suomen ensimmäinen eläinsuojeluasiamies toimi virassaan 12.8.2013–31.12.2015. Sipilän hallituksen aloitettua eläinsuojeluasiamiehen virkaa ei jatkettu.

3) Kiinnitetään huomiota eläinlääkärien saatavuuteen

Katso kohta 1.

4) Uudistetaan eläintautilaki tautien seurannan ja torjunnan tehostamiseksi

Uusi eläintautilaki ([441/2013](#)) tuli voimaan Kataisen hallituskaudella.

5) Hallitus tukee edelleen turkistuotannon kehittämistä vastuuta tuntevana elinkeinona. Hallitus selvittää turkistarhauksesta muuhun elinkeinon vapaaehtoisen siirtymisen kannustamisen mahdollisuuksia.

Uutta valtioneuvoston asetusta turkiseläinten suojelusta valmisteltiin maa- ja metsätalousministeriössä Kataisen hallituskaudella. Sipilän hallituksen aloitettua työ keskeytettiin.

6) Eläintilallisten työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen kiinnitetään huomiota

Viljelijöiden työhyvinvointihankkeita on toteutettu, mutta on vaikea arvioida, kiinnitettiinkö asiaan riittävästi huomiota. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta otti kantaa asiaan ja toivoi, että matalan kynnyksen apua jaksamisongelmiin olisi maatalousyrittäjille laajasti ja nopeasti tarjolla.

7) Edistetään eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien kehittämistä

Maa- ja metsätalousministeriöllä on vaihtoehtomenetelmäkeskus [FICAM](#):a koskeva ohjelma vuosille 2014–2016 liittyen EU-direktiiviin tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta.

8) Eläinsuojelulainsäädäntöä uudistetaan eläinten hyvinvoinnin tilan parantamiseksi ja asiaa koskevan sääntelyn selkeyttämiseksi

Eläinsuojelulain uudistustyötä tehtiin Kataisen hallituskaudella. Uudistustyö maa- ja metsätalousministeriössä jatkuu Sipilän hallituksen kaudella.

7.2 Eläinten hyvinvointiin liittyvät kansalliset strategiat

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän vuonna 2006 julkaisemaa [strategiaa tuotantoeläinten hyvinvoinnista](#) ei ole päivitetty, eikä meillä ole strategiaa muiden eläinryhmien, kuten seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnista. Eläinsuojelulain uudistus sekä mahdollinen uusi EU:n eläinten hyvinvointistrategia vaikuttavat Suomen strategisiin toimiin eläinten hyvinvoinnin suhteen.

Kansallisen [vieraslajistrategian](#) tarkoituksena on ehkäistä haitallisten vieraslajien aiheuttamia haittoja ja riskejä Suomen luonnolle, luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle, elinkeinoille sekä yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvoinnille. Nisäkkäistä erityisen haitalliseksi vieraslajiksi on Suomessa luokiteltu luonnossa tavattava minkki. Haitalliseksi luokiteltuja ovat kissa, supikoira, kaniini, rotta ja amerikanmajava. Vieraslajiksi luokiteltu eläin on myös tunteva yksilö, jonka hävittämisessä tulee huomioida eläimen hyvinvointi.

7.3 Eläintuotannon tuet

[Viljelijätuet](#) muodostuvat EU:n kokonaan rahoittamista niin sanotuista suorista tuista sekä EU-osarahoitteisista tuista. EU:n tukimuotoja täydennetään kansallisilla tuilla, joista keskeisimpiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki sekä pohjoinen tuki. Mavi maksoi vuonna 2013 tukia kaikkiaan noin kaksi miljardia euroa. Maksetut tuet olivat viljelijätukia, hanke-, yritys- ja rakennetukia, markkinatukia ja muita, kuten varastointiin ja menekinedistämiseen tarkoitettuja tukia. Tuensaajia vuonna 2013 oli kaikkiaan 67 118, joista maatiloja oli 60 353.

[Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma](#) (2014–2020) on EU:n maaseuturahaston osarahoittama ohjelma, johon sisältyy esimerkiksi seuraavia tukimuotoja: ympäristökorvaus, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, luonnonhaittakorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus, maatalan investointituki, neuvontatuki ja nuoren viljelijän aloitustuki. Edellisen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman vuosikertomukset löytyvät [Mavi:n sivulta](#).

Eläinmäärien perusteella maksetaan [kansallisia kotieläintukia](#) ja [EU:n eläinpalkkioita](#). Kotieläintalouden kansallisia tukia maksettiin vuonna 2013 (vuoden 2015 arvio suluissa) noin 291 (265) miljoonaa euroa, josta tuotantoon sidotusti 254 (230) miljoonaa ja sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettuna tukena 37 (35) miljoonaa euroa. EU:n tuotantoon sidottuja eläinpalkkioita maksettiin vuonna 2013 noin 41 miljoonaa euroa (2015 noin 85 miljoonaa euroa). Kotieläintuotantoa tuettiin myös maksamalla kotieläintiloille kasvinviljelytiloja korkeampaa luonnonhaittakorvausta ja ympäristötukea (vuoteen 2014 saakka). Eläintukien saaminen edellyttää eläinsuojelulainsäädännön vaatimusten noudattamista.

Maatilan investointituki

[Investointitukea](#) eläintuottaja voi saada uuden tuotantoeläinrakennuksen rakentamiseen tai vanhan peruskorjaukseen. Tukea voi siis saada lypsy- ja nautakarja-, sika-, lihasiipikarja-, lammas- ja vuohitaloudessa sekä mehiläistaloudessa ja hevosten kasvattamisessa tarvittaviin rakentamisinvestointeihin. Turkistaloudessa investointitukea on mahdollista saada varjotalojen, eristämättömien eläinhallien, käsittelytilojen, lantaloiden sekä tuotantorastojen rakentamisinvestointeihin ja tarhan ympäröimiseen sellaisella aidalla, jolla voidaan estää eläinten pääsy tarhan ulkopuolelle.

Maatalouden kilpailukyvyyn ja investointien turvaamiseksi maatilatalouden kehittämisrahasto Makerasta voidaan muiden investointikohteiden lisäksi tukea myös eläinten hyvinvointia parantavia erityisiä investointeja. Investointikohteita ei ole meneillään olevalla kaudella erikseen rajattu, toisin kuin edellisellä ohjelmakaudella. Tuettujen eläinten hyvinvointi-investointien avulla ei saa lisätä tuotantoa, vaan niissä on kyse olemassa olevassa tuotantorakennuksessa tehtävistä investoinneista eläinten olosuhteiden parantamiseksi. Tukitaso vuonna 2015 oli 30 %. Tuki on kokonaan kansallista.

Eläinten hyvinvointikorvaus 2014–2020

[Eläinten hyvinvointikorvaus](#), aikaisemmin eläinten hyvinvoinnin tuki, kuuluu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan (2014–2020). Viljelijä voi valita lajeittain eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Tukeen sitoudutaan vuodeksi kerrallaan. Eläinten hyvinvointikorvausta voi hakea nauta-, sika-, siipikarja-, lammas- tai vuohitalallinen. Vuosina 2015–2020 eläinten hyvinvointikorvaukseen on käytettävissä 62 miljoonaa euroa vuodessa.

Tuottajat voivat saada eläinten hyvinvointikorvausta sellaisiin eläinten hyvinvointia parantaviin toimiin, jotka ylittävät eläinsuojelusäädösten vähimmäisvaatimukset. Korvausta ei saa kiinteisiin investointeihin, kuten uuden sikalan tai navetan rakentamiseen. Hyvinvointikorvauksella korvataan viljelijöille eläinten hyvinvoinnin edistämisestä aiheutuneita lisäkustannuksia ja tulonmenetyksiä.

Hyvinvointikorvausta voi saada esimerkiksi vasikoiden pito-olosuhteiden parantamiseen, nautojen laidunnukseen ja jaloitteluun, nautojen sairashoito- ja poikimakarsinoihin, sikojen pito-olosuhteiden parantamiseen, sikojen ulkoiluun, porsimisolosuhteiden parantamiseen, sikojen kastraatio-kivun poistoon, sikojen sairaskarsinoihin, sikojen virikkeisiin, lampaiden ja vuohien pito-olosuhteiden parantamiseen, lampaiden ja vuohien laidunnukseen ja jaloitteluun, broilereiden ja kalkkunoiden pito-olosuhteiden parantamiseen, siipikarjan virikkeisiin sekä kanojen ja kalkkunoiden ulkoiluun.

Eläinten hyvinvoinnin tuki 2008–2014

Hyvinvointikorvausta vastaava tukimuoto oli vuosina 2008–2014 nimeltään eläinten hyvinvoinnin tuki. Viljelijä sitoutui vapaaehtoisesti viideksi vuodeksi toimenpiteen edellyttämien velvoitteiden noudattamiseen. Tukea saattoi hakea vain nauta- tai sikatilallinen (Taulukko 2).

Eläinten hyvinvoinnin tuki rakentui kaikille yhteisistä perusehdoista ja vapaavalintaisista lisäehdoista. Perusehtoihin kuuluivat muun muassa eläinten terveydenhuoltosopimuksen tekeminen ja terveydenhuoltosuunnitelman vuosittainen päivittäminen. Eläinten hyvinvoinnin tuen ehtoja noudattava nautatuottaja ei esimerkiksi saanut pitää lihanautoja kiinni parressa. Muun muassa vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen, nautojen ja sikojen sairaskarsinat ja emakoiden vapaa porsiminen kuuluivat lisäehtoihin. Vuosina 2008–2013 eläinten hyvinvoinnin tuki lisäsi erityisesti nautakarjatilojen liittymistä ennaltaehkäisevään terveydenhuollon piiriin.

Taulukko 2. Eläinten hyvinvoinnin tukeen vuosina 2008–2013 sitoutuneiden nauta- ja sikatilojen lukumäärät (lähde: [Selvitys Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2007–2013 sisältyneen eläinten hyvinvoinnin tuen vaikutuksista](#)).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nautatilat	3 996	4 104	4 154	4 334	5 364	5 362
Sikatilat	490	636	652	649	846	834
Yhteensä	4 486	4 740	4 806	4 983	6 210	6 196

Vuonna 2008 25 % nautatiloista ja 20 % sikatiloista oli sitoutunut eläinten hyvinvoinnin tukeen. Tukijärjestelmän uudistus vuonna 2012 lisäsi tuen suosiota: vastaavat luvut vuonna 2013 olivat 40 % nautatiloista ja 75 % sikatiloista. Vuosina 2012 ja 2013 eläinten hyvinvoinnin tukea maksettiin reilut 42 miljoonaa euroa vuodessa, kun vuosina 2010 ja 2011 tukea maksettiin reilut 12 miljoonaa euroa vuodessa.

Tutkittua: Viljelijät kokivat, että eläinten hyvinvoinnin tukeen sitoutuminen lisäsi tietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja paransi eläinten hyvinvointia

Luonnonvarakeskus (Luke) selvitti yhteistyössä Eläinten hyvinvointikeskuksen kanssa eläinten hyvinvoinnin tuen vaikutuksia nauta- ja sikatiloilla. [Selvitys](#) toteutettiin kyselyinä, jotka lähetettiin nauta- ja sikatilallisille, tukitarkastajille, maaseutuelinkeinoviranomaisille, neuvojille ja eläinlääkäreille. Hyvinvoinnin tuen vaikutuksia eläimiin selvitettiin tuotantotarkkailussa olevien maitotilojen tuotos- ja terveystietojen avulla.

Valtaosa kyselyyn vastanneista viljelijöistä koki, että eläinten hyvinvoinnin tukeen sitoutuminen paransi tilan eläinten hyvinvointia, ja että heidän omat tietonsa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä lisääntyivät. Yleisin syy eläinten hyvinvoinnin tukeen sitoutumiseen oli halu parantaa tuotantoeläinten hyvinvointia ja sitä kautta tilan taloudellista tulosta. Sikatilalliset kokivat tärkeimmäksi tukeen liittyväksi yksittäiseksi toimenpiteeksi kuivituksen parantamisen, nautatilalliset taas eläimen kivunlievityksen nupoutuksen yhteydessä.

Nautatilallisista 70 % ja sikatilallisista puolet koki, että eläinten terveys oli parantunut tukikauden aikana. Tuottajista 60 % koki, että hyvinvointitoimenpiteillä oli vaikutusta eläinten käyttäytymiseen. Nautatiloista 40 % ja sikatiloista 75 % oli sitoutunut tukeen vuonna 2013. Myös viranomaiset, eläinlääkärit ja tarkastajat olivat sitä mieltä, että hyvinvointitukeen sitoutuminen paransi eläinten hyvinvointia ja terveyttä tiloilla. He katsoivat, että hyvinvointituen suurin vaikutus oli tuottajien hyvinvointitietoisuuden lisääntyminen.

Neuvo 2020

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014–2020 sisältyy maatilojen neuvontajärjestelmä [Neuvo 2020](#), jonka kautta viljelijä voi saada neuvontaa myös eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Esimerkiksi eläinlääkärin voi saada tekemään tilalle eläinten terveydenhuoltosuunnitelman.

Luonnonmukaisen tuotannon korvaus

[Luonnonmukaisen tuotannon korvaus](#), aikaisemmalta nimeltään luonnonmukaisen tuotannon tuki, kuuluu Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014–2020. Luonnonmukaiselle tuotannolle korvausta voi saada 294 euroa hehtaarille vuodessa. Korvauksen saaminen edellyttää viisivuotisen luomusitoumuksen tekemistä. Korvauksen myöntämisen edellytyksenä on [täydentävien ehtojen noudattaminen](#). Tämän lisäksi tilan tulee noudattaa

[luonnonmukaisen tuotannon ohjeita](#). Luonnonmukaisen kotieläintuotannon ohjeet eläinten hyvinvoinnista ovat osin tiukemmat kuin eläinsuojelusäädösten vähimmäisvaatimukset. Luomueläimillä on muun muassa enemmän tilaa kuin eläimillä tavanomaisessa tuotannossa, ja ne pääsevät tavanomaisia useammin ulkoilemaan.

Luonnonmukaiselle kotieläintuotannolle maksettiin EU:n osaksi rahoittamaa tukea osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007–2013 ympäristötuen erityistukisopimuksia. Tuet perustuivat tilan peltoalaan ja eläinyksikkömäärään ja edellyttivät, että viljelijä ja valtio tekivät viisivuotisen sopimuksen. Vuonna 2010 luonnonmukaisen kotieläintuotannon tukea maksettiin noin neljä miljoonaa euroa, kun vuosina 2012 ja 2013 tukisummat olivat noin kuusi miljoonaa euroa per vuosi. Luonnonmukaista tuotantoa harjoittaville maksettiin kunkin tukijärjestelmän ehtojen mukaisesti myös muita maataloustukia, kuten ympäristötuen perustoimenpiteiden tukea, tilatukea, luonnonhaittakorvausta ja kansallisia tukia.

7.4 Eläintuotteiden kulutus ja menekin edistäminen

Eläintuotteiden kulutus

Ravintomenoistamme noin 45 % kuluu eläinperäisiin tuotteisiin eli lihaan ja lihatuotteisiin, kalaan ja kalatuotteisiin, maitoon, juustoon ja muniin ([Tietohaarukka 2015](#)). Suomalaiset kuluttivat vuonna 2013 lihaa noin 77 kg henkeä kohti (Taulukko 3). Sianlihaa kulutettiin eniten, 36,6 kg henkeä kohti, siipikarjanlihaa 19,5 kg ja naudanlihaa 18,4 kg. Muiden lihojen kulutus oli alle yksi kilogramma henkeä kohti vuodessa. Yhteensä Suomessa tuotettiin vuonna 2013 noin 390 miljoonaa kiloa lihaa (pois lukien riista), josta sianlihan osuus oli 195 miljoonaa kiloa.

Lihaa myös kulutettiin määrällisesti saman verran kuin tuotettiin (390 milj. kg). Sian- ja siipikarjanlihan suhteen olimme vuonna 2013 omavaraisia. Siipikarjan lihan tuotanto oli hieman kulutusta suurempaa ja sianlihan tuotanto vastasi kotimaista kulutusta. Sen sijaan naudan-, lampaan- ja hevoselihan kulutus oli kotimaista tuotantoa suurempaa (Luke, [Ravintotase 2013](#)). Kotimaista kalaa fileepainoksi muutettuna kulutettiin 3,8 kg henkeä kohti ja tuontikalaa tuotepainona 10,8 kg henkeä kohti vuonna 2013 (Luke, [Kalan kulutus 2013](#)). Kanamunien kulutus oli vuonna 2013 noin 10,7 kg henkeä kohti. Maitoja kulutettiin 129 litraa henkeä kohti vuonna 2013 ja jäätelöä noin 13 litraa henkeä kohti. Juustoja suomalainen kulutti vuonna 2013 noin 23 kg (Luke, [Ravintotase 2013](#)). Suomi on maidon kulutuksessa maailman kärkimaa ([Maito ja Terveys ry](#)).

Tutkittua: Lähes puolet kuluttajista konservatiivisia lihankulutuksen suhteen
Suomalaisten lihankulutusta nyt ja tulevaisuudessa valottaneessa kyselytutkimuksessa selvisi, että 48 % kuluttajista on konservatiivisia lihankulutuksen suhteen: he syövät lihaa eivätkä aio tulevaisuudessa muuttaa lihankulutustottumuksiaan. Noin 13 % vastaajista on jo muuttanut kulutustottumuksiaan enemmän kasviksia ja vähemmän lihaa sisältäviksi, ja 39 % vastaajista aikoi muuttaa ruokailutottumuksiaan tulevaisuudessa vähemmän lihaa ja enemmän kasviksia sisältäviksi. Kysely tehtiin kuluttajille vuonna 2010. Latvala ym., 2012, Diversifying meat consumption patterns: Consumers' self-reported past behaviour and intentions for change, Meat Science 92:71-77.

Taulukko 3. Kotimaan lihankulutus (milj. kg) vuosina 2007–2013. Lähde: Luke, Ravintotase.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
naudanliha	99	97	95	100	100	102	100
sianliha	185	187	184	187	196	195	194
siipikarjanliha	87	92	93	97	98	103	106

Luonnonmukaisten eläintuotteiden kulutus

Luomumarkkinoiden kokonaisarvo Suomessa vuonna 2014 oli 225 miljoonaa euroa ([ProLuomu](#)). Vuoden 2015 luomun kuluttajabarometrin (Suomen Gallup Elintarviketieto) mukaan yli neljäsosa kuluttajista ostaa luomua vähintään kerran viikossa. Luomun aktiivikäyttäjiä ovat eri-ikäiset pariskunnat sekä perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Lähes puolet suomalaiskuluttajista ostaa luomua vain satunnaisesti tai ei lainkaan. Tämä joukko on hieman pienempi kuin vuonna 2013 toteutetussa luomun kuluttajabarometrissa. Tavanomaista paremmat eläinten hyvinvoinnin edellytykset eivät ole luomun ostamisen taustalla tärkeimpien asioiden joukossa, vaan luomuruokaa ostavat kuluttajat arvostavat luomussa eniten lisäaineettomuutta, puhtautta ja torjunta-aineettomuutta.

Elintarvikkeiden kokonaisostoista luomun osuus vuonna 2014 oli 1,7 %. Luomumaidon osuus kaikesta maidosta oli 2 %. Kanamunissa luomun osuus oli 4,5 %, naudanlihassa 2,6 %, sianlihassa 0,4 %, lampaanlihassa 22,4 % ja siipikarjanlihassa 0,1 % (lähde: [ProLuomu](#)). Suomessa kasvatetaan nykyisin luomubroileria, ja luomubroilerinlihaa on kaupoista saanut vuodesta 2013 lähtien. Luomukalaa Suomessa ei edelleenkaan kasvateta. Norjasta tuodaan meille kasvatettua luomulohta.

Suomen [maabrändivaltuuskunnan raportissa](#) (25.11.2010) esitettiin tavoite, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä vähintään puolet tuotannostamme olisi luomua.

Eläintuotteiden menekin edistäminen

[Ruokaketju](#)-hankkeilla lisätään ruokaketjutoimijoiden osaamista, kuluttajien vastuullisia valintoja sekä ruoan jäljitettävyyttä. Yritykset ja yhteisöt voivat hakea ruokaketjun toiminnan kehittämiseen tarkoitettua avustusta laajoihin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Hanke voi olla tiedonsiirtoa, tiedottamista, menekinedistämistä tai kehittämistä. Kohderyhmiä voivat olla elintarvikealan toimijat, viljelijät tai kuluttajat. Hankkeeseen saa avustusta enintään 80 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Hankkeen kesto voi olla enintään kolme vuotta. Esimerkiksi Eläinten hyvinvointikeskuksen hanke 'Hyvinvointia hyllylle' sai Ruokaketjun rahoituksen vuosille 2015–2016. Hankkeessa selvitetään kuluttajakansalaisten käsityksiä tuotantoeläinten hyvinvoinnista ja sen tuottamasta lisäarvosta eläinperäisille tuotteille. Kaikkiin Ruokaketju-hankkeisiin voi tutustua Maaseutuvirasto [Mavin sivuilla](#).

[EU-osarahoitteiset maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämishjelmat](#) ovat EU:n sisämarkkinoille ja kolmansiin maihin suunnattuja 1–3-vuotisia kampanjoita. Tarkoituksena on lisätä tuotetietämystä ja tuotteiden menekkiä sekä avata maataloustuotteille markkinoita Euroopan ulkopuolelle. EU:n rahoitusosuus on 50 %, Suomen valtion 20 % ja hakijajärjestön omarahoitusosuus 30 % kustannuksista. Ohjelmaehdotuksen tekijä voi olla tuotealaa edustava järjestö tai toimialakohtainen organisaatio.

Kouluilla ja päiväkodeilla on mahdollisuus saada oppilailleen EU:lta [koulumaitotukea](#) maidon ja maitovalmisteiden käyttöön. Tuki määräytyy oppilaiden kulutuksen mukaisesti; enimmillään sitä voi saada 2,5 dl:lle oppilasta ja koulupäivää kohden.

Valtioneuvoston asetuksen (695/2013) mukaista lihan [kuljetusavustusta](#) vuodelta 2013 voitiin maksaa kirjanpitovelvollisille lihan ostajille Lapin maakunnassa sijaitsevalta tuotantopaikalta hyväksytyyn teurastamoon tapahtuvista nautojen, sikojen, lampaiden, siipikarjan, hevosten ja vuohien kuljetuksista. Kuljetusavustusta myönnetään Eviran hyväksymien teurastamoiden ja Aluehallintoviranomaisen hyväksymien poroteurastamoiden punnituslipukkeiden tai -päiväkirjojen osoittamien ruhopainojen perusteella, jos eläimen ruho on todettu lihantarkastuksessa ihmisravinnoksi kelpaavaksi.

7.5 Eläintuotteiden laatu- ja tuotantojärjestelmät

Laatuvastuu - kansallinen laatujärjestelmä

Kansallinen laatujärjestelmä [Laatuvastuu](#) pohjautuu Eläinten Terveys ETT ry:n ylläpitämään sikojen terveydenhuoltojärjestelmä Sikavaan. Laatuvastuu kattaa eläinten hyvinvoinnin osa-alueista vain terveyden ja terveydenhuollon. Evira on myöntänyt järjestelmälle kansallisen laatujärjestelmän statuksen sillä perusteella, että järjestelmä ylittää lakisääteiset vaatimukset sikojen terveyden sekä liharaaka-aineen tuoteturvallisuuden osalta. Sikava on sertifioitu laatujärjestelmä. Sikavaan perustuva Laatuvastuu pohjautuu sikaloissa tehtäviin säännöllisiin, neljä kertaa vuodessa suoritettaviin eläinlääkärin terveydenhuoltokäynteihin.

Ulkokanalat

Suomeen on tullut uusi kananmunien tuotantojärjestelmä, [ulkokanalat](#) eli niin kutsutut free range -kanalat. Sisätiloiltaan ulkokanalat ovat lattiakanaloita, joissa saa olla enintään yhdeksän kanaa neliometrillä. Ulkokanalan kanoilla on päiväaikaan pääsy laidunalueelle, jossa kanaa kohti tulee olla vähintään 4 m² tilaa. Sisällä ulkokanalan kanoja saa pitää tuotantokauden aikana enintään 12 viikkoa. Ulkokananmunien vähittäismyyntipakkauksissa lukee 'ulkokananmunia' ja kananmunan kuoreen leimatun numerosarjan ensimmäinen numero on 1. Ulkokananmunien markkinaosuudesta ei vielä ole tietoa. Kuluttajille, joille eläinten olosuhteilla on merkitystä, ulkokananmunat tuovat vaihtoehdon luomukananmunien ja tavanomaisten lattiakananmunien välille.

Eläinten hyvinvointia edistäviä tuotantokriteerejä

SEY julkaisi vuonna 2015 ehdotuksensa [eläinten hyvinvointimerkintäjärjestelmän kriteereiksi](#). Merkintä olisi eläinsuojelulain vähimmäisvaatimukset ylittävästä eläinten hyvinvoinnin tasosta viestivä merkki elintarvikepakkauksessa. SEY esittää kaksiportaista järjestelmää. Alemman tason vaatimukset olisivat maltillisia, mutta kuitenkin eläinsuojelulain vähimmäistason ylittäviä. Ylemmän tason vaatimukset olisivat erikoistuotannoksi luokiteltavaa tuotantoa, esimerkiksi ulkoilevien sikojen ja kalkkunoiden lihaa sekä ympäri vuoden laiduntavan pihvikarjan lihaa. Vaatimuksiin sisältyisivät esimerkiksi kiinteäpohjaiset ja hyvin kuivitetut makuualustat, ulkoilumahdollisuus, virikkeet, poikasten vieroitukseen ja hoitoon liittyvät kriteerit, rajoitettua liikumista koskevat kiellot ja kivunlievitys kipua aiheuttavissa toimenpiteissä. SEY ei aio itse perustaa ja ylläpitää hyvinvointimerkintäjärjestelmää, mutta projektissa syntyneet kriteerit ovat kaikkien käytettävissä.

WWF Suomi on kehittänyt vuonna 2013 yhdessä eläintuottajien kanssa kriteerit nautojen ja lampaiden [luonnonlaidunlihan](#) tuotannolle. Luonnonlaidunlihalla tarkoitetaan lihaa, joka saadaan luonnonlaitumilla vapaana laiduntavista eläimistä. Yli puolet luonnonlaidunlihan tuotannossa olevien

eläinten laitumista tulee olla luonnonlaitumia ja eläinten tulee laiduntaa vähintään puolet laidunkauden pituudesta. Kriteereissä on myös otettu huomioon eläinten hyvinvointi talvikasvatuksen aikana. Esimerkiksi eläinten kytkeminen tai kasvattaminen ritiläpohjalla ei olisi sallittua luonnonlaidunlihan tuotannossa. Luonnonlaidunlihaa ei ole vielä kuluttajille tarjolla, sillä tuotantokriteereitä ei ole vielä työstetty sertifikaatiksi.

7.6 Eläinten hyvinvointi mediassa ja taiteessa

Media kertoo kansalaisille yhä aktiivisemmin eläinten hyvinvoinnista. Esimerkiksi Suomen elokuvaäätiön, Yleisradion ja AVEK:n dokumenttielokuvahanke dox@net sisältää interaktiivisen dokumentin [Karsinasta kauppaan](#), joka näyttää, mitä tapahtuu erilaisissa kotimaisissa sikaloissa, kanaloissa, hautomossa ja teurastamossa. Ajankohtaisohjelmissa, kuten Yleisradion MOT ja A-studio, on käsitelty eläinten kohtelua tiloilla ja teurastamoissa.

Toimittaja-tietokirjailija Elina Lappalaisen kirja [Syötäväksi kasvatetut](#) kertoo suomalaisten sikojen, kanojen ja nautojen olosuhteista realistisesti. Kirjailija sai teoksestaan Tieto-Finlandia-palkinnon vuonna 2012. Lappalainen on kirjoittanut myös lapsille suunnatun tietokirjan Nakki lautasella – Mistä ruoka tulee. Edellä mainittu kirja oli ehdolla Finlandia Junior -palkittavaksi vuonna 2015. [Eläimet yhteiskunnassa](#) -kirja (toimittajat Elisa Aaltoja ja Sami Keto, 2015) kertoo eläinten yhteiskunnallisesta ja moraalaisesta asemasta. Tutkija-tiedetoimittaja Helena Telkänrannan teos [Millaista on olla eläin?](#) kertoo eläinten älykkyydestä, tunne-elämästä ja kokemusmaailmasta tämän hetken tieteellisen tiedon pohjalta. Kirja oli vuoden 2015 Tieto-Finlandia-palkintoehdokkaana. Populaaritieteellisiä tietokirjoja eläimistä julkaistaan paljon. Lisäksi monet tutkijat ja asiantuntijat kirjoittavat eläinten hyvinvointiin ja eläinpolitiikkaan liittyviä blogeja.

Taiteilijat käsittelevät teoksissaan myös ihmisten ja eläinten välistä suhdetta. Esimerkiksi [Toisten historia](#) on kirjailija Laura Gustafssonin ja kuvataiteilija Terike Haapojan taiteellis-tieteellinen hanke, jossa tutkitaan maailmanhistoriaa eläinten näkökulmasta.

7.7 Kansalaisaloite: Turkistarhaton Suomi

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton, Animalian, Luonto-Liiton ja Oikeutta Eläimille -yhdistyksen yhteisen [Turkistarhaton Suomi](#) -kansalaisaloitteen tavoitteena oli kieltää eläinten tarhaaminen turkisten tuottamiseksi Suomessa. Kansalaisaloitteen allekirjoitti vajaat 70 000 kansalaista ja se oli maamme ensimmäinen eduskuntaan toimitettu ja siellä käsitelty kansalais-

aloite. Eduskunta hylkäsi aloitteen kesäkuussa 2013 äänin 146–36. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdotti kesäkuussa 2013, että kansalaisaloitteeseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

7.8 Eläinten hyvinvointitoimijoita

Eläinsuojeluasiamies

Suomen ensimmäinen eläinsuojeluasiamies ELL Sari Salminen aloitti työt eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi 12.8.2013. Viran perustaminen oli kirjattu Kataisen hallituksen ohjelmaan vuonna 2011. Eläinsuojeluasiamiehen virka sijoitettiin maa- ja metsätalousministeriöön. Syksyllä 2015 maa- ja metsätalousministeriö ilmoitti, että määräaikaista eläinsuojeluasiamiehen virkaa ei jatketa vuoden 2016 alusta.

Eläinneuvottelukunnat

Maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen vuonna 2009 perustettu [tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta](#) jatkaa kolmannella kolmivuotiskaudellaan 2016–2019. Neuvottelukunta on viime vuosina ottanut kantaa eläinten hyvinvoinnin opetuksen lisäämiseen kouluissa, eläintenhoitajien uupumiseen, eläinsuojelulain uudistustyön resursseihin, tuotantoeläinten olennaisiin käyttäytymistarpeisiin, naudon karvapeitteen lantaisuuteen, eläinsuojeluasiamiehen viran jatkamisen puolesta sekä kotieläintuotannon alhaisen kannattavuuden vaikutuksiin eläinten hyvinvoinnille.

[Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta](#) perustettiin maa- ja metsätalousministeriön yhteyteen vuonna 2010. Neuvottelukunta jatkaa toisella kolmivuotiskaudellaan 2015–2018. Neuvottelukunta on viime vuosina ottanut kantaa muun muassa eläinten hyvinvoinnin opetuksen lisäämiseen kouluissa, pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten lopettamiseen, eläinsuojelulain uudistustyön resursseihin, seura- ja harrastuseläinten olennaisiin käyttäytymistarpeisiin, ähkyhevosten leikkaushoitoihin, kaupallisen toiminnan vaikutuksiin eläinten hyvinvoinnille, eläinsuojeluasiamiehen viran jatkamisen puolesta sekä eläinten hyvinvointia ja terveyttä heikentävään jalostukseen.

[Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta](#) aloitti ensimmäisen viisivuotisen toimintakautensa vuonna 2013. Neuvottelukunnan tavoitteena on edistää korvaamisen, vähentämisen ja parantamisen periaatteen (3R-periaate) toteutumista. Neuvottelukunta toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteydessä.

Hankelupalautakunta myöntää luvat eläinkokeille

Eläinkokeita voi tehdä ainoastaan luvanvaraisesti. Eläinkokeiden hankelupien myöntäminen on keskitetty valtakunnallisesti [hankelupalautakunnalle](#). Käsitellessään lupahakemuksia lautakunta tarkistaa ensisijaisesti, että eläinkokeiden suorittaminen noudattaa 3R-periaatetta (replacement, reduction, refinement eli eläinkokeiden korvaaminen, vähentäminen ja parantaminen). Eläinkoetoiminnan hankkeiden [yleistajuiset tiivistelmät](#) löytyvät Etelä-Suomen aluehallintoviraston sivuilta.

Eläinten hyvinvointikeskus EHK

Eläinten hyvinvointikeskus EHK julkaisi vuonna 2014 uudistuneet [eläintietosivut](#). EHK toimii tuotantoeläinten sekä seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien sihteerinä. EHK on maa- ja metsätalousministeriön nimeämä lopetusasetuksen (NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä) 20 artiklan mukainen tieteellisen tuen piste.

Eläinten terveys ETT ry

Eläntautien torjuntayhdistys ETT ry:n nimi on muutettu [Eläinten terveys ETT](#) ry:ksi. Yhdistyksen toimintaan nimen muutoksella ei ole vaikutusta. Uusi nimi kertoo edellistä paremmin yhdistyksen toiminnan painopisteestä, vaikka tautien ennaltaehkäisy kuuluu edelleen yhdistyksen perustehtäviin.

Eduskunnan eläinsuojeluryhmä

Eduskunnan eläinsuojeluryhmän puheenjohtajana on parhaillaan kansanedustaja Ritva Elomaa. Eduskunnassa esillä olevia eläinsuojeluasioita voi seurata [eduskunnan kotisivulta](#) esimerkiksi hakusanalla 'eläinsuojelu'.

Eläinsuojelu

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry käyttää nykyään yhdistyksestä nimeä [SEY Suomen Eläinsuojelu](#). Yhdistyksen toimintaan tällä ei ole vaikutusta.

Eläinten oikeudet

Eläinsuojeluliitto Animalian nimi on muuttunut. Nykyinen nimi on [Animalia](#). Toimintaan nimenmuutoksella ei ole vaikutusta. Animalia on edelleen eläinten oikeuksia edistävä asiantuntija- ja kansalaisjärjestö.

[Animal Eco](#) -yhdistyksen tavoitteena on edistää eläinten oikeuksia sekä luonnossa että eläintuotannossa ja edistää ihmisen positiivista eläin- ja luontosuhdetta. Yhdistys pyrkii rekisteröitymään puolueeksi ja pääsemään päättävään asemaan eduskunnassa sekä Euroopan unionissa.

[Suomen Eläinoikeuspuolue](#) (EOP) -yhdistyksen tarkoituksena on valtakunnallinen poliittinen ja valtiollinen vaikuttaminen ihmisten sekä eläinten oikeudenmukaisen kohtelun takaamiseksi. EOP haluaa uudistaa sosiaalisia valtarakenteita ja lopettaa poliittisin keinoin eläinten pitämisen osana tuotantokoneistoa.

[Toisten puolue](#) herättää keskustelua oikeudettomien asemasta yhteiskunnassamme. Eläinten ja luonnon oikeuksien kehittäminen kuuluu Toisten puolueen toimintaan.

Uudet seura-, harrastus- ja kotieläinyhdistykset

Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry:n ([SEEL](#)) tavoitteena on edistää eksoottisten eläinten vastuuntuntoiseen lemmikkinä ja harraste-eläimenä pitämiseen liittyviä asenteita sekä turvata harrastuksen jatkuminen Suomessa tulevaisuudessa.

Tuotantoeläinten hyvinvointiyhdistyksen ([TEH](#)) jäsenyys on tarkoitettu kotieläintalouden ammattilaisille ja toimijoille. Yhdistyksen tarkoituksena on tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tuotantoympäristö huomioiden.

Tuottajajärjestöt

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto STKL ry:n nimi on muutettu [ProFur](#) Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:ksi.

7.9 Lemmikkieläinkauppa

[Eettisen eläinkaupan sertifiointi](#) on lemmikkieläinkaupan alalle tehty laatusertifiointijärjestelmä. Tavoitteena on kehittää eläinkauppa-alaa ja eläinkaupoissa myytävien tai niissä pidettävien eläinten hyvinvointia sekä ylläpitää eläinliikkeiden henkilökunnan asiantuntemusta. Tavoitteena on myös lisätä lemmikkieläinten omistajien tietämystä lemmikkiensä hyvinvointivaihtimuksista. Sertifiointijärjestelmää hallinnoi SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry. Asiantuntijat ovat laatineet eläinkaupoissa myytävälle eläinlajeille tai lajiryhmille hoito- ja olosuhdestandardit, joiden noudattamiseen sitoutuminen on edellytys sertifiointin saamiselle. Sertifioidussa liikkeessä myynnissä olevilla eläimillä on lajinmukaiset ja eläinsuojelulainsäädännön edellyttämät vähimmäisvaatimuksia paremmat olosuhteet. Järjestelmään kuuluvat myös lemmikkien omistajille suunnatut hoito-ohjeet, jotka jaetaan asiakkaalle viimeistään eläimen hankinnan yhteydessä. Liikkeen saamasta sertifiointista kertoo keltainen tähti.

7.10 Ihmisten hyvinvoinnin edistäminen eläinten avulla

Ihmisen hyvinvoinnin edistäminen avustajaeläinten avulla on kasvava toimiala. Avustajaeläimiä on monen lajisia; suosituimpia ovat koirat, kissat ja hevoset. Eläimet voivat toimia tehtävissä monin tavoin. Jo pelkkä eläinten ja niiden käyttäytymisen seuraaminen, kuten akvaariokalojen katselu, voi olla ihmiselle hyväksi. Monissa palvelutaloissa on oma hoivakissa, ja useissa hoivakodeissa vierailee esimerkiksi Kennelliiton [kaverikoiria](#). Hoivakoteihin voidaan ottaa kesäeläimiä asukkaiden hyvinvointia edistämään. Lasten lukemisen opettelun tukena voi olla lukukoira, jolle lapsi lukee ääneen kirjastossa. [Koulukoira](#) auttaa oppilaita rauhoittumaan ja keskittymään. Kissa-kahviloita on perustettu viihdyttämään eläimistä pitäviä kahvilan asiakkaita. Asiakkaiden omat lemmikit ovat yhä useammin tervetulleita kahviloihin ja ravintoloihin.

[Green Care Finland](#) ry on yhdistys, joka kokoaa yhteen eläinavusteisen toiminnan tekijöitä. Yhdistys pyrkii edistämään luonto-, eläin- ja maatala-avusteisten menetelmien käyttöönottoa hyvinvointi- ja terveyspalveluiden yhteydessä. Avustajaeläimen hyvinvointi on aina turvattava; eläimen pitää esimerkiksi saada riittävästi palautua työstään. Kaikki eläinlajit ja -yksilöt eivät sovi avustajaeläimiksi. Eläinsuojeluasiamiehen kokoama alan toimijoiden ryhmä on laatinut eläinavusteisessa työssä käytettävien ja avustavien eläinten käytön eettisen ohjeen.

7.11 Ihmisten ravitseminen ja eläinten hyvinvointi

Viime vuosina on keskusteltu paljon lihansyönnistä. Punaisen lihan käytön vähentämistä ja sen korvaamista siipikarjanlihalla ja kasviksilla suositellaan. Keskustelua on käyty ennen kaikkea ihmisen terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta, mutta sillä on myös yhteys eläintuotantoon ja eläinten hyvinvointiin.

[Pohjoismaisia ravitsemussuosituksia](#) on uusittu vuonna 2012. [Suomalaiset ravitsemussuosituks](#) vuodelta 2014 pohjautuvat pohjoismaisiin suosituksiin. Ravitsemussuosituksiin on tullut muutoksia lihansyönnin suositusten suhteen. Prosessoidun ja niin sanotun punaisen lihan (kuten sian-, lampaan- ja naudanliha) syöntiä suositellaan vähennettäväksi ja korvattavaksi vähärasvaisella vaalealla lihalla, kuten kanan ja kalkkunan lihalla tai kalalla. Suosituksen mukainen kuluttajakäyttäytyminen nostaisi vaalean ja vähärasvaisemman siipikarjanlihan ja kalan kulutusta. Maailman terveysjärjestön (WHO) alainen kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (IACR) on luokitellut prosessoidut lihatuotteet syöpää aiheuttaviksi.

[Lapsiperheiden ruokasuositukset](#) uudistuivat vuonna 2016. Eläintuotteiden osalta punaisen lihan ja makkaran syöntiä kehoitetaan vähentämään. Lisäksi terveyden edistämiseksi ruokavalinnoilla suositellaan punaisen lihan vaihtamista siipikarjan lihaan ja eläinproteiinin vaihtamista osittain kasviproteiiniin.

[Huomisen ruoka](#) – kansallinen ruokastrategia valmistui vuonna 2010. Strategia painottaa ruuan vastuullisuutta ja jäljitettävyyttä. Parhaillaan maa- ja metsätalousministeriössä tehdään uutta [ruokapoliittista selontekoa](#), joka on määrä antaa eduskunnalle syksyllä 2016.

Keskustelu hyönteisistä ihmisen ravintona ja eläinten rehuna on virinnyt viime vuosina myös Suomessa. Turun yliopistolla ja Luonnonvarakeskuksella on käynnissä [Hyönteiset ruokaketjussa](#) -tutkimushanke. Kiinnostus laboratoriossa kehitettyä ja tuotettua keinolihaa kohtaan on myös kasvanut.

7.12 Ympäristö ja eläinten hyvinvointi

Maa- ja metsätalousministeriö julkisti vuonna 2014 ministeriössä laaditun [maatalouden ilmasto-ohjelman](#) ”Askeleita kohti ilmastoystävällistä ruokaa”. Ilmasto-ohjelman tavoitteena on edistää suomalaisen ruokajärjestelmän kestävyyttä. Ruokajärjestelmämme kestävyys perustuu kannattavaan ruuan tuotantoon ja vastuulliseen kulutukseen. Maatalouden ilmasto-ohjelmassa tunnistetaan kahdeksan tärkeintä ruuantuotannon ja -kulutuksen ilmastonmuutokseen sopeutumista lisäävää tai ilmastonmuutosta hillitsevää askelta. Kahdeksasta askeleesta ainakin kahdella on yhteys eläinten hyvinvointiin. Nämä ovat ”Kasvin- ja eläinterveys sekä haitallisten vieraslajien leviämisen estäminen” ja ”Ruokavaliomuutokset kasvispainotteisempaan suuntaan”. Eläinterveyden tavoite edistää eläinten hyvinvointia ja ruokavalion muuttuminen kasvispainotteisempaan suuntaan tarkoittaa sitä, että tarvitsemme kotimaiseen kulutukseen vähemmän ruuaksi kasvatettavia tuotantoeläimiä.

7.13 EU:n eläinten hyvinvointipolitiikka

EU:n eläinten hyvinvointipolitiikan lähtökohtana on [Lissabonin sopimuksen](#) 13 artikla. Siinä eläimet tunnustetaan tunteviksi, jolloin niitä pitää kohdella niin, etteivät ne joudu tarpeettomasti kärsimään. Näkökanta koskee ihmisten hoidossa olevia eläimiä, kuten tuotantoeläimiä, kuljetettavia eläimiä ja teurastettavia eläimiä.

Komissio

Euroopan unionissa terveyden ja elintarviketurvallisuuden pääosasto ([DG SANTE](#)) vastaa koe-eläimiä lukuun ottamatta eläinten hyvinvointiasioista. Koe-eläinten hyvinvointi kuuluu ympäristöasioiden pääosastolle ([DG ENVI](#)). [Eläinten hyvinvointi](#) on kymmeniä vuosia ollut osa EU:n toimintaa. Ensimmäinen säädös teuraseläinten hyvinvoinnista on vuodelta 1974. EU:n toinen eläinten hyvinvointistrategia kattoi vuodet 2012–2015. Strategian mukaisia toimia ovat olleet esimerkiksi sikojen ja munivien kanojen suojelun direktiivien toimeenpanot sekä lopetusasetuksen täytäntöönpano. Mahdollista uutta strategiaa vuodesta 2016 eteenpäin sekä EU-tason eläinten hyvinvoinnin yleislainsäädäntöä eli niin sanottua puitelakia odotellaan. Komissio julkaisee myös erilaisia raportteja ja tutkimuksia. Uusimpana koirien ja kissojen hyvinvoinnista kaupallisen toiminnan yhteydessä valmistunut [raportti](#). Siipikarjan tainnutusta koskevan [raportin](#) mukaan vesialtaassa tapahtuvassa siipikarjan sähkötainnutuksessa on lintujen hyvinvoinnin kannalta korjattavaa. Toisaalta teuraseläinten tainnutusta koskevassa kuluttajatutkimuksessa todetaan, että tieto eläimen tainnutuksesta ei ole tärkeää suurimmalle osalle eurooppalaisia kuluttajia. Sikojen hyvinvointia koskeva EU-ohjeistus tullaan julkaisemaan lähitulevaisuudessa. Siinä kiinnitetään huomiota muun muassa monissa EU-maissa rutiininomaisesti tehtävään sikojen häntien katkaisuun. Muista EU-maista poiketen Suomessa ja Ruotsissa siat saavat pitää saparonsa.

Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentin toimia eläinten hyvinvoinnin alueella voi seurata parlamentin [sivuilla](#). Parlamentissa on viime aikoina käsitelty esimerkiksi eläinten kloonausta. Parlamentin enemmistö kannattaa uuden EU:n eläinten hyvinvointistrategian tekemistä.

Yksi vanhimmista Euroopan parlamentin sisäisistä ryhmistä on eläinsuojeluun ja eläinten hyvinvointiin keskittyvä ryhmä [The European Parliament's Intergroup on the Welfare and Conservation of Animals](#). Aktiivisesti ryhmässä toimiva Euroopan parlamentin suomalaisjäsen Sirpa Pietikäinen on yksi ryhmän varapuheenjohtajista. Sirpa Pietikäiselle myönnettiin vuoden eläinsuojeluparlamentaarikon palkinto vuonna 2014.

Jäsenmaat

Tanskan, Alankomaiden ja Saksan ministerit allekirjoittivat yhteisen [julkilausuman](#) eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi joulukuussa 2014. Samat valtiot vaativat yhteisessä tilannekatsauksessaan eläinten kuljetusta koskevan EU-säädöksen uudelleentarkastelua. Kolmen edellä mainitun valtion lisäksi Ruotsi liittyi huhtikuussa 2015 mukaan yhteiseen [julkilausumaan](#) sikojen hyvinvoinnin edistämiseksi EU:ssa.

7.14 Kansainvälinen eläinten hyvinvointipolitiikka

OIE

Eläinterveyden kansainvälinen järjestö OIE on ottanut eläinten hyvinvoinnin osaksi toimintaansa 2000-luvun alusta. OIE:n eläinten hyvinvoinnin työryhmä kokoontuu vuosittain. Työryhmän [kokousraportit](#) ja muut eläinten hyvinvointijulkaisut löytyvät OIE:n [sivuilta](#).

Animal Protection Index

Eläinsuojelujärjestö [World Animal Protection](#) on tehnyt luokittelun 50 maailman valtiosta sen perusteella, kuinka kussakin maassa otetaan huomioon eläinsuojelu politiikan ja säädösten tasolla. [Animal Protection Indexin](#) sivuilla voi vertailla valtioita. Suomi ei ole luokittelussa mukana.

FAO

Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestö [FAO:n Gateway to Farm Animal Welfare](#) on kansainvälinen eläinten hyvinvointitiedon sivusto, jossa on listattu esimerkiksi eläinten hyvinvoinnin koulutusta antavia organisaatioita.

Inhimillisuus on suurinta eläimellisyyttä

Olen toiminut kuluneen parlamenttikauden EU:n parlamentin eläinten hyvinvointiryhmän varapuheenjohtajana ja päässyt aitiopaikalta vaikuttamaan eläinten hyvinvointiin liittyvään lainsäädäntöön.

Päällimmäiseksi käsityksekseni on jäänyt se, että EU-lainsäädäntö eläinten hyvinvoinnista on edelleen hajanaista ja kehittymätöntä. Lainsäädännön piiriin kuuluvat esimerkiksi teuraseläinten kuljetukset, sirkuseläinten olot, eläinkokeet, porsivien emakoiden häkkikoot tai munivien kanojen tuotantotavan merkintä. Sitovan lainsäädännön ulkopuolella ovat esimerkiksi lemmikit ja maitokarja.

Maataloustuissa ei ole edelleenkään riittävästi kannustimia eläinten hyvinvoinnin parantamiseen. Kloonausta elintarviketuotannossa ajetaan suurten elintarvikevalmistajien ehdoilla. Eläinkokeiden kieltä kosmetiikassa sisältäviä aukoja, jotka mahdollistavat niiden käytön.

Mielipidetutkimuksissa EU-kansalaiset ilmaisevat jatkuvasti vakavan huolensa eläinten hyvinvoinnista. He eivät halua kloonausta elintarviketuotantoon. He toivovat elintarvikkeiden kylkeen merkintää siitä, missä oloissa ne on tuotettu.

EU ei ole vielä valitettavasti ottanut kansalaisten huolta eläinten hyvinvoinnista riittävän tosissaan. Tämä siitäkkin huolimatta, että vuonna 2009 hyväksytty Lissabonin sopimus luo selkeän lainsäädännöllisen perustan eläinten hyvinvoinnin takaamiseen. Eläinten aseman parantamisessa on paljon tekemistä. EU:n toimia eläinpolitiikassa onkin terästettävä ja tämä on ollut tavoitteemme eläinten hyvinvointiryhmässä. Mielestäni tärkeimpiä lähivuosien asioita ovat:

Puitedirektiivi eläinten hyvinvoinnista. Direktiivi kattaisi kaikki eläinlajit ja toisi siten kaivattua lain suojaa monille eläinryhmille. Romanian koirien kohtelusta huolestuneille kansalaisille ei enää riittäisi vastaus ”Tämä ei kuulu EU:n toimivaltaan”. Toisaalta on oltu huolissaan siitä, että puitelain luominen heikentäisi joitain tällä hetkellä kunnossa olevia eläinsuojelustandardeja, kun pyritään luomaan yhtenäistä minimitasoa.

Puitelainsäädäntöäkin tärkeämpi on **eläinten hyvinvointia koskevan EU-strategian uusiminen**. Syksyn 2015 suurien pettymyksen aiheita oli se, että Euroopan komissio ei luvannut laatia uutta strategiaa päättyneen jatkoksi.

Lemmikkieläinten eurooppalaisen tunnistusrekisterin luominen.

Rekisterin avulla jokainen kissa ja koira pystyttäisiin tunnistamaan esimerkiksi sirun avulla. Näin saataisiin kiinni niin pentutehtailijat kuin vastuuttomat omistajatkin, samoin kadonnut lemmikki voitaisiin palauttaa helpommin omistajalle.

Eläinkuljetusten vähentäminen. EU-alueella kuljetetaan miljoona eläintä päivittäin. Vaikka EU sääntelee eläinten kuljetusolosuhteita, eläimet joutuvat viettämään kuumissa, ahtaissa ja stressaavissa olosuhteissa epäinhimillisen pitkän ajan. Jäsenmaiden viranomaisilta puuttuu resursseja valvoa eläinkuljetusta koskevien sääntöjen noudattamista. Tällä hetkellä EU antaa lisäksi vientitukea elävien eläinten kuljettamiseen EU-alueen ulkopuolelle, mikä tulisi poistaa välittömästi.

Kloonauksen pitäminen poissa elintarviketuotannosta. Olin mukana vuonna 2012 neuvotteluissa, jotka kariutuivat parlamentin ja jäsenvaltioiden erilaisiin näkemyksiin siitä, miten kloonaustekniikka pidetään poissa elintarviketuotannosta. Me parlamentin tiimissä vaadimme kloonieläinten jälkeläisten kieltoa – eihän kukaan kloonaa possuakaan tehdäkseen siitä arvokkaasta klooniyksilöstä italiansalaattia. Kloonaustekniikan käyttö perustuu juuri jälkeläistuotantoon. Asia on taas pöydällä, kun komissio teki uuden ehdotuksen kloonauksesta elintarviketuotannossa.

Tuotantoeläinten olojen parantaminen. Tuotantoeläimet ovat se ryhmä, jonka hyvinvointi on Euroopassa huonoimmalla tolalla. Erityisesti maitokarjan hyvinvointi kaipaava EU-tasolta lainsäädäntöä, sillä nivelvaivat ja utaretulehdukset ovat lisääntymässä ja lehmien elinympäristö kaipaava kokenusta. Tuotantoeläinten olot ovat sidoksissa myös muuhun pöydällä olevaan lainsäädäntöön, kuten maatalouspolitiikan uudistukseen, EU-Yhdysvallat-vapaakauppasopimukseen sekä ruokapolitiikkaan.

Joskus minulta kysytään, kuinka tärkeää Romanian koirista tai nautojen sorkkavaivoista puhuminen oikein on – eikö meillä ole paljon suurempia ja vakavampia ongelmia edessämme, kuten talouskriisi, ikäihmiset tai Euroopan köyhyys? Eläinten oikeuksien ajaminen ei estä hoitamasta näitä muitakin asioita. Ja onko muka niin, että jos kohtelee eläimiä kylmästi ja piittaamattomasti ja polkee niiden oikeuksia, niin suojelee paremmin ihmisten perusoikeuksia ja sosiaalista turvallisuutta? Mielestäni se, miten suhtaudumme eläimiin ja miten niitä kohtelemme kertoo paitsi meidän sivistyksen tasostamme myös siitä, miten välitämme kanssakulkijoistamme - olivat he sitten toisia ihmisiä tai toisia eläinlajeja.

Vieraskynän kirjoittaja **Sirpa Pietikäinen** on europarlamentaarikko

8 Eläinten hyvinvointia koskeva sääntely

Kansallinen eläinten hyvinvoinnin säädöstyö on keskittynyt viime vuosina kaikkia eläimiä koskevan uuden eläinsuojelulain valmisteluun. Uusia säädöksiä tarkastelujaksolla ovat laki ja asetus tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta sekä asetus sikojen suojelusta. Muita uusia eläinten hyvinvointia edistäviä säädöksiä ei edellisen Eläinten hyvinvointiraportin jälkeen ole tullut. Tuotantoeläinten hyvinvointia edistävien uusien säädösten tekemistä voi jarruttaa hallitusohjelman lupaus siitä, että maataloudelle ei säädetä uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Turkiseläinten suojelua koskeva valtioneuvoston asetuksen uudistus oli tekeillä, mutta työ keskeytettiin.

Raportin tässä osassa kerrotaan eläinten hyvinvointisäädösten muutoksista vuoden 2012 jälkeen. Muuttumattomien tietojen osalta viitataan edellisen [Eläinten hyvinvointiraportin](#) osaan 9 Eläinten hyvinvointia koskeva sääntely. Maa- ja metsätalousministeriön verkkosivu-uudistuksen myötä ministeriön sivuille ohjanneet edellisen eläinten hyvinvointiraportin säädöslinkit eivät enää toimi, mutta [maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintölainsäädän-](#)

[töhakemistossa](#), osassa F, ylläpidetään linkit ajantasaiseen eläinsuojelulainsäädäntöön. Ajantasaiset kansalliset säädökset löytyvät säädöksen nimellä tai numerolla [valtion säädöstietopankista FINLEX®](#). [EUR-Lex-sivusto](#) julkaisee Euroopan unionin oikeudelliset tekstit ja muut julkiset asiakirjat kaikilla Euroopan unionin 23 virallisella kielellä.

Suomessa eläinsuojelulain täytäntöönpano sekä eläinten hyvinvoinnin valvonnan ohjaus kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön ruokaosastolle. Aiemmin asiasta vastasi saman ministeriön elintarvike- ja terveystieteiden osasto.

Eläinten hyvinvointia edistetään viranomaistoimien lisäksi vapaaehtoisesti. Tämän raportin osassa nro 11 Vapaaehtoinen eläinten hyvinvoinnin edistäminen kerrotaan esimerkiksi elinkeinon tekemästä työstä eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi.

8.1 Eläinsuojelulain kokonaisuudistus

Maa- ja metsätalousministeriössä on meneillään [eläinsuojelulain kokonaisuudistus](#). Työn esivalmistelut aloitettiin ministeriössä vuoden 2009 aikana. Ministeriö asetti syksyllä 2012 ohjausryhmän ja työryhmän, joiden tehtävänä oli laatia ehdotus uudeksi eläinsuojelulainaksi. Tavoitteena on saattaa osittain vanhentunut eläinsuojelulaki ([247/1996](#)) nykyisen perustuslain vaatimusten mukaiseksi sekä selkeyttää eläinsuojelulainsäädäntöä. Laajan uudistushankkeen vaikutukset ulottuvat monille yhteiskunnan aloille. Kansalaisilla on mahdollisuus antaa palautetta lain valmistelijoille koko uudistushankkeen ajan ministeriön internet-sivulla olevan [palautelomakkeen](#) kautta. Lakiuudistuksen työryhmän kausi päättyi vuoden 2014 lopussa. Ohjausryhmän työtä jatkettiin vuoden 2015 loppuun. Tämän jälkeen lain valmistelu jatkuu viranomaistyönä.

Voimassa olevan eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain tarkoituksena on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskantuottamisen eläimille on kielletty. Lisäksi eläinten pidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Voimassa olevan eläinsuojelulain perusteluiden mukaan kärsimyksellä tarkoitetaan eläimen kokemaa henkistä tai ruumiillista hyvinvointiin tai terveyteen kielteisesti vaikuttavaa tuntemusta. Kivulla tarkoitetaan eläimen tuntemaa fyysistä kipua ja tuskalla eläimen kokemaa henkistä hätää, ahdistusta, pelkoa tai muuta vastaavaa epämiellyttävää tunnetta. Eläimen fysiologisilla tarpeilla tarkoitetaan eläimen elimistöön ja sen asianmukaiseen toimintaan pohjautuvia tarpeita, esimerkiksi riittävän ja sopivan ravinnon sekä liikunnan

tarvetta. Eläimen käyttäytymistarpeilla tarkoitetaan eläimen mahdollisuutta käyttäytyä riittävässä määrin kyseiselle eläinlajille tai -rodulle tyypillisellä tavalla.

Uudesta eläinsuojelulaista on suunniteltu niin sanottua hyvinvointilakia, jossa lain tavoite olisi edistää eläinten hyvinvointia, suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta ja antaa eläimelle mahdollisuus olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen. Lain tarkoituksena on myös suunniteltu eläimen itseisarvoon perustuvaa eläimen kunnioitusta. Itseisarvo olisi riippumaton eläimen arvosta ihmiselle. Uuden lain yleisiin periaatteisiin kuuluisi, että eläimiä tulisi kohdella hyvin niiden itseisarvoa kunnioittaen eikä eläimille saisi aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Eläimiä olisi pidettävä ja hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, mukavaan oloilaan, ravinnon etsintään tai muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeita. Eläinten sairastumista ja vahingoittumista olisi pyrittävä ennalta ehkäisemään, ja eläinten sairastuessa tai vahingoittuessa niiden olisi saatava asianmukaista hoitoa. Kappaleessa edellä mainitut asiat ovat siis suunnitelmia uuden eläinsuojelulain tarkoituksena.

Lisätietoa eläinsuojelulain kokonaisuudistuksesta

- Eläinsuojelulain uudistamishankkeen ohjausryhmän [tiedot ja kokouspöytäkirjat](#) löytyvät Valtioneuvoston hankerekisteristä.
- Eduskunnan kirjaston sivulla on kattava [tietopaketti](#) ja linkkejä eläinsuojelulain kokonaisuudistuksesta.
- Eläinten hyvinvointikeskuksen www.elaintieto.fi -sivuston blogissa raportoidaan eläinsuojelulain uudistuksen ohjausryhmän kokouksissa käsitellyistä asioista.
- Maa- ja metsätalousministeriö kartoitti [kyselyillä](#) viranomaisten, eläintenpitäjien ja muiden sidosryhmien lisäksi kansalaisten näkemyksiä lain tärkeimmistä uudistamistarpeista.
- Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on tehnyt lakiuudistusta varten dokumentin [tuotantoeläinten olennaisista käyttäytymistarpeista](#).
- Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on tehnyt lakiuudistusta varten dokumentin [seura- ja harrastuseläinten olennaisista käyttäytymistarpeista](#).
- Maa- ja metsätalousministeriön [sivulta](#) löytyy tietoa eläinsuojelulain uudistuksesta, muun muassa palautelomake sekä lakiuudistusta varten tehdyt lukuisat tiedotteet ja muun muassa oheiset selvitykset:
  - Häkkiporsituksesta luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset
  - Tiineytshäkeistä luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset

- Selvitys nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista
- Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä
- Eläinsuojeluvalvonnan järjestämisen vaihtoehdot

8.2 Eläinten hyvinvointia koskevat uudet lait

Lopetusasetuksen täytäntöönpano - Laki eläinsuojelulain muuttamisesta

Lailla eläinsuojelulain muuttamisesta (584/2013) pantiin täytäntöön lopetusasetus eli neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (EY) N:o [1099/2009](#). Lailla säädetään lopetusasetuksen valvonasta ja muusta asetuksessa edellytetystä täytäntöönpanosta. Itse lopetusasetukseen liittyy muun muassa teurastamojen velvollisuus tehdä toimintaohjeisto, jolla varmistetaan eläinten hyvinvointi lopetuksen yhteydessä. Säädökseen sisältyy myös koulutusvelvoite teurastamossa työskenteleville. Lisäksi suuremmissa teurastamoissa on oltava eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö.

Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

Laki koe-eläintoiminnasta (koe-eläinlaki) muutoksineen (62/2006) on kumottu. Koe-eläintoiminnasta säädetään nyt lailla **tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (497/2013)**. Lain tarkoitus on varmistaa, että eläimiä pidetään ja käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin vain tarpeellisista ja tärkeistä syistä. Lisäksi tarkoituksena on varmistaa, että eläimiä käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin mahdollisimman vähäinen määrä ja että eläimille aiheutetaan mahdollisimman vähän kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa. Lakia sovelletaan käytettäessä tai kasvatettaessa eläviä pääjalkaisia tai selkärankaisia eläimiä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin sekä kasvatettaessa näitä eläimiä niiden elinten tai kudosten luovuttamiseksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin. Uuden lain tarkoitus on sama kuin aiemman koe-eläinlain, mutta sen soveltamisala on laajentunut, sillä aiempaa lakia sovellettiin vain selkärankaisilla eläimillä harjoitettavaan koe-eläintoimintaan.

8.3 Uudet valtioneuvoston asetukset eläinten suojelusta

Valtioneuvoston asetuksella **sikojen suojelusta (629/2012)** säädetään yksityiskohtaisesti sikojen pidosta. Edellä mainitun asetuksen myötä kumoutui maa- ja metsätalousministeriön asetus (14/EEO/2002) sikojen pidolle

asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista. Sairaskarsinatila- sekä emakoiden pesäntekomateriaalivaatimus ovat asetuksen tuomia, sikojen hyvinvointia edistäviä, uudistuksia. Uusi asetus lisää siirtymäaikojen jälkeen sikojen tila-vaatimuksia ja muuttaa karsinoiden lattiarakenteille asetettuja vaatimuksia. Asetuksessa on siirtymäsäädöksiä aina vuoteen 2028 asti. Esimerkiksi vuoden 2018 alusta myös vanhoissa sikaloissa sovelletaan asetuksessa edellytettyjä ryhmäkarsinoiden lattiapinta-alan vaatimuksia ja vuoden 2028 alusta viemärintiaukkojen osuus sikojen karsinan rako-, ritilä- tai rei'itetystä lattia-alasta saa enimmillään olla 10 %.

Valtioneuvoston asetuksessa **hevosten suojelusta (588/2010)** säädetään muun muassa hevostallien eläinsuojan sisäkorkeudesta. Sisäkorkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 1,5, kuitenkin aina vähintään 2,2 metriä. Vuonna 2013 asetukseen tehtiin muutos, jonka mukaan yllämainittu koskee vain kyseessä olevan säädöksen 5 §:n mukaisia vähimmäispinta-aloja vastaavia osia eläinsuojasta. Vähimmäiskorkeudesta voidaan kuitenkin poiketa enintään kaksi prosenttia. Sisäkorkeutta laskettaessa rakennuksessa normaalisti tarvittavia kantavia rakenteita, valaisimia, vesiputkia, ilmanvaihtoputkia tai muita vastaavia teknisluontoisia laitteita ei oteta huomioon.

Valtioneuvoston asetus **tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (564/2013)** annettiin vuonna 2013. Edellä mainitun asetuksen myötä kumoutui maa- ja metsätalousministeriön asetus koe-eläintoiminnasta (36/EEO/2006). Kumotun asetuksen liitettä 2, pitopaikkoja koskevat eläinlajikohtaiset vaatimukset, sovelletaan kuitenkin vuoden 2016 loppuun asti. Valtioneuvoston asetus **tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnasta (565/2013)** annettiin myös vuonna 2013. Lailla ja asetuksilla tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta pantiin täytäntöön EU:n koe-eläindirektiivi, jonka keskeisenä tavoitteena on korvaamisen, vähentämisen ja parantamisen periaatteiden (ns. 3R-periaate) edistäminen.

Turkiseläinten suojelusta ja hyvinvoinnista on säädetty valtioneuvoston asetuksella (1084/2011). Asetuksen uudistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö perusti työryhmän ajalle 1.3.2013–31.12.2014. Turkiseläinten suojelun asetuksen uudistaminen kuitenkin keskeytettiin syksyllä 2015.

8.4 Eläinten hyvinvointia koskevia EU-säädösuudistuksia

EU:n valvonta-asetusta uudistetaan

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuu-

den varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta (ns. EU:n valvonta-asetus) (EY) N:o 882/2004 uudistetaan parhaillaan. Sädöksellä pyritään yhtenäistämään viranomaisvalvontaa EU-tasolla myös eläinten hyvinvoinnin osalta.

Eläinten hyvinvoinnin EU-puitelaki suunnitteilla

EU:ssa on paineita siirtyä mahdollisimman yhtenäiseen lainsäädäntöön, mikä vähentää jäsenmaiden mahdollisuuksia säätää kansallisesti EU-lainsäädäntöä tiukemmin. EU:ssa on suunnitteilla yhteinen eläinten hyvinvoinnin puitelaki, niin kutsuttu Animal Welfare Law.

Vuoden 2015 loppuun asti voimassa olleessa [EU:n eläinten hyvinvointistrategiassa](#) painotettiin eläinten hyvinvointia koskevien määräysten parempaa ja yhtenäisempää täytäntöönpanoa Euroopan unionin alueella. Komissio käyttää perussopimuksessa määrättyjä oikeuksiaan ja vie tarvittaessa tapauksia EU-tuomioistuimen käsiteltäväksi. Näin varmistetaan vaatimusten noudattaminen kaikissa jäsenvaltioissa, etenkin nykyisten tai tulevien eläinten hyvinvointiin liittyvien toimeenpanon ongelmien yhteydessä. Strategiassa myös mainitaan, että eräiltä tuotantoeläimiltä, kuten lypsylehmiltä ja lihakarjan naudoilta, puuttuvat yksityiskohtaisemmat EU-tason säädökset.

8.5 Uusien säädösten täytäntöönpano

Suomi sai huomautuksen komissiolta **tiineiden emakoiden ryhmäkasvatusvaatimuksen toimeenpanosta**. Vuoden 2014 aikana tarkastettiin Suomen lähes kaikissa alle 100 emakon sikaloissa, ovatko emakot ja ensikot (naarassiasta käytetty nimitys sukukypsyuden saavuttamisesta ensimmäiseen porsimiseen saakka) ryhmäkarsinoissa ja täytyvätkö karsinoiden mitavaatimukset. Tarkastetuista 392 sikalasta 24:ssä ryhmäkasvatusvaatimukset eivät täytyneet.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin ([2010/63/EU](#)) **tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta täytäntöönpano** viivästyi Suomessa. EU-komissio antoi Suomelle asiasta virallisen huomautuksen. Täytäntöönpano saatettiin Suomessa loppuun vuoden 2013 aikana ja komissio lakkautti vuonna 2014 Suomea koskeneen rikkomisasiamenettelyn.

9 Eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvonta

Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa sekä eläinkuljetusten tarkastuksissa havaitut eläinsuojelulliset puutteet ovat melko samankaltaisia ja -suuruisia vuodesta toiseen. Nautojen, sikojen, broilereiden ja turkiseläinten otantatarkastuksissa on vuosina 2011–2014 havaittu puutteita keskimäärin yli viidenneksellä tarkastetuista tiloista. Eniten epäkohtia on ollut turkistiiloilla. Ankka-, hanhi- ja vuohitilojen tarkastusten tulokset ovat olleet positiivisia: eläinsuojelullisia puutteita on havaittu hyvin vähän, joskin myös tiloja on vähän. Sikatiloilla aiemmin yleinen tutkimis- ja tonkimismateriaalin puute on myös helpottanut hieman. Yleisimmät eläinkuljetuksissa havaitut epäkohdat liittyvät kuljettajan pätevyystodistuksiin, kuljetusasiakirjoihin ja eläinkuljettajalupiin.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia on tehty aiempaa enemmän, eritoten lemmikkieläinlaitosten tarkastusmäärät ovat kasvaneet. Yhtenä syynä tähän on kunnan valvontaeläinlääkäreiden määrän lisäys, mutta myös ilmoituksia tekevien kansalaisten aktiivisuus. Laiminlyöntien määrä epäilyn perustuvissa eläinsuojelutarkastuksissa on hienoisesti laskenut edelli-

sestä tarkastelujaksosta, mutta vakavien laiminlyöntien määrä on pysynyt samana. Lemmikkieläinkohteissa vakavia laiminlyöntejä todetaan enemmän kuin tuotantoeläinkohteissa.

Raportin tässä osassa esitetään eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvonnan tuloksia vuosilta 2011–2014. Valvonnan alaista toimintaa ovat luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta, eläinkuljetukset ja tuotanto- sekä seura- ja harrastuseläinten pito tapauksissa, joissa on aihetta epäillä eläinsuojelusäädösten vastaista toimintaa. Tuotantoeläinten pitoa valvotaan eläinsuojelun otantatarkastuksissa, täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointitarkastuksissa sekä eläinten hyvinvointikorvauksen sekä luonnonmukaisen eläintuotannon tarkastuksissa. Valvonnan tuloksia verrataan edellisessä raportissa esitettyihin tuloksiin. Uusina valvontatuloksina raportoidaan eläinten hyvinvointikorvauksen sekä koe-eläintoiminnan valvonnan tuloksia.

9.1 Valvovat viranomaiset

Kansalainen voi tehdä eläinsuojeluilmoituksen, mikäli epäilee eläinsuojelusäädösten vastaista toimintaa. Eläinsuojeluilmoitus kannattaa tehdä ottamalla yhteyttä oman kunnan virkaeläinlääkäriin eli kunnaneläinlääkäriin tai valvontaeläinlääkäriin. Ilmoituksen voi tehdä myös kunnan terveystarkastajalle, läänineläinlääkärille tai poliisille. Virkaeläinlääkärit ja terveystarkastajat työskentelevät yleensä virka-aikoina. Muina aikoina eläinsuojeluilmoitus kannattaa tehdä poliisille. Eläinsuojeluasiamiehen blogista löytyy [ohje](#), jonka avulla eläinsuojeluviranomaisten yhteystietoja voi etsiä.

[Eläinsuojeluviranomaiset valvovat eläinsuojelutarkastuksin](#) eläinten suojelua koskevien säädösten ja määräysten noudattamista (Kuva 3). Tarkastajalla on oikeus eläimen, sen pitopaikan tai kuljetusvälineen tarkastamiseen. Lisäksi tarkastajalla on oikeus tarkastaa eläimelle tarkoitettu ruoka ja juoma sekä eläimen hoidossa käytetyt välineet ja varusteet.

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tehtävänä on eläinsuojelu- ja eläinkuljetuslainsäädännön valvonnan johtaminen, kehittäminen ja ohjaaminen. Evira myös julkaisee vuosittain [raportit eläinten hyvinvoinnin valvonnasta](#). Eviralla ei ole eläinsuojelu- tai eläinkuljetuslaissa annettua oikeutta tehdä tarkastuksia tiloilla tai kuljetuksissa, vaan tämä toimivalta on annettu laissa muille viranomaisille.

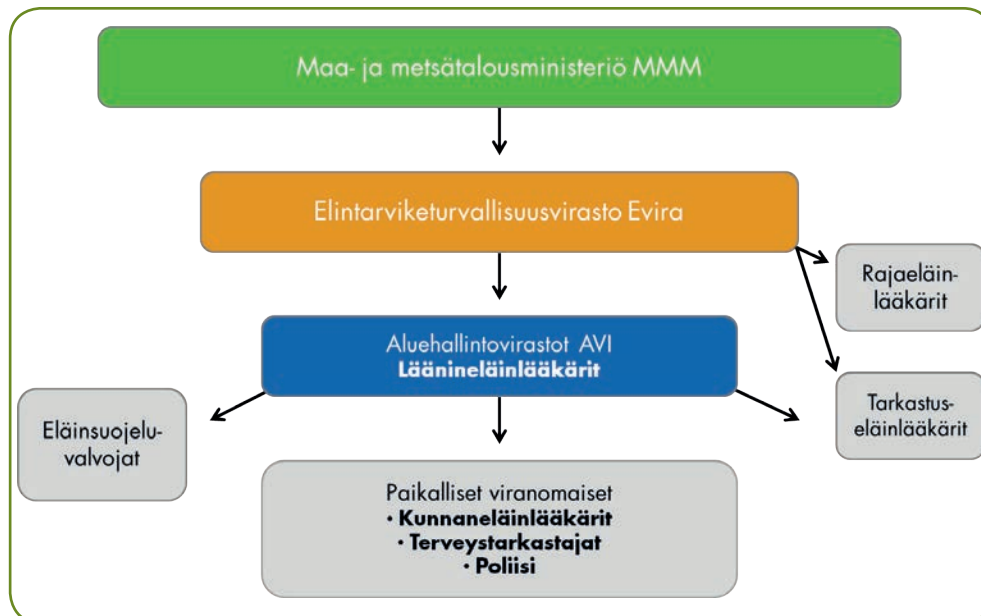
Eläinsuojeluviranomaisena aluehallintovirastoissa (AVI) toimivat valvontaan erikoistuneet läänineläinlääkärit. He ohjaavat kunnaneläinlääkäreitä

paikallisessa valvontatyössä, tekevät tuotantoeläintilojen otantatarkastukset ja täydentävien ehtojen tarkastukset eläinten hyvinvoinnin osalta sekä auttavat kunnaneläinlääkäreitä vaikeimmissa eläinsuojelutapauksissa.

Omilla toimialueillaan kunnissa eläinsuojeluvalvontaa tekevät valvontaan erikoistuneet kunnaneläinlääkärit sekä terveystarkastajat ja poliisi. Kunnaneläinlääkärit tekevät esimerkiksi pääosan epäilyyn perustuvista eläinsuojelutarkastuksista. Teurastamoissa eläinten kuljetusten ja teurastuksen eläinsuojelua valvovat tarkastuseläinlääkärit ja valtakunnan rajoilla raja-eläinlääkärit. Poliisi on ainoa ympärivuorokautisesti töissä oleva eläinsuojeluviranomainen.

Aluehallintovirastojen valtuuttamat [eläinsuojeluvalvojat](#) voivat myös tehdä eläinsuojelutarkastuksia eläintenpitopaikoissa, jotka eivät ole kotirauhan suojaamalla alueella. He ottavat yhteyttä eläinsuojeluviranomaisiin, jos he havaitsevat tarkastuksessa eläinsuojelusäädösten vastaista toimintaa. Vuoden 2014 lopussa aluehallintovirastojen valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia oli koko maassa seitsemän.

Eläinsuojelulain uudistuksen yhteydessä selvitettiin eläinsuojeluvalvonnan järjestämisen vaihtoehtoja. [Selvitys](#) on ladattavissa eläinsuojelulain uudistuksen verkkosivulta.

Kuva 3. Eläinsuojelun valvonta ja valvovat viranomaiset (lähde: Evira).

9.2 Viranomaistarkastusten ja -valvontojen tulokset

9.2.1 Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastukset

Luvanvaraiselle eläintenpidolle haetaan aluehallintovirastosta lupa ja ilmoituksenvaraisesta eläintenpidosta tehdään ilmoitus aluehallintovirastoon.

Luvanvaraista toimintaa on esimerkiksi eläinten kuljettaminen kaupallisen toiminnan yhteydessä, koe-eläintoiminnan harjoittaminen, eläinten käyttö sirkuksissa, pysyvät ja kiertävät eläinnäyttelyt sekä eläintarhat. Ennen kuin aluehallintovirasto myöntää toimijalle luvan, läänineläinlääkäri tarkastaa toiminnan edellytykset. Käynnissä olevaa toimintaa tarkastavat läänineläinlääkärit tai kunnaneläinlääkärit.

Ilmoituksenvaraista toimintaa on ammattimainen tai muutoin laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito (esimerkiksi kennelit, ravi- ja ratsuhevos-tallit, eläinhoitolat ja lemmikkieläinkaupat), luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen tuotantotarhaus sekä riistanhoidollinen tarhaus. Ilmoituksenvaraisen toiminnan pitopaikkoja pyritään tarkastamaan säännöllisesti. Tarkastukset ovat aluehallintoviraston vastuulla. Aluehallintovirasto voi määrätä kunnaneläinlääkärin tekemään tarkastuksen kunnan alueella. Esimerkiksi hevostalleihin tehtävistä tarkastuksista vastaavat tavallisesti kunnaneläinlääkärit. Tarkastuksia voidaan tehdä myös eläinkilpailuissa sekä esityksissä ja näytöksissä, joissa eläimiä on mukana.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista eläintenpitoa harjoitettiin 4561 kohteessa vuonna 2014 (Taulukko 4). Samana vuonna tarkastettiin yhteensä 727 luvan- ja ilmoituksenvaraista eläintenpitokohdetta. Tarkastukset kattoivat noin 16 % kohteista. Vuonna 2010 tarkastettiin 365 kohdetta tarkastusten kattavuuden ollessa noin 11 %. Tarkastukset ovat lisääntyneet vuodesta 2010.

Taulukko 4. Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläintoiminta vuosina 2011 ja 2014 (lähde: Evira).

Ammattimainen tai muutoin laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito	2011	2014
hevostalli	1 949	2 709
kennel	514	624
eläinkauppa	233	262
eläinhoitola	251	337
löytöeläinhoitola	196	210
sirkus	9	9
eläintarha	31	33
pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely	87	122
YHTEENSÄ	3 270	4 306

Luonnonvarasten nisäkkäiden tai lintujen tuotannolliset ja riistanhoidolliset tarhat		
	2011	2014
lintutarha	26	30
peuratarha	4	13
villisikatarha	110	94
riistanhoidollinen tarha	81	90
biisonitarha	6	6
strutsitarha	22	22
YHTEENSÄ	249	255

Luvan- ja ilmoituksen varainen toiminta yhteensä	3 519	4 561
---	--------------	--------------

9.2.2 Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset

EU:n jäsenvaltiot valvovat tuotantoeläinten suojelua koskevien vähimmäisvaatimusten noudattamista tarkastamalla vuosittain edustavan määrän tuotantoeläintiloja [otantatarkastuksissa](#). Otantatarkastuksista ja niiden tuloksista raportoidaan EU-komissiolle vuosittain. Neljäsnes tiloista on valittu tarkastuksen kohteeksi satunnaisotannalla ja kolme neljännestä eläinlajikohtaisesti määriteltyjen riskitekijöiden perusteella. Molempien otantojen tarkastusten tulokset raportoidaan yhdessä. Toiveena on tulevaisuudessa raportoida erikseen satunnaisotannan ja riskiotannan perusteella tehtyjen tarkastusten tulokset. Vuodesta 2010 lähtien tarkastuksia ovat tehneet aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit. Vuosina 2008, 2009 ja 2010 määrällisistä tarkastustavoitteista toteutui 85, 85 ja 87 %. Vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2014 tarkastustavoitteista toteutui 83, 80, 84 ja 84 %.

Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa tarkastetaan vuosittain keskimäärin 1,5 % kaikista nautatiloista, 2–8 % sikatiloista, 3–15 % munintakanaloista, 5–10 % turkistarhoista, 7 % ankka- ja hanhitiloista, sekä 2–2,5 % lammas- ja vuohitiloista. Broileritiloista tarkastettiin vuonna 2012 yli 30 % ja 2013 noin 70 %, koska kaikki korkeimpaan kasvatustiheyteen (42 elopainokg/m²) ilmoittautuneet broileritilat tuli EU:n vaatimuksesta tarkastaa vuoden 2013 loppuun mennessä. Vuonna 2014 tuotantoeläintilojen otantatarkastuksia määrättiin tehtäväksi huomattavasti aikaisempia vuosia vähemmän. Tarkastusresursseja käytettiin otantatarkastusten lisäksi emakoiden ryhmäkasvatusvaatimusta koskevaan EU-komission selvityspyynnöön. Selvityspyynnön vuoksi tarkastettavaksi määrättiin 392 sikalaa, joissa oli 10–99 emakkoa. Tarkastuksissa havaittiin, että 24 sikalassa emakoiden ryhmäkasvatusvaatimukset eivät täytyneet.

Taulukossa 5 ja kuvassa 4 on eläinlajeittain vertailtu tuotantoeläintilojen otantatarkastusten tuloksia vuosilta 2006–2014. Vuosittaiset tulokset löytyvät myös Eviran [sivuilta](#).

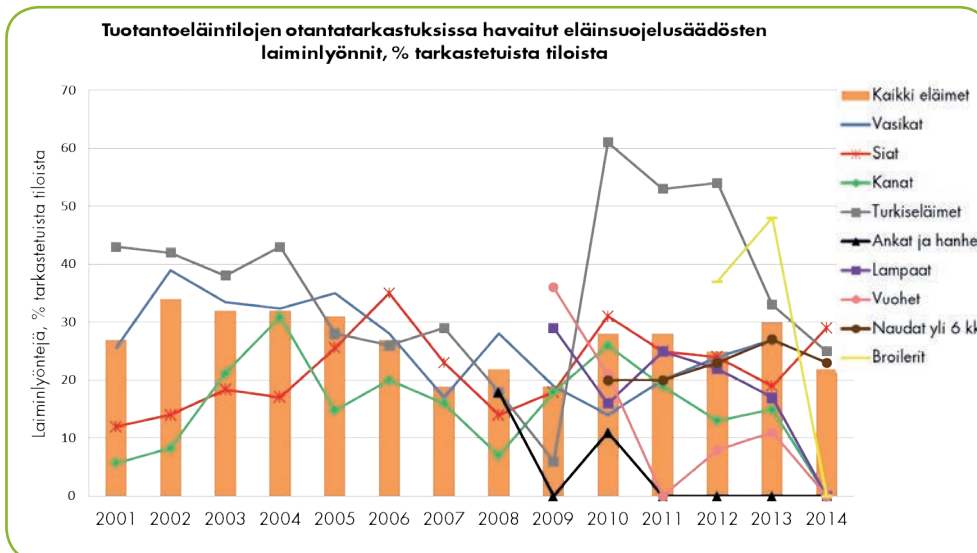
Taulukko 5. Tuotantoeläintilojen otantatarkastukset sekä eläinkuljetusten tarkastukset ja niissä havaitut eläinsuojelusäädösten laiminlyönnit (lähde: Evira).

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
VASIKAT									
tarkastettuja tiloja	425	421	387	334	306	308	260	222	-
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	28	17	28	19	14	20	24	24	-
NAUDAT (YLI 6 KK)									
tarkastettuja tiloja	-	-	-	-	362	353	294	244	200*
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	-	-	-	-	20	20	23	27	23
SIAT									
tarkastettuja tiloja	89	92	105	96	153	52	38	63	55
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	35	23	15	18	31	25	24	19	29
MUNIVAT KANAT									
tarkastettuja tiloja	110	89	60	51	35	26	23	20	5
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	20	17	7	18	26	19	13	15	0
BROILERI									
tarkastettuja tiloja	-	-	-	-	-	-	57	132	3
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	-	-	-	-	-	-	37	48	0
TURKISELÄIMET									
tarkastettuja tiloja	127	125	92	34	57	53	37	24	4
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	26	29	18	6	61	53	54	33	25
ANKAT JA HANHET									
tarkastettuja tiloja	-	-	11	7	9	8	5	11	1
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	-	-	2	0	11	0	0	0	0
LAMPAAT									
tarkastettuja tiloja	-	-	-	28	50	32	32	42	12
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	-	-	-	29	16	25	22	17	0
VUOHET									
tarkastettuja tiloja	-	-	-	11	14	12	13	9	4
laiminlyöntejä, % tarkastetuista	-	-	-	36	21	0	8	11	0

*Vuoden 2014 NAUDAT luvussa mukana myös vasikkatilojen tarkastukset.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
YHTEENSÄ									
tarkastettuja tiloja	751	727	655	561	690	545	493	545	284
laiminlyönnejä, % tarkastetuista	27	19	22	19	28	28	25	30	22

ELÄINKULJETUKSET									
Tarkastuksia yhteensä	443	369	328	275	348	387	358	384	418
eläinsuojelullisia epäkohtia, % tarkastetuista ajoneuvoista	21	20	11	27	16	16	17	20	12

Kuva 4. Tuotantoeläintilojen otantatarkastuksissa havaitut eläinsuojelusäädösten laiminlyönnit, % tarkastetuista tiloista (lähde: Evira).

Vasikat ja yli 6 kk ikäiset naudat

Vasikkatiloilla vuosina 2011–2013 laiminlyöntien osuus tarkastuksista vaihteli 20–24 %. Yleisiä ongelmia olivat tilanpuute ryhmäkarsinoissa, vasikoiden pitäminen yksittäiskarsinoissa yli sallitun ajan, makuupaikan likaisuus ja märkyys sekä puutteet tilojen ja laitteiden puhtaudessa ja turvallisuudessa. Edellä mainitut laiminlyönnit ovat vuodesta toiseen pysyneet samoina. Vuonna 2012 vasikoiden juottoon ja ruokintaan liittyvät laiminlyönnit vähenivät vuoteen 2011 verrattuna. Silti edelleen havaittiin puutteita myös riittävässä päivittäisessä vedensaannissa.

Yli 6 kk ikäisiä nautoja pitävillä tiloilla vuosina 2011–2013 havaittujen laiminlyöntien osuus tarkastuksista vaihteli 20–27 %. Laiminlyönnit olivat vuosina 2011–2013 samoja kuin ensimmäisenä tarkastusvuonna 2010: pito-

paikan puhtaanapito, kuivan ja puhtaan makuupaikan puute, riittävän säänsuojan puuttuminen laitumelta tai ulkotarhasta, puutteellinen sorkkahoito, riittävän päivittäisen vedensaannin ongelmat ja puutteet pitopaikan turvallisuudessa. Lisäksi kytkettynä pidettävät lehmät ja hiehot eivät aina päässeet laitumelle tai jaloittelutarhaan. Huomionarvoista on, että laiminlyönnit kertyivät usein samoille tiloille: niillä tiloilla, joilla laiminlyöntejä havaittiin, oli keskimäärin yli neljä laiminlyöntiä (2012). Kirjanpidon puutteiden osuus epäkohdista nautatilojen tarkastuksissa on viime vuosina ollut alle 4 %, joten suurin osa havaituista laiminlyönneistä on kohdistunut suoraan nautojen hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin.

Vuoden 2014 nautatilojen tarkastustuloksiin on yhdistetty sekä vasikat että yli 6 kuukauden ikäiset naudat. Tarkastuksissa havaitut puutteet olivat hyvin samanlaisia kuin edeltävinä vuosina.

Siat

Sikatiloilla vuosina 2011–2014 havaittujen laiminlyöntien osuus tarkastuksista vaihteli 19–29 %. Tyypillisin laiminlyönti vuonna 2011, kuten edelliselläkin tarkastelujaksolla, oli tutkimis- ja tonkimismateriaalin ja pesänrakennusmateriaalin puuttuminen tai vähyys. Vuoden 2012 tulokset osoittivat asian menneen parempaan suuntaan, sillä vain yhdellä tarkastetuista tiloista oli puutteita em. materiaalin antamisessa sioille. Vuonna 2013 puutteita havaittiin samaisessa asiassa viidellä tarkastetulla tilalla ja vuonna 2014 kolmella tilalla. Puutteita oli myös riittävässä vedensaannissa, ruokailutilan riittävyudessa, pikkuporsaiden hampaiden rutiininomaisessa katkaisemisessa, karjuporsaiden kastroinnissa sallittua vanhempina ja eritoten vuonna 2014 tilavaatimusten noudattamisessa. Samoja laiminlyöntejä havaittiin myös edellisellä tarkastelujaksolla. Huomattavaa on, että 12–25 % laiminlyönneistä liittyi kirjanpitoon, mikä ei suoraan vaikuta eläinten hyvinvointiin.

Munivat kanat

Munintakanaloissa vuosina 2011–2013 havaittujen laiminlyöntien osuus tarkastuksista vaihteli 13–19 %. Vuonna 2014 tarkastettiin viisi tilaa, eikä laiminlyöntejä havaittu näillä lainkaan. Yleisin laiminlyönti vuonna 2011 oli kanojen kynsien hiomavarusteiden puuttuminen häkkikanaloissa, jolloin munivia kanoja sai vielä pitää varustelemattomissa häkeissä. Kynsien hiomavarusteiden puuttumista ei enää havaittu seuraavina vuosina. Edellisen tarkastelujakson avokanaloitten tilanahtausongelmissa oli menty parempaan suuntaan. Vuosina 2012 ja 2013 havaittiin kolmella tilalla laiminlyöntejä. Nämä liittyivät kanojen tilanahtauteen, ruokinta- ja orsitilan riittämättömyyteen ja pehkun saannin sekä avokanalassa pesä- ja orsitilan puutteisiin. Kirjanpidon laiminlyöntejä ei edellisten tarkasteluvuosien tapaan juuri ollut.

Turkiseläimet

Turkistilojen tarkastuksissa havaittiin paljon puutteita; laiminlyöntien osuus vuosina 2011–2014 tarkastetuista tiloista vaihteli 25–54 %. Laiminlyöntien huippuvuotena 2010 puutteita oli 60 % tarkastetuista tiloista. Vuonna 2014 tarkastettiin vain neljä tilaa, joista yhdellä oli puutteita tarhan pakovarmuudessa. Laiminlyönnit olivat pääsääntöisesti samoja edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna. Tilavaatimuksia ei aina noudatettu - erityisesti ongelma ilmeni vieroitettujen ketunpentujen kohdalla. Pureskelu- ja virikemateriaalin puuttuminen oli yleistä. Häkkien pohjien muovipäällyste puuttui tai oli kulunut useammalla tarhalla, eikä sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten asianmukaista hoitoa ollut aina järjestetty. Kirjanpidon puutteet vaihtelivat tarkastelujaksolla 6–20 %.

Ankat ja hanhet

Ankka- ja hanhitiloilla ei tarkastuksissa havaittu lainkaan laiminlyöntejä vuosina 2011–2014. Tulokset paranivat edelliseen tarkastelujaksoon nähden, joskin myös silloin laiminlyönnit olivat vähäisiä. Ankka- ja hanhitiloja on vähän ja siksi niitä myös tarkastetaan vähän, vajaat kymmenen tilaa vuodessa.

Lampaat

Lammastiloilla vuosina 2011–2014 laiminlyöntien osuus tarkastuksista vaihteli 0–25 %. Eniten laiminlyöntejä havaittiin vuoden 2011 tarkastuksissa, 25 % tarkastetuista tiloista. Tilanne parani hieman vuonna 2012 (22 %). Paras tilanne tarkastelujaksolla oli vuonna 2014, jolloin tarkastettiin 13 tilaa, eikä laiminlyöntejä havaittu lainkaan. Lammastiloilla laiminlyönnit olivat pääosin samoja edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna ja liittyivät pitopaikan puhtauteen ja turvallisuuteen, erityisesti puhtaan ja kuivan makuupaikan puutteeseen. Riittävässä vedensaannissa ja ruokintatilassa havaittiin myös puutteita. Joillakin lammastiloilla tilavaatimukset eivät täyttyneet, ulkotarhoista puuttui sopiva säänsuoja tai ulkotarhan maapohja ei pysynyt riittävän kuivana. Kirjanpidon puutteet olivat vähäisiä.

Vuoheet

Vuohitilojen tarkastuksissa havaittiin vuosina 2011–2014 melko vähän laiminlyöntejä, sillä niiden osuus vaihteli 0–11 % tarkastetuista tiloista. Valvontatulokset paranivat edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna, sillä vuonna 2009 havaittiin laiminlyöntejä 36 % ja vuonna 2010 22 % tarkastetuista tiloista. Vuohitiloilla yleisimpiä laiminlyöntejä olivat pitopaikan puhtauteen ja tilavaatimukseen liittyvät puutteet. Vuohitiloja tarkastetaan vuosittain vähän, vain reilut kymmenen tilaa.

Broilerit

Broileritilat otettiin otantatarkastusten piiriin vuonna 2012, jolloin laiminlyöntejä havaittiin 37 %:lla tarkastetuista tiloista. Laiminlyöntiprosentti kasvoi seuraavana vuotena 48:aan. Vuonna 2014 tarkastettiin ainoastaan kolme tilaa, eikä näillä havaittu lainkaan laiminlyöntejä. Suuri laiminlyöntien osuus vuoden 2013 tarkastuksissa johtui kasvatusosaston olosuhteiden puutteista, yleisimmin riittämättömästä valaistuksesta. Kuivan ja kuohkean pehkualueen sekä ilman laadun ja asianmukaisen lopetusmenetelmän puutteita ilmeni myös. Tuotantjärjestelmän kuvauksissa oli myös puutteita. Tämä kirjanpidollinen seikka ei suoraan vaikuta broilereiden hyvinvointiin.

9.2.3 Täydentäviin ehtoihin liittyvät eläinten hyvinvoinnin tarkastukset

Maataloustukien [täydentävien ehtojen valvonnan](#) yhteydessä eläinten hyvinvointia on valvottu vuodesta 2007 lähtien. Täydentävät ehdot muodostuvat voimassa olevasta eläinsuojelulainsäädännöstä. Ehdot eivät siten aseta tuotantoeläinten pidolle uusia vaatimuksia. Hyvinvoinnin osalta tarkastetaan tietyt lainsäädännössä määritellyt eläinlajikohtaiset tila-, olosuhde- ja hoitovaatimukset eli indikaattorit. Indikaattorien määrää lisättiin vuoden 2015 valvonnoissa. Tavoitteena on valvoa vuodesta 2016 lähtien Euroopan unionista tulevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista lähes kokonaisuudessaan. Täydentävien ehtojen noudattamista valvovat aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit. Ehtojen laiminlyönneistä voi seurata maataloustukien takaisinperintä (1, 3 tai 5 %). Keskimäärin laiminlyönneistä seuraa 3 % vähennys kyseisen vuoden tukiin. Mikäli tilalla todettu eläinsuojelullinen laiminlyönti arvioidaan tahalliseksi, voidaan tilan kaikkia maataloustukia leikata. Täydentävien [ehtojen oppaat ja ohjeet](#) löytyvät Maa-seutuviraston sivuilta.

Täydentäviä ehtoja valvotaan tavallisesti tiloilla, jotka on otannalla valittu tarkastuksen kohteeksi. Valvontaa voidaan laajentaa myös otannan ulkopuolisille tiloille, joilla on jonkin muun valvonnan yhteydessä havaittu laiminlyöntejä, tai jos valvontaviranomaisen tietoon on tullut eläinsuojelusäädösten laiminlyöntitapauksia. Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin otantatarkastukset kohdistetaan yleensä nautoihin, sikoihin, lompaisiin, vuohiin ja muniviin kanoihin. Jos tilalla on tarkastuksen yhteydessä muita tuotantoeläimiä, myös nämä valvotaan.

Otantaan kuuluvat tilat

Vuosina 2011–2014 otantaan kuuluvissa täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnoissa havaittiin eläinsuojelusäädösten laiminlyöntejä 12–18 %:lla valvotuista tiloista (2011: 18 %, 2012: 17 %, 2013: 12 % ja 2014: 14 %). Vuosina 2009 ja 2010 vastaavat prosenttiosuudet olivat 17 ja 15.

Otannan ulkopuoliset eli laajennusvalvonnan tilat

Täydentävien ehtojen valvontaa laajennettiin vuonna 2009 koskemaan myös sellaisia tiloja, joiden osalta oli jonkun muun valvonnan yhteydessä herännyt epäily eläinsuojelulainsäädösten laiminlyönneistä. Tällaista otannan ulkopuolista valvontaa kutsutaan laajennusvalvonnaksi. Laajennusvalvonnan tiloista suurella osalla havaitaan yleensä lainsäädännön vastaista toimintaa. Vuonna 2009 valvottiin kaikkiaan 57 tilaa ja vuonna 2010 180 tilaa. Laiminlyönnejä vuonna 2009 havaittiin 52:lla ja vuonna 2010 165 tilalla. Laiminlyönnejä havaittiin vuosina 2011–2014 yhteensä 142, 280, 220 ja 274 tilalla.

Vasikkatiloilla yleisimpiä säädösten laiminlyönnejä täydentävien ehtojen valvonnoissa olivat liian pienet karsinat sekä se, että vasikat eivät voineet nähdä tai kosketella lajitovereitaan. Muutamilla tiloilla yli kahdeksan viikon ikäisiä vasikoita pidettiin säädösten vastaisesti yksittäiskarsinoissa tai kytkettyinä. Myös karsinoiden kuivittamisessa oli puutteita sekä vasikoilla että yli 6 kk ikäisillä nautoilla.

Sikatiloilla yleisin puute vuonna 2011 oli, ettei sikojen saatavilla ollut jatkuvasti ja riittävästi tonkimis- ja tutkimismateriaalia. Asia oli parantunut vuosien 2012–2014 tarkastuksissa.

Kanaloissa avokanaloiden mitoista, eläintiheyksistä ja virikkeistä annettuja vaatimuksia rikottiin yleisimmin. Kanoja myös pidettiin joillakin tiloilla liian tiheässä, juottonippoja ja kuppeja ei ollut riittävästi, kanojen käytössä ei ollut pehkuja nokkimista ja kuopimista varten eikä munintapesiä tai orsia ollut riittävästi.

9.2.4 Eläinkuljetusten tarkastukset

Vuosina 2011–2014 eläinsuojeluviranomaiset tarkastivat yhteensä 1547 eläinkuljetusta, joista keskimäärin 16 %:ssa havaittiin eläinsuojelullisia epäkohtia (Taulukko 5, Kuvat 5 ja 6). Kuljetuksia tarkastettiin enemmän kuin edellisellä tarkastelujaksolla, jolloin epäkohtia oli enimmillään 27 %:ssa tarkastuksista (2009). Vuosina 2011–2014 viranomaiset antoivat määräyksiä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi yhteensä 145 kuljetuksessa. Vuosina 2009 ja 2010 määräyksiä annettiin 36 ja 30 kuljetuksessa.

Suurimman osan eläinkuljetusten EU-tarkastuksista tekevät tarkastuseläinlääkärit teurastamoissa kuljetusten purkamisen yhteydessä. Nauta-, sika- ja siipikarjakuljetukset ovat yleisimpiä tarkastettavia kuljetuksia. Lisäksi läänineläinlääkärit tarkastavat kuljetuksia tien päällä ja lähtöpaikassa. [Eläinkuljetusten valvonnasta](#) enemmän Eviran sivuilla.

Keskimääräinen eläinten kuljetusaika vuosina 2011–2014 tarkastetuissa kuljetuksissa vaihteli kolmesta hieman alle neljään tuntiin. Tarkastetuista 1 547 kuljetuksesta 99 ylitti kestoaltaan kahdeksan tuntia. Pisin kuljetus kesti 28 tuntia (2014).

Eläinkuljetusten tarkastuksista ja niiden tuloksista raportoidaan EU-komisiolle vuosittain. [Jäsenvaltioiden raportit eläinten kuljetusten tarkastusten tuloksista](#) vuosilta 2007–2013 ovat ladattavissa komission verkkosivuilla.

Havaitut epäkohdat eläinkuljetuksissa ovat olleet pitkälti samoja vuodesta toiseen. Eniten epäkohtia tarkasteluvuosina 2011–2014 havaittiin kuljettajan pätevyystodistuksiin, kuljetusasiakirjoihin ja eläinkuljettajalupiin liittyvissä vaatimuksissa. Muita vuosittaisia epäkohtia ovat olleet puutteet ajoneuvon kunnossa ja turvallisuudessa sekä eläinten tilavaatimusten noudattamisessa, eli eläimet ovat olleet kuormassa liian ahtaasti. Lisäksi puutteita on ollut eläinten erottamisessa ja kytkemisessä, kuorman lastauksessa ja purussa sekä eläinten käsittelyssä ja pitkien kuljetusten lisävaatimusten noudattamisessa sekä kuljetuksen kestossa. Yhteensä 11 kuljetuksessa, vaajaassa prosentissa tarkastetuista kuljetuksista vuosina 2011–2013, havaittiin kuljetuskunnottomia eläimiä.

Välityseläinkuljetuksia tarkastettiin 42 kpl vuosina 2011–2014. Näistä 12 kuljetuksessa todettiin epäkohtia. Yleisimmin epäkohdat liittyivät puutteellisiin asiakirjoihin, mikä ei suoraan vaikuta kuljetettavien eläinten hyvinvointiin.

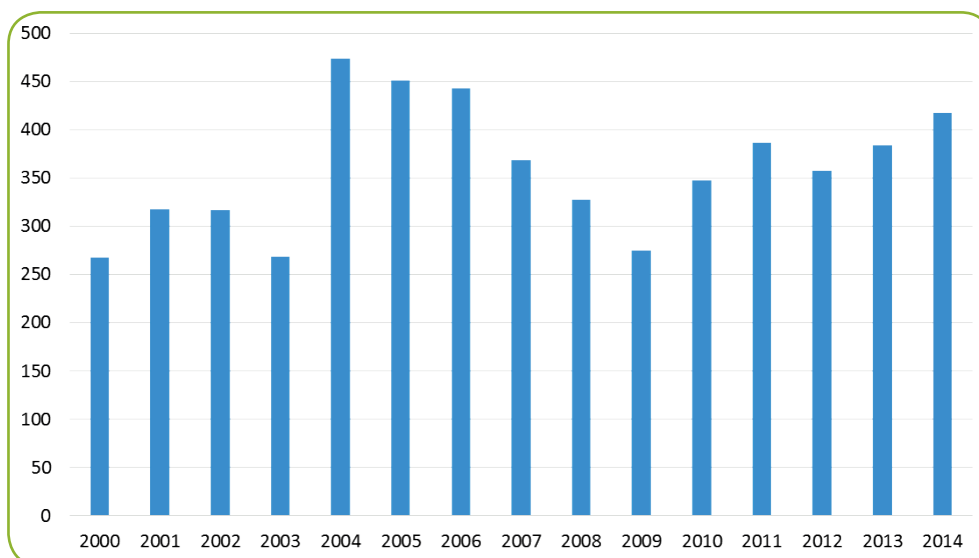
Hevosten kuljetuksia tarkastettiin vuosina 2011–2014 yhteensä 118 kpl. Epäkohtia havaittiin 51 kuljetuksessa. Ne liittyivät puutteellisiin asiakirjoihin, mikä ei suoraan vaikuta kuljetettavien hevosten hyvinvointiin.

Porojen kuljetuksia tarkastettiin kuljetuksen lähtöpaikassa ja teurastamoilla yhteensä 47 vuosina 2011–2014. Epäkohtia havaittiin 56 %:ssa (2012), 23 %:ssa (2013) ja 29 %:ssa (2014) tarkastetuista kuljetuksista. Kuljetuksesta puuttui eläinkuljetusmerkintä, valaistus oli puutteellinen ja ajoneuvon kunnossa sekä turvallisuudessa oli puutteita. Kuormaamisessa ja purkamisessa käytettävät välineet eivät aina olleet asianmukaisia. Kahdessa kuljetuksessa vuonna 2012 eläimet eivät olleet kuljetuskuntoisia. Vuonna 2009 tarkastettiin seitsemän porokuljetusta, joissa kaikissa havaittiin epäkohtia. Vuonna 2010 tarkastetuista 12 kuljetuksesta 67 %:ssa havaittiin puutteita.

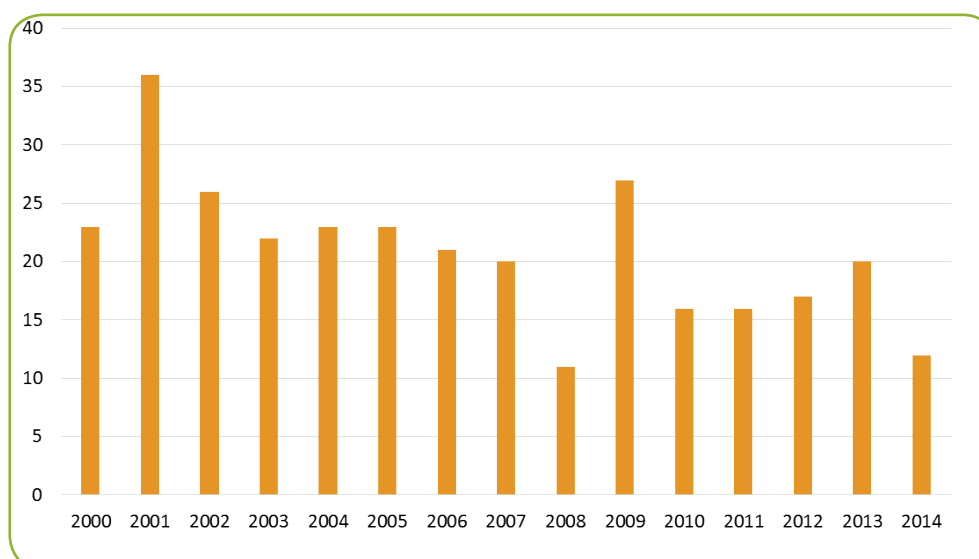
9.2.5 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrä kasvoi tarkastelujaksolla vuoden 2011 noin 4 500 tarkastuksesta vuosien 2012–2014 reiluun 6 000 tarkastukseen. Tarkastukset ovat siten lisääntyneet edellisiin vuo-

Kuva 5. Tarkastettujen eläinkuljetusten määrät vuosina 2000–2014 (lähde: Evira).

Kuva 6. Eläinkuljetuksissa havaittujen laiminlyöntien prosenttiosuus tarkastetuista kuljetuksista vuosina 2000–2014 (lähde: Evira).

siin verrattuna huomattavasti. Lisäykseen on syynä tarkastuksia tekevien eläinsuojeluviranomaisten eli kuntien ja kuntayhtymien valvontaeläinlääkäreiden määrän lisäys, joka oli mahdollista eläinlääkintähuoltolain uudistuksen ([765/2009](#)) myötä. Erityisesti lisääntyivät lemmikkieläinlaitosten tarkastukset; ensimmäistä kertaa vuonna 2013 lemmikkieläinlaitosten tarkastusten määrä ylitti tarkastettujen tuotantoeläinlaitosten määrän. Lemmikkieläinten tarkastukset ovat pääosin koirien, kissojen, kaniin, erilaisten jyrsijöiden, kalojen ja matelijoiden tarkastuksia. Tuotantoeläinlaitosten epäilyyn perustuvissa tarkastuksissa kohteina ovat useimmiten naudat, hevoseläimet, lampaat, siat, vuohet ja kanat.

Laiminlyöntien suhteellinen osuus laski hieman erityisesti tarkastetuissa lemmikkieläinlaitosten vuosina 2012–2014 verrattuna edelliseen tarkasteluajankauteseen (Taulukko 6). Tuotantoeläinlaitosten laiminlyöntien osuus pysyi lähes samana edellisiin vuosiin verrattuna, mutta vakavien laiminlyöntien osuus tuotantoeläinlaitosten vuosina laski hieman. Vakavia laiminlyöntejä havaitaan keskimäärin useammin lemmikkieläinlaitosten vuosina kuin tuotantoeläinlaitosten vuosina.

Kiellon ja määräyksen saaneita kohteita tulisi tarkastaa uudelleen, jotta voidaan varmistaa eläimen omistajan kohtelevan eläintensä lainmukaisesti. Uusintatarkastuksia tehtiin AVI:n arvion mukaan vuonna 2010 vain noin puolelle kiellon tai määräyksen saaneista kohteista, vaikka tavoite oli tarkastaa 90 % kohteista. Tämä tarkoittaa, että epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten loppuunsaattaminen ei ollut tehokasta ainakaan vuonna 2010. Vuosien 2011–2014 uusintatarkastusten toteuma ei ole tiedossa. Lisätietoa raporteista Aluehallintovirastojen keskeiset arviot peruspalvelujen tilasta vuosina [2010](#) ja [2011](#).

Taulukko 6. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset vuosina 2007–2014 (lähde: Evira).

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tarkastuksia per eläinryhmä	Yhteensä	3 500	3 300	3 228	4 367	4 617	6 387	6 414	6 668
	lemmikkieläinkoh-teita	1 500	1 600	1 499	1 412	1 727	2 612	3 213	3 349
	tuotantoeläinkoh-teita	2 000	1 700	1 673	2 677	2 605	2 954	2 954	3 161
	muu eläin tai määrit-telemätön	-	-	56	278	285	821	256	158
Laiminlyöntejä*, % tarkas-tetuista kohteista	Yhteensä	40	41	41	40	40	36	34	34
	lemmikkieläinkoh-teita	39	30	34	31	33	25	26	26
	tuotantoeläinkoh-teita	41	52	47	45	45	45	42	43
	muu eläin tai määrit-telemätön	-	-	48	31	37	36	25	25
Vakavia laiminlyöntejä**, % tarkas-tetuista kohteista	Yhteensä	9	10	9	6	7	8	8	9
	lemmikkieläinkoh-teita	13	15	15	9	8	11	11	14
	tuotantoeläinkoh-teita	4	4	4	4	5	4	4	3
	muu eläin tai määrit-telemätön	-	-	9	10	13	19	10	10

*laiminlyöntitapauksessa annetaan määräys korjata eläinten olosuhteet (Eläinsuojelulaki 42 §)

**vakavassa laiminlyöntitapauksessa ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi (Eläinsuojelulaki 44 §)

Huom. jos kohteessa on useampia eri eläinlajeja, joihin tarkastus tai laiminlyönti kohdistuu, raportoituu tarkastus tai laiminlyönti useampaan kertaan

9.2.6 Eläinten hyvinvoinnin tuen tarkastukset

Eläinten hyvinvoinnin tuki kuului Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan vuosina 2008–2013. Vuosina 2014–2020 tuki on nimeltään eläinten hyvinvointikorvaus. Eläinten hyvinvointikorvauksesta löytyy enemmän tietoa raportin osasta 7 Eläinten hyvinvointi, politiikka ja talous. Tuen ehtoihin sitoutuminen on tuottajille vapaaehtoista. Tuella korvataan niitä

eläinsuojelusäädösten vähimmäisvaatimusten yli meneviä toimia, jotka aiheuttavat tuottajalle lisäkustannuksia, mutta edistävät eläinten hyvinvointia. Vuosina 2008–2013 tukea ovat voineet saada nauta- ja sikatilalliset. Vuosina 2014–2020 eläinten hyvinvointikorvausta voivat hakea myös lammas-, vuohi- ja siipikarjatilalliset. Tuen ehtojen toteutumista tiloilla valvovat aluehallintovirastojen valtuuttamat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten valvojat. Valvonta on Maaseutuviraston vastuulla. Noin 5 % tukea saavista maataloista valikoituu valvottavaksi; 1–1,25 % satunnaisotannan ja 3,75–4 % riskin perusteella.

Ohjelmakauden 2007–2013 lopussa eläinten hyvinvoinnin tuen sitoumuksia oli 6 196 tilalla (5 362 nautatilalla ja 834 sikatilalla). Kaikista Suomen nautatiloista 41 %:lla ja sikatiloista 76 %:lla oli ohjelmakauden lopussa eläinten hyvinvointia edistävä tukisitoumus. Eläinten hyvinvoinnin tukia maksettiin vuosina 2008–2014 yhteensä reilut 150 miljoonaa euroa. Vuonna 2013 tukia maksettiin noin 43 miljoonaa euroa, josta perittiin noin 480 000 euroa takaisin. Taulukossa 7 on esitetty eläinten hyvinvoinnin tuen valvonnoissa maataloille annettujen huomautusten ja sanktioiden määrät vuosina 2008–2013. Eläinten hyvinvoinnin tukien valvonnoissa todetut yleisimmät puutteet löytyivät kirjanpidosta sekä eläinten kuivituksesta. Valvontamenettely kehittyi ohjelmakauden edetessä, mistä johtuen eläinten hyvinvointitukien virhetasot kasvoivat. Edellä mainitut tiedot ovat peräisin [Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman vuosikertomuksista](#).

Taulukko 7. Eläinten hyvinvointituen valvonnoissa annettujen huomautusten ja sanktioiden lukumäärät vuosina 2008–2013 (lähde: Maaseutuvirasto).

Vuosi	Tukeen sitou- tuneet tilat	Valvotut tilat	Huomautus	Sanktio*	Yhteensä
2008	4 486	237	86	52	138
2009	4 740	229	46	73	119
2010	4 806	291	93	96	189
2011	4 983	290	38	98	136
2012	6 210	339	67	124	191
2013	5 634	340	38	99	137

*eläinten hyvinvoinnin tuen perus- ja lisäehtojen sanktioprosentti voi olla: 5, 6, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 tai 100

9.2.7 Luomueläintilojen valvonta

Luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, rehujen ja elintarvikkeiden valvontaa suunnittelee ja ohjaa Evira. Valvonnan tulokset julkaistaan vuosittain [luonnonmukaisen tuotannon](#) valvontaraporteissa. Luomueläin-

tilalle tehdään vähintään yksi valvontakäynti vuodessa. Luomueläintiloja oli valvonnan piirissä vuonna 2010 vajaat 600 ja 2014 reilu 800 tilaa. Luomueläintuotannon valvonnoissa vuosina 2010, 2011, 2012, 2013 ja 2014 on markkinointikieltoja annettu 23, 8, 9, 22 ja 26 tilalle. Vuosina 2012–2014 yhtään luomueläintilaa ei erotettu valvontajärjestelmästä, kun vuonna 2011 erotettiin kaksi tilaa ja vuonna 2010 yksi. Luomueläintuotannon markkinointikieltoja vuonna 2014 aiheuttivat eniten eläinten ruokinnassa, ulkoilussa ja kirjanpidossa todetut sääntöjenvastaisuudet.

9.2.8 Koe-eläintoiminnan valvonta

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten eli koe-eläinten pitämisen ja käytön valvonta on Etelä-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen tehtävä. Tarkastuksista vastaavat aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit. Käyntitiheys määräytyy riskiperusteisesti. Korkean riskitason laitoksissa käydään vähintään kaksi kertaa vuodessa ja pienimmän riskin laitoksissa vähintään kerran kolmessa vuodessa. Suomessa oli vuoden 2014 lopussa 108 koe-eläintoimintaa harjoittavaa laitosta, joista suurin osa sijaitsi Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvonta-alueella.

Tarkastuksia tehtiin vuonna 2014 yhteensä 66 (luku sisältää uusintatarkastukset). Etukäteen ilmoittamatta tehtiin 15 tarkastusta. Tarkastettuja laitoksia vuonna 2014 oli yhteensä 54. Tarkastusten tulokset on raportoitu [hankelupalautakunnan](#) verkkosivuilla. Tarkastuksissa havaitut puutteet on vakavuusjärjestyksessä luokiteltu A-, B-, C- ja D-luokan puutteisiin sekä toimi- tai hankeluvan peruutuksiin. Vuonna 2014 vähiten vakavia A-luokan puutteita havaittiin 35 kpl 15 laitoksella, B-luokan puutteita 26 kpl 9 laitoksella ja C-luokan puutteita 5 kpl 3 laitoksella. Vakavimpia D-luokan puutteita ei havaittu lainkaan eikä hanke- tai laitoslupia peruttu vuonna 2014. Puutteet laitosten eläinlääkintähuoltosuunnitelmissa, eläinlääkärin käynneissä ja käyntikirjanpidossa sekä hankeseurannassa olivat yleisimpiä vuoden 2014 tarkastuksissa havaittuja epäkohtia.

9.3 Viranomaisvalvonnan suunnittelu ja onnistuminen

Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU) valmistelusta vastaa Evira. Valtakunnallinen ohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO) sisältyy yllä mainittuun valvontasuunnitelmaan. EHO:n tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa Eviran ohjaamaa valvontaviranomaisten toimintaa, lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja

laatua sekä yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema. Ohjelma sisältää myös monivuotisia valvontahankkeita, joiden toteutukseen eläinlääkintähuollon valvontaviranomaiset osallistuvat. Ohjelmaan mukaan otettujen hankkeiden tavoitteena on tukea uuden ja osittain myös pitkään voimassa olleen lainsäädännön toimeenpanoa ja näille alueille asetettuja keskeisiä kansallisia tavoitteita. EHO-ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät henkilö- ynnä muut resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin koko maassa. VASU:n toteutumisesta raportoidaan EU-komissiolle vuosittain. [Raportit Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunitelman \(VASU\) toteutumisesta](#) voi ladata Eviran sivuilta. VASU:n toteutumisraportti kokoaa yhteen tiedot suoritetusta valvonnasta, valvonnassa havaituista puutteista sekä niistä annetuista seuraamuksista.

EU-komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimisto FVO (Food and Veterinary Office) tarkastaa ja auditoi jäsenmaissa muun muassa eläinten hyvinvointisäädösten toimeen- ja täytäntöönpanoa. FVO tarkastaa myös EU:n tuontisäädösten noudattamista muissa kuin jäsenmaissa. Auditointien raportit löytyvät FVO:n [sivuilta](#). Esimerkiksi vuonna 2015 FVO arvioi Suomessa [eläinten hyvinvointia koskevien koulutusohjelmien tuloksellisuutta](#) sikatiloilla ja teurastamoissa. Vuosina 2013–2015 FVO teki valvontakäyntejä jäsenmaiden teurastamoihin, joissa tarkastettiin, kuinka eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvonta toimii. Edellä mainittu raportti löytyy [FVO:n sivuilta](#).

9.4 Valvonnan kehittäminen

Lisää valvovia eläinlääkäreitä

Eläinlääkintähuoltolain ([765/2009](#)) yhtenä tehtävänä on varmistaa eläinsuojeluvalvonnan erottaminen kunnaneläinlääkäreiden muista tehtävistä, lähinnä eläinlääkäripraktiikasta. Tavoitteena on ollut saada kunnat palkkaamaan valtion varoin, maa- ja metsätalousministeriön talousarvion eläinlääkintähuoltomäärärahalta, alueelleen pelkästään valvontatehtäviin keskittyviä virkaeläinlääkäreitä. Syksyllä 2011 näitä virkaeläinlääkäreitä oli palkattu kuntiin 39. Syksyn 2014 tilanne oli 60 virkaa (joista 4 täyttämättä), joista 44 henkilötyövuotta kohdistui eläinsuojeluvalvontaan. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit tekivät vuonna 2014 yhteensä 21,5 henkilötyövuotta eläinsuojelun valvontaa: tuotantoeläintilojen otantatarkastuksia, täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvontoja ja kunnaneläinlääkäreiden avustamista vaikeissa eläinsuojelutapauksissa.

Viljeltävien kalojen hyvinvointi

Viljeltävien kalojen hyvinvointihanke vuonna 2012 kuului Eviran valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Hankkeen tarkoituksena oli selvittää kalojen pito-olosuhteita. Hankkeessa kehitettiin eläinsuojelutarkastusohje ja -lomake kalanviljelylaitoksilla tehtäviin eläinsuojelutarkastuksiin sekä yhtenäistettiin eläinsuojeluvalvontaperiaatteet viljeltävien kalojen osalta. Kalankasvattamoihin ja perkaamoihin tehtiin kaikkiaan 43 tarkastusta. Epäkohtia todettiin kolmessa tarkastuksessa eli noin 7 %:ssa tarkastuksista. Kehitettävää oli veden laadun tarkkailun vaatimuksissa ja vedestä tehtävissä mittauksista, kalojen eritteiden ja aineenvaihduntatuotteiden määrän arvioimisesta sekä kalojen tainnutuksessa. Valvontaviranomaiset toivoivat lisäohjeita kalojen kasvatustiheyden ja ruokinnan riittävyuden arviointiin. Hankkeen tuloksena saatiin käsitys viljeltävien kalojen pidon eläinsuojelullisesta tilanteesta Suomessa.

Munintakanojen pito-olosuhteet

Vuoden 2012 alusta alkaen munivia kanoja ei ole saanut enää pitää varustelemattomissa häkeissä. Vuonna 2012 kunnaneläinlääkärit tarkastivat 104 häkkikanalaa tilanteen kartoittamiseksi. Yhdessä kanalassa kanoja pidettiin lainsäädännön vastaisesti. Kanaloiden tarkastushanke oli osa Eviran valtakunnallista eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaohjelmaa.

Riskiperusteisen valvonnan kehittäminen nautatiloille

Eviran valtakunnalliseen valvontaohjelmaan kuului vuosina 2010–2011 riskiperusteisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan kehittäminen nautatiloille. Hankkeessa tehtiin eläinsuojelutarkastuksia sellaisille tiloille, joilla ei ollut nautarekisteriin merkittyjä tapahtumia viimeisen vuoden aikana. Tarkastuksen kohteeksi valikoitui 283 tilaa, joista 26 % havaittiin eläinsuojelullisia epäkohtia. Yleisimmät laiminlyönnit liittyivät eläinten ja niiden makuualustan sekä navetan likaisuuteen. Useat otannan kohteena olleet eläinsuojat olivat vanhoja ja kuluneita, eivätkä enää turvallisia eläimille tai ihmisille. Otantaan osui myös kohteita, joissa eläimet olivat erittäin hyvin hoidettuja ja toimivat laidunmaiden hoitajina tai olivat lemmikkieläimen asemassa. Valvontaeläinlääkärit pitivät nautatilojen riskiperusteisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan hanketta hyödyllisenä. Hankkeessa saatua tietoa rekisterimerkintöjen puutteista tullaan jatkossa hyödyntämään eläinvalvonnassa.

Eläinten hyvinvoinnin toimenpideohjelmat

Evirassa on toteutettu eläinten hyvinvoinnin toimenpideohjelmaa, joilla on pyritty ennaltaehkäisemään eläintiloilla valvonnassa säännöllisesti ilmeneviä eläinsuojeluongelmia. Monet tarkastuksissa todetut ongelmat ovat olleet niin sanottuja kesto-ongelmia eli toistuneet samoina useita vuosia. Toimenpideohjelmien kohteena vuonna 2010 olivat vasikat ([vasikoiden hyvinvoinnin toimenpideohjelma](#)). Vuosina 2013–2014 toimenpideohjelman koh-

teena olivat siat. Sikojen hyvinvoinnin toimenpideohjelmissa valmistuivat [esitteet](#) Sairaalan sian hoito ja lopettaminen, Sian ruokinta ja juotto sekä Miksi sika sotkee, ja ne toimitettiin kaikille Suomen sikatiloille. Lisäksi ohjelmassa valmistui esite [Toimiva sikala – apua suunnitteluun](#). Toimenpideohjelmissa tarkasteltiin eläinsuojelutarkastuksissa vuosittain havaittuja yleisimpiä laiminlyöntejä ja ongelmakohtia eläinten pidossa ja hoidossa sekä kehitettiin käytännön toimia eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

10 Eläinsuojelurikostuomiot

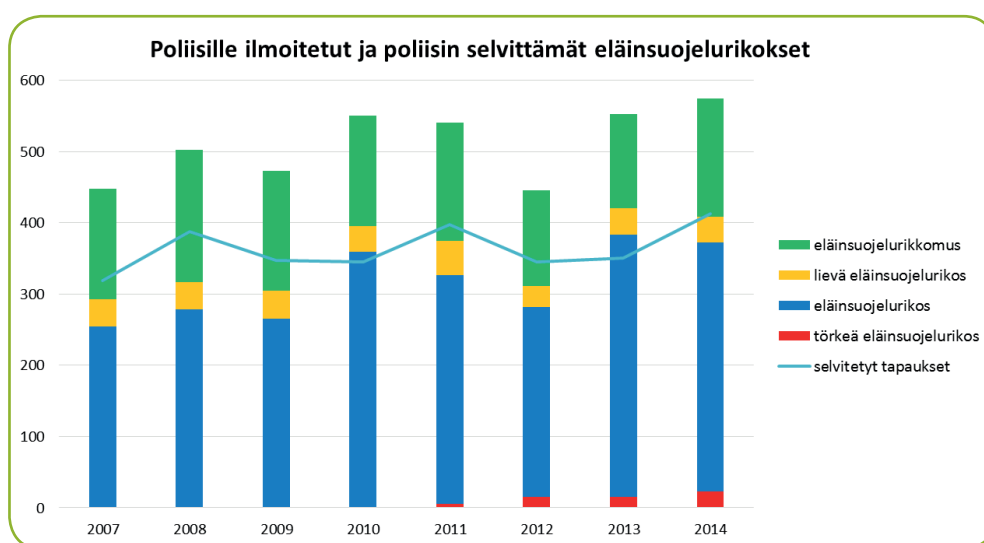
Raportin tässä osassa tarkastellaan eläinten hyvinvoinnin kehittymistä eläinsuojelurikosten ja eläintenpitokieltojen kautta vuosina 2011–2014. Verrattuna edelliseen tarkastelujaksoon 2007–2010 on vuosina 2011–2014 eläinsuojelurikoksista tuomittu ja eläintenpitokieltoja langetettu enemmän. Myös poliisille tehtyjen eläinsuojeluilmoitusten määrä on noussut hieman.

Eläinsuojelulainsäädännön vastaiset teot on Suomessa kriminalisoitu eläinsuojelurikoksena, törkeänä eläinsuojelurikoksena (1.3.2011 voimaan tulleen rikoslain muutoksella), lievänä eläinsuojelurikoksena, eläinsuojelurikkomuksena sekä eläinkuljetusrikkomuksena. Eläinsuojelurikkomuksesta ja lievästä eläinsuojelurikoksesta tuomitaan sakkoa. Eläinsuojelurikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitaan vähintään neljän kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Eläinsuojelurikoksesta tuomitulle henkilölle voidaan sakko- tai vankeusrangaistuksen lisäksi määrätä eläintenpitokielto. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomitulle määrätään pääsääntöisesti eläintenpitokielto.

10.1 Ilmoitukset poliisille

Eläinsuojeluilmoitusten määrä nousi hieman edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna: vuosina 2011–2014 poliisille tehtiin yhteensä 2 407 eläinsuojeluilmoitusta. Edellisellä nelivuotiskaudella ilmoituksia tehtiin 2 271. Valtaosa poliisin vastaanottamista ilmoituksista on aiheellisia; vuosina 2011–2014 rikoksen tunnusmerkit täyttyivät 2 127 tapauksessa ilmoituksista (edellisellä nelivuotiskaudella 1 975 tapauksessa). Poliisille ilmoitetut ja poliisin selvittämät eläinsuojelurikokset vuosina 2007–2014 käyvät ilmi kuvasta 7.

Kuva 7. Poliisille ilmoitetut ja poliisin selvittämät eläinsuojelurikkomukset ja -rikokset 2007–2014 (lähde: Poliisiammattikorkeakoulu).

10.2 Eläinsuojelurikosasiat syyttäjillä

Syyttäjille eläinsuojeluun liittyviä rikosepäilyjä saapuu noin 200 tapausta vuodessa. Vuonna 2010 syyttäjät saivat käsiteltäväkseen 223 eläinsuojelurikosepäilyä. Vastaavat luvut vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2014 olivat 216, 190, 213 ja 203. Edellisellä tarkastelujaksolla vuonna 2007 syyttäjien käsittelyyn saapui 186 ja vuonna 2009 kaikkiaan 218 eläinsuojelurikosepäilyä (lähde: Valtakunnansyyttäjänvirasto). Vuosina 2013 ja 2014 syyttäjänvirasto teki syyttämättäjäättämispäätöksen 34 ja 27 epäillystä eläinsuojelurikoksesta.

10.3 Eläinsuojelurikostuomiot

Eläinsuojelurikostuomioiden (törkeä eläinsuojelurikos, eläinsuojelurikos, lievä eläinsuojelurikos ja eläinsuojelurikkomus) lukumäärä on viime vuosina vaihdellut vuoden 2012 kaikkiaan 124 tapauksesta vuoden 2013 yhteensä

184 tapaukseen (Taulukko 8). Vuonna 2013 varsinaisesta eläinsuojelurikoksesta tuomittiin 145 henkilöä, joista suurimmalle osalle (109 tapausta) tuomittiin sakkoja. Eläinkuljetusrikkomuksesta ei joka vuosi langeteta tuomioita; vuonna 2013 sakkotuomion eläinkuljetusrikkomuksesta sai yksi henkilö.

Taulukko 8. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta, eläinsuojelurikoksesta, lievästä eläinsuojelurikoksesta ja eläinsuojelurikkomuksesta oikeudessa tuomittujen lukumäärät vuosina 2007–2014 (lähde: Tilastokeskus). Huomautus: edellisen eläinten hyvinvointiraportin vastaavat tiedot vuosilta 2007–2010 olivat peräisin valtakunnansyyttäjänvirastosta. Tiedot eroavat osin tämän raportin Tilastokeskuksen tiedoista.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Törkeä eläinsuojelurikos (rikoslaki 17:14a §)	-	-	-	-	1	3	6	6
Eläinsuojelurikos (rikoslaki 17:14 §)	93	92	100	98	115	98	145	130
Lievä eläinsuojelurikos (rikoslaki 7:15 §)	5	5	4	11	12	11	11	13
Eläinsuojelurikkomus (eläinsuojelulaki 54 §)	22	33	35	28	23	12	22	16
Yhteensä	120	130	139	137	151	124	184	165

10.4 Eläintenpitokielto

Eläintenpitokieltoja tuomittiin vuosina 2011–2014 yhteensä 301, kun edellisellä nelivuotiskaudella vastaava luku oli 207. Eläintenpitokieltoja langetettiin eniten vuonna 2013, yhteensä 90. Määräaikaista eläintenpitokieltoja määrättiin huomattavasti enemmän kuin pysyviä. Määräaikainen eläintenpitokielto määrätään vähintään vuodeksi. Pysyvien eläintenpitokieltojen lukumäärä laski edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna. Eläintenpitokiellot vuosina 2007–2014 on esitetty Taulukossa 9.

Taulukko 9. Eläintenpitokiellot vuosina 2007–2014 (lähde: Tilastokeskus).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Määräaikaiset eläintenpitokiellot, tuomittujen lkm	33	55	44	36	61	57	87	82
Määräaikaisen eläintenpitokiellon keskimääräinen kesto, vuosia	4,0	3,8	4,4	4,0	5,1	3,9	3,4	3,5
Pysyvät eläintenpitokiellot, tuomittujen lkm	5	9	11	14	6	5	3	-
Tuomittuja eläintenpitokieltoja yhteensä	38	64	55	50	67	62	90	82

Tutkittua: Eläinsuojelurikostuomiot vertailurikoksia lievempiä – asiantuntijoiden käyttö vähäistä

Ilman kansalaisten aktiivisuutta lemmikkieläimiin kohdistuvat eläinsuojelurikokset jäisivät todennäköisesti piiloon, sillä kolme neljäsosaa lemmikkieläimiin kohdistuvista eläinsuojelurikoksista tuli viranomaisen tietoon ulkopuolisen henkilön ilmiannon perusteella, toteaa Tarja Koskela-Laine tutkimuksessaan (2013). Eläinsuojelurikoksista tuomitaan Koskela-Laineen (2012) mukaan keskimäärin selvästi lievempiä rangaistuksia kuin vertailurikoksista. Vertailurikoksina voidaan pitää pahoinpitely- ja rattijuopumusrikoksia, joista on säädetty sama rangaistusasteikko kuin eläinsuojelurikoksista eli näiden rikosten tekoja pidetään lähtökohtaisesti yhtä moitittavina. Asiantuntijoiden käyttäminen eläinsuojelurikostapauksissa on vähäistä. Vuosina 2006–2009 langetetuissa eläinsuojelurikostuomioissa ei esituskintavaiheessa tai kärjäoikeudessa juurikaan käytetty apuna varsinaisia asiantuntijoita (Koskela-Laine, 2015). Koskela-Laine (2015) ehdottaa, että eläinsuojelurikoksissa voisi käyttää apuna sivutoimisia asiantuntijoita viranomaisten ylläpitämältä asiantuntijalistalta.

- Koskela-Laine, T., 2012. Onko eläimellä väliä? – Eläinsuojelurikosten empiirinen tutkimus. EDILEX 2012/3
- Koskela-Laine, T., 2013. Eläinsuojelutarkastus ja eläinsuojelurikosepäilyistä ilmoittaminen – Kansalaisaktiivisuutta vai viranomaisvalvontaa? EDILEX 2013/22
- Koskela-Laine, T., 2015. Asiantuntijat eläinsuojelurikosasioissa – onko niitä? EDILEX 2015/23

Kannattava hyvinvointi-investointi toteutuu varmimmin

Tuotantoeläinten hyvinvointi voi vaikuttaa kotieläintilan taloudelliseen tulokseen, tuotantokustannuksiin ja tuotokseen. Markkinat ja taloustilanne vaikuttavat siihen, millaisia mahdollisuuksia kotieläinyrittäjillä on investoida eläinten hyvinvointiin.

Kotieläinyrittäjillä on erilaisia tavoitteita, joista yksi on toimeentulon hankkiminen. Tämä näkökulma on tärkeä, sillä kotieläintilan kannattavuus on usein heikko. Luonnonvarakeskuksen mukaan kotieläintaloutta päätuotantosuuntanaan harjoittavat yrittäjäperheet saavuttivat vuonna 2014 tuotantosuunnasta riippuen keskimäärin vain 20–58 prosenttia omalle työlle tavoitteeksi asetetusta palkasta ja omalle pääomalle asetetusta korkovaatimuksesta. Heikko kannattavuus vähentää investointeja tuotantoon, mikä on nähtävissä tällä hetkellä muun muassa sikatuotannossa investointien vähäisyytenä.

Investoinnit vaativat parempaa tuottoa

Tuotantokustannuksilla ja tuotosten ja panosten hintasuhteilla sekä tuilla on investointipäätöksiä ohjaava rooli. Yrittäjät ovat yleensä valmiita panostamaan eläinten hyvinvointiin, jos he odottavat hyötyjen olevan kustannuksia suuremmat. Siksi olisi tärkeää löytää eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä, jotka samalla lisäävät kotieläintilan tuottoa tai vähentäisivät sen kustannuksia.

Eläinten hyvinvointia parantavien toimenpiteiden merkittävimmät kulut aiheutuvat yleensä pääomasta, lisätyöstä ja aineiden ja tarvikkeiden kustannuksista, sekä tuotostason muutoksista. Tämän lisäksi sopeutumiskustannuksilla on merkitystä. Mikäli esimerkiksi äskettäin rakennettuun navettaan joudutaan tekemään muutostöitä, ei jo tehdyille investoinneille välttämättä saada samaa tuottoa kuin elinkaarensa loppuvaiheessa olevaa navettaa uudistettaessa. Toisaalta muutostyöt saattavat olla uudessa rakennuksessa edullisempia kuin vanhassa.

Ei ole kattavaa selvitystä siitä, mitä eläinten hyvinvoinnin huomioon ottaminen tai sen kohentaminen kokonaisuudessaan maksaa. Tutkimuksissa on tarkasteltu lähinnä yksittäisten sairauksien aiheuttamia menetyksiä sekä toimenpiteitä, joilla kohennetaan eläinten oloja.

Blandfordin ym. (2002) tekemän selvityksen mukaan EU:ssa eläinten hyvinvoinnille asetettavien vaatimusten osuus tuotantokustannuksista oli eläinlajista riippuen 3–22 prosenttia.

Eläinten suojeluun liittyvien ehdotusten kustannuksia on arvioitu jonkin verran myös Suomessa. Esimerkiksi Karhulan (2008) mukaan siirtyminen häkkikanaloista virike- ja lattiakanaloihin (2009) nosti kanamunan tuotantokustannuksia keskimäärin 30 snt/kg. Niemi ja Karhula (2011) arvioivat sikojen suojelua koskevien säädösmuutosten lisäävän sianlihan tuotantokustannuksia noin 3 snt sianlihakiloa kohti. Äskettäin julkaistussa selvityksessä puolestaan arvioitiin, että parsinavetoista luopuminen vuoteen 2020 mennessä vaatisi noin 830 milj. euron investoinnit.

Markkinat määrittävät tuotannon

Useimmiten parasta taloudellista tulosta ei saavuteta maksimoimalla tuotosta, eikä myöskään maksimoimalla eläinten hyvinvointia. Tuotantokustannusten nousu ei silti ole este hyvinvoinnin lisäämiselle, mikäli hyvinvoinnin huomioon ottaville tuotteille on riittävästi kysyntää.

Osalle tuottajista eläinten hyvinvoinnin huomioon ottavien tuotteiden tarjoaminen on mahdollisuus, sillä kuluttaja on valmis maksamaan keskimäärin 15 % enemmän tuotteesta, jossa eläinten hyvinvointi on otettu huomioon. Osa kuluttajista on valmis maksamaan myös huomattavasti enemmän, mutta osalle kuluttajista eläinten hyvinvoinnin huomioon ottaminen ei tuota merkittävää lisäarvoa.

Markkinoilla käytävän kilpailun näkökulmasta olennaista on se, vaaditaanko tuontituotteilta samoja ominaisuuksia kuin kotimaassa valmistetuilta. Mikäli ei vaadita, tuotanto voi siirtyä ainakin osittain maihin, joissa lakisääteiset vaatimukset ovat Suomea heikkommat. Niin eläinten hyvinvoinnin kuin kotimaisen tuotannon näkökulmasta kannattaisikin pyrkiä ensisijassa kansainvälisiin standardeihin, joiden nojalla samat vaatimukset koskisivat kaikkia kotieläintuotteita.

Vieraskynän kirjoittaja **Jarkko Niemi** on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin taloustieteen professori Luonnonvarakeskuksessa

11 Vapaaehtoinen eläinten hyvinvoinnin edistäminen

Raportin tässä osassa kerrotaan elinkeinon, järjestöjen ja neuvontasektorin vapaaehtoisista toimista eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä julkaisetaan näiden tuottamaa tietoa eläinten hyvinvoinnista.

11.1 Naudan hyvinvointi

ProAgrian tuotosseurantaan kuuluu 70 % Suomen maitotiloista ja 84 % lehmistä

Tuotosseuranta on järjestelmä, jolla kerätään tietoa maidontuotannosta. [ProAgrian](#) maitotilojen [tuotosseuranta](#) on käynnistetty vuonna 1898. Seurantaan kuuluu 70 % Suomen maitotiloista ja 84 % lehmistä.

Tuotosseurantaan kuuluvat lehmät elävät keskimäärin 5,3 vuotta, poikivat noin 2,4 kertaa ja ehtivät elämänsä aikana lypsää lähes 27 000 kg maitoa. Tuotosseurantaan kuuluvien tilojen lehmistä 54 % elää pihattonavetassa.

Tuotosseurantaan kuuluvien tilojen navetoissa lehmien parsien (parsinavetassa lehmän pitopaikka ja pihattonavetassa lehmän makuupaikka) täytöstaste on noussut vuodesta 2011 vuoteen 2015, mutta keskimäärin jokaista lehmää kohden on vähintään yksi parsipaikka (0,93 lehmää per parsi). Yleisimmin parren pintaa päällystää parsimatto. Lehmät laiduntavat kesällä ja viettävät talven sisällä suurimmassa osassa (67 %) tuotosseurantaan kuuluvista karjoista. Sisällä ympäri vuoden lehmiä pidetään 17 %:ssa tuotosseurannan karjoista. Kokoaikaisesti sisällä pidettävät lehmät elävät pihattonavetoissa.

Vasikat saavat maidon tuttiämpäristä tai tuttipullosta imemällä noin 80 % tuotosseurannan tiloista. Samansuuruinen osuus tiloista tarjoaa vettä vasikoille yksittäiskarsinoissa. Mikäli vasikat nupoutetaan, tekee toimenpiteen eläinlääkäri vasikan ollessa rauhoitettuna, puudutettuna ja kipulääkittynä 60 % tuotosseurantaan kuuluvista tiloista. Edellä mainitut tiedot lehmistä ja vasikoista käyvät ilmi ProAgrian tuotosseurantatiedoista vuodelta 2015.

Naseva tuottaa tietoa nautojen hyvinvoinnista

Nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä [Naseva](#) toimii Eläinten terveys ETT ry:n alaisuudessa. Nasevan kustannuksista vastaavat järjestelmään kuuluvat 25 jäsenmeijeriä ja kuusi teurastamo. Nasevaan liittyminen on tuottajalle vapaaehtoista. Nasevaan kuului vuonna 2015 58 % kaikista Suomen nautatiloista. Tavoitteena on saada järjestelmän piiriin kaikki nautatilat. Eläinlääkäri tekee Nasevaan liittyvälle tilalle terveydenhuoltosuunnitelman ja vuosittaisen terveydenhuoltokäynnin. Terveydenhuoltokäyntilomakkeessa on kaikkiaan 236 kohtaa, joiden avulla arvioidaan karjan ruokintaa, tautitilannetta ja oireilua, kuolleisuutta, olosuhteita ja nautojen käyttäytymistä.

Eläinlääkärit tekivät vuoden mittaisella jaksolla toukokuusta huhtikuuhun vuosina 2012–2013 yhteensä 6 437 ja vastaavalla jaksolla vuosina 2013–2014 yhteensä 6 382 terveydenhuoltokäyntiä Naseva-järjestelmään kuuluville nautatiloille. Ohessa raportoidaan terveydenhuoltokäyntien tuottamaa tietoa nautojen hyvinvoinnista yllämainituilla ajanjaksoilla (Taulukko 10).

Taulukko 10. Nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmän tietoja järjestelmään kuuluvilta nautatiloilta 1.5.2012–1.5.2013 ja 1.5.2013–1.5.2014. Lukuarvot ovat % havainnoista. 'Ei arvioitavissa' tarkoittaa, että tietoa ei ole saatavilla tai arviointia ei muusta syystä voida tehdä. Yksittäisten mittarien tiedot on kerrottu seuraavalla sivulla.

% havainnoista	Hyvä		Tyydyttävä		Korjattavaa		Ei arvioitavissa	
	2012/2013	2013/2014	2012/2013	2013/2014	2012/2013	2013/2014	2012/2013	2013/2014
1. Kuolleisuus, kaikki naudat	65,8	70,8	27,5	24,1	6,0	4,9	0,6	0,2
2. Veden saatavuus, lypsylehmät	68,0	69,4	26,1	25,3	5,8	5,2	0,1	0,1
3. Veden saatavuus, vasikat 0-3 kk	80,2	81,7	16,3	15,8	2,3	1,6	1,2	0,8
4. Iho ja nivelvauriot, lypsylehmät	70,7	66,6	28,2	32,8	0,9	0,6	0,1	0,0
5. Karvapeite, emolehmät	83,5	83,2	14,6	15,7	1,5	0,9	0,4	0,1
6. Nupoutus, vasikat	75,5	80,4	8,9	9,2	14,6	9,6	1,0	0,8
7. Puhtaus ja kuivuus, lypsylehmät	75,2	75,0	23,1	23,6	1,6	1,3	0,1	0,1
8. Puhtaus ja kuivuus, hiehot	78,2	78,4	19,4	19,9	2,2	1,6	0,2	0,1
9. Puhtaus ja kuivuus, vasikat 3-6 kk	82,6	83,3	16,1	15,6	0,8	0,8	0,4	0,4
10. Makuutila, lypsylehmät	91,8	91,8	6,6	7,1	1,4	1,1	0,2	0,0
11. Makuutila, vasikat 3-6 kk	93,2	94,1	5,6	5,2	0,8	0,4	0,3	0,4
12. Makuualueen mukavuus, lypsylehmät	76,2	76,1	23,4	23,6	0,4	0,3	-	-
13. Makuualueen mukavuus, sonnit	56,1	59,0	42,3	40,4	1,3	0,6	-	-
14. Makuualueen mukavuus, vasikat 3-6 kk	64,5	65,7	34,2	33,3	1,1	-	-	-
15. Makuualueen mukavuus, vasikat 0-3 kk	88,0	89,5	9,7	8,8	-	-	-	-

1. Kuolleisuus, kaikki naudat

Hyvä: kuolleisuus alle 3 % kaikissa eläinryhmissä (lypsylehmät, hiehot, vasikat ja sonnit). Tyydyttävä: kuolleisuus 3–10 % yhdessä tai useammassa eläinryhmässä. Korjattavaa: kuolleisuus yli 10 % yhdessä tai useammassa eläinryhmässä.

2. ja 3. Veden saatavuus, lypsylehmät ja vasikat

Hyvä: eläimillä on puhdasta vettä vapaasti saatavilla juomakupeista tai altaista. Pihatossa lypsylehmillä on 1 vesikuppi 5 lehmää kohti tai vastaava määrä allastilaa lehmää kohti. Kylmäpihatossa juoma-astia tai juottolaitteet ovat lämmitettäviä. Veden virtaus lypsylehmillä vähintään 15–20 litraa minuutissa ja vasikoilla 2 litraa minuutissa. Tyydyttävä: lakisääteiset vaatimukset täyttyvät. Veden virtaus lypsylehmillä on vähintään 10 litraa ja vasikoilla vähintään kaksi litraa minuutissa. Jos eläimet saavat vetensä juomanipoista, arvioksi tulee korkeintaan tyydyttävä. Korjattavaa: lakisääteiset vaatimukset eivät täyty tai veden virtaus lypsylehmillä on alle 10 litraa minuutissa.

4. Iho ja nivelvauriot, lypsylehmät

Hyvä: terveet, hyväkuntoiset jalat. Lieviä vaurioita (limapussin tulehdukset, hiertymät ja turvotukset) on vain yksittäisillä eläimillä. Tyydyttävä: lieviä iho- tai jalkavaurioita esiintyy useilla eläimillä (5–25 %). Korjattavaa: yli neljänneksellä eläimistä nivelet ovat turvonneet tai havaitaan hiertymiä.

5. Karvapeite, emolehmät

Hyvä: hyvä ja kiiltävä karvapeite. Lieviä karvapeitteen muutoksia havaittavissa korkeintaan yksittäisillä eläimillä. Tyydyttävä: useilla eläimillä lievää ulkoloisten, puutteellisen ruokinnan, rakkenteiden tai muiden tekijöiden aiheuttamaa huonokarvaisuutta. Korjattavaa: yli neljänneksellä eläimistä selkeitä edellä mainittuja oireita.

6. Nupoutus, vasikat

Hyvä: kaikki vasikat nupoutetaan eläinlääkärikäynnillä käyttäen rauhoitusta, puudutusta ja kivunlievitystä injektiona, tai eläimet ovat syntymänupoja, tai nupoutustarvetta ei ole. Tyydyttävä: kaikki vasikat nupoutetaan eläinlääkärikäynnillä käyttäen rauhoitusta ja puudutusta, mutta eivät saa kipulääkettä tai omistaja nupouttaa kaikki vasikat käyttäen kipulääkettä. Korjattavaa: omistaja nupouttaa vasikoita ilman kipulääkitystä tai vasikoita ei nupouteta, vaikka tarve on ilmeinen.

7., 8., 9. Puhtaus ja kuivuus, lypsylehmät, hiehot ja vasikat

Hyvä: lypsylehmien utareet ovat puhtaat. Karvapeite on lypsylehmillä ruununrajasta ylöspäin ja muilla naudoilla kinnerten ja etupolvien yläpuolelta lähtien kauttaaltaan kuiva, eikä siinä esiinny lantaisuutta. Tyydyttävä: eläimillä esiintyy korkeintaan hieman lantaisuutta, ei kuitenkaan lantapanssaria, tai karvapeite on kostea. Ulkokasvatuksessa olevien eläinten kastumista sateessa ei kuitenkaan katsota kosteudeksi, jos niillä olisi ollut tarjolla riittävä säänsuoja. Korjattavaa: eläinten karvapeitteessä on lantapanssaria.

10. ja 11. Makuutila, lypsylehmät ja vasikat

Hyvä: eläimet mahtuvat yhtä aikaa makaamaan kaikissa luonnollisissa asennoissa makuualueella ja käyttävät makuualueutta. Tyydyttävä: eläimet mahtuvat makaamaan yhtä aikaa makuualueelle tai parsiin, mutta muualla makaavia tai makuupaikalle jonottavia yksittäisiä eläimiä on havaittavissa pihatossa. Korjattavaa: kaikille eläimille ei ole varattu omaa makuupaikkaa tai makuualue toimii huonosti tai useampia makuupaikoille jonottavia eläimiä on havaittavissa tai eläimet eivät mahdu kokonaan parteen makuulle.

12., 13., 14. ja 15. Makuualueen mukavuus, lypsylehmät, sonnit ja vasikat

Hyvä: makuupaikka on puhdas, kuiva ja pehmeä. Kuivikkeita käytetään riittävästi. Eläimet asetuvat makuulle nopeasti ja vaivatta. Tyydyttävä: kuivitus on puutteellinen tai makuualue hieman lantainen tai eläimet joutuvat makaamaan kovalla alustalla. Ritilä- tai palkkipohjalle annetaan enintään tyydyttävä arvio. Korjattavaa: eläimet joutuvat makaamaan märällä, jäisellä tai lantaisella alustalla tai alle 2 kk ikäisten vasikoiden makuualue ei ole pehmeä ja hyvin kuivitettu.

Vapaan lehmän maito tulee pihatosta

Vapaan lehmän maitoa tuottavat lehmät elävät pihattonavetassa. Vapaan lehmän maitotilat ovat sitoutuneet nauttilojen terveydenhuollon seuranta-järjestelmä Nasevaan. Lisäksi vasikoiden sarvien aiheiden kudoksen tuhoamisen eli nupoutuksen hoitaa eläinlääkäri rauhoitusta, puudutusta ja ki-vunlievitystä käyttäen. Vapaan lehmän maito on Juustoportti Oy:n tuote.

SEYn vuoden 2014 eläinten viikon teemana oli nauta

SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton vuoden 2014 eläinten viikon tee-mana oli nauta. SEYn julkaisemalta Nautatieto.fi -sivustolta löytyy tietoa nautojen hyvinvoinnista.

11.2 Sian hyvinvointi

Sikava tuottaa tietoa sikojen hyvinvoinnista

Sikaloiden terveyslukuokitusrekisteri Sikava toimii Naseva:n tapaan ETT ry:n alaisuudessa. Sikavan kustannuksista vastaavat sen jäsenteurastamot. Sika-vassa oli vuoden 2010 lopussa mukana noin 2 300 sikojen pitopaikkaa eli 95 % suomalaisista sikaloista. Sikavaan on vuonna 2010 lisätty eläinten hy-vinvoinnin arvioinnin mittareita. Lisäksi Sikavan puitteissa on sovittu vas-tuullisen eläintuotannon raja-arvoista, uudistettu terveydenhuoltokäynnin sisältöä sekä annettu eläinlääkäreille täydennyskoulutusta.

Terveydenhuoltoeläinlääkärit tekivät vuonna 2011 vajaat 8 000 terveyden-huoltokäyntiä Sikavaan kuuluville sikatiloille. Vuonna 2012 käyntien määrä oli noin 7 000, vuonna 2013 yhteensä 5 479 ja vuonna 2014 yhteensä 6 083.

Taulukko 11. Sikaloiden terveyslukuokitusrekisterin tietoja rekisteriin kuuluvilta sikatiloilta vuo-silta 2011, 2012 ja 2013. Lukuarvot ovat % havainnoista. Välikasvatus tarkoittaa porsaan emästä vieroituksen ja lihasikavaiheen alkamisen välistä aikaa, noin neljän viikon iästä va-jaan kolmen kuukauden ikään saakka. Lihasikavaihe tarkoittaa välikasvatuksen loppumisen jälkeistä aikaa, joka päättyy sian teurastamiseen noin kuuden kuukauden iässä.

% havainnoista	Hyvä			Tyydyttävä			Heikko		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
1. Aistinvarainen ilmanlaatu, välikasvatus	84,0	87,0	86,0	16,0	13,0	14,0	0,4	0,2	0,1
2. Aistinvarainen ilmanlaatu, porsitusosasto	87,0	90,0	90,0	13,0	10,0	10,0	0,1	0,1	0,1

% havainnoista	Hyvä			Tyydyttävä			Heikko		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
3. Karsinoiden puhtaus, lihasiat	73,0	76,0	73,0	26,0	24,0	26,0	0,6	0,4	0,5
4. Rakenteiden kunto, lihasiat	81,0	82,0	82,0	19,0	18,0	18,0	0,4	0,4	0,3
5. Ruokintalaitteiden kunto, lihasiat	81,0	88,0	82,0	18,0	11,0	17,0	0,4	0,1	0,3
6. Eläintiheys, välikasvatus	84,0	89,0	87,0	14,0	9,0	11,0	0,8	0,3	0,5
7. Eläintiheys, lihasiat	91,0	93,0	93,0	8,0	6,0	6,0	0,3	0,2	0,2
8. Virikemateriaali, välikasvatus	80,0	83,0	82,0	18,0	16,0	17,0	0,9	0,6	0,3
9. Virikemateriaali, lihasiat	75,0	77,0	79,0	23,0	21,0	20,0	2,0	1,0	0,7

Hännänpurenta Sikava-tiedoissa

Sikojen hännänpurentaa yleisyyttä arvioidaan Sikava-terveydenhuoltokäynnillä asteikolla: ei lainkaan hännänpurentaa, muutama purtu häntä (1-5 %), useita purtuja häntiä (6-19 %) tai paljon purtuja häntiä (≥ 20 %). Vieroitetuilla porsailla hännänpurentatilannetta havainnoidaan yksilökohtaisesti. Vuonna 2013 vieroitetuilla porsailla hännänpurentaa ei havaittu lainkaan 61 % käynneistä, muutamia purtuja häntiä havaittiin 37 % käynneistä, useita 2 % käynneistä ja paljon 0,2 % käynneistä. Lihasioilla hännänpurentaa ei havaittu lainkaan 33 % käynneistä, muutamia 63 % käynneistä, useita 3 % käynneistä ja paljon 0,3 % käynneistä.

Lapavauriot emakoilla Sikava-tiedoissa

Lieviä lapavaurioita havaittiin vuosina 2011–2013 noin 10 % emakoista. Vakavia vaurioita todettiin samoina vuosina muutamalla prosentilla emakoista; valtaosalla emakoista lapavaurioita ei ollut lainkaan.

Sikojen kuolleisuus Sikava-tiedoissa

Kuolleena syntyi vuonna 2012 7,9 % porsaista, kun vastaava lukuarvo vuonna 2013 oli 7,7 %. Porsaiden kuolleisuus vieroitukseen mennessä oli 8,9 % vuonna 2012 ja 10,0 % vuonna 2013. Vieroituksen jälkeinen kuolleisuus vuonna 2012 oli 1,1 % ja vuonna 2013 1,5 %. Lihasikavaiheessa kuolleisuus on vähäisempää: lihasikavaiheessa porsaista kuoli vuonna 2012 ja 2013 kaikkiaan 0,7 %.

Sikojen hyvinvoinnin edistäminen -tiedonvälityshanke

Suomen Sikayrittäjien '[Sikojen hyvinvoinnin edistäminen](#)' -tiedonvälityshankkeessa vuosina 2010–2014 järjestettiin mittava, kymmeniä seminaareja käsittänyt koulutuskiertue, jonka avulla välitettiin tietoa sikojen hyvinvointiin liittyvistä asioista. Hankkeen pääpainopisteitä olivat sikojen hyvinvointi, hyvinvoinnin edistäminen ja hallittu lääkkeiden käyttö.

SEYn sikatieto.fi - Tietoa sioista ja sikaloista

SEYn sikatieto.fi -sivustolta saa tietoa keinoista, joilla voi edistää sikojen hyvinvointia ja vähentää käyttäytymisongelmia, kuten hännänpurentaa. Erityisesti sivulla keskitytään sikojen luontaiseen käyttäytymiseen ja sen pohjalta kehitettyihin ratkaisuihin. Vuonna 2010 SEYn eläinten viikon teemana oli sika.

11.3 Turkiseläinten hyvinvointi

[Fureva](#) on ProFur Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:n turkiseläinten terveydenhuoltojärjestelmä. ProFur:n eläinlääkäreiden kehittämä järjestelmä otettiin käyttöön elokuussa 2015. Järjestelmän painopisteinä ovat tuotannon mahdollisten ongelmakohtien selvitys ja suunnitelmallinen terveydenhuoltotyö sekä turkistilan tuotannon ja tuottavuuden kehittäminen ja tautitilanteiden ennaltaehkäisy.

11.4 Hevosen hyvinvointi

[Hevoseni.fi](#) -sivustolta saa tietoa hevosen hyvinvointiin ja tallin pitoon liittyen sekä apua hevosen hankkimisen suunnitteluun. Sivut on toteutettu yhteistyönä Hippolis - Hevosalan osaamiskeskuksen, Suomen Hippoksen, Suomen Ratsastajainliiton, Suomen Hevosenomistajien Keskusliiton ja SEYn kesken. Yhteistyössä on julkaistu vuonna 2015 uudistettu [Hevosenomistajan opas](#).

[Suomen ratsastajain liiton](#) (SRL) keskeisiä tehtäviä on turvata hevosen hyvinvointi kaikessa hevosurheilussa ja -harrastetoiminnassa. SRL:n [jäsentallit](#) on jaettu viiteen luokkaan: ratsastuskoulut, harrastetallit, yksityistallit, vaelustallit sekä uutena hevosavusteiset palvelut. Jokaisen talliluokituksen kriteereihin kuuluu hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen. SRL:n tallineuvojat tekevät 1–2 vuoden välein käynnit liiton jäsentalleille ja tarkastavat hyväksyntää hakevat tallit. SRL toteuttaa vuonna 2016 [hevosen hyvinvointi -koulutuskiertueen](#).

11.5 Koiran ja kissan hyvinvointi

[Hyvinvoiva koira](#) on SEYn maksuton opas koiranhoitoon. Nuoremmille, kouluikäisille lapsille suunnattu [HAUSka koiraopas ja Onnellinen koira](#) -opas ovat SEYn vuoden 2015 eläinten viikon koirateemaan liittyviä maksuttomia oppaita. [Fiksun koiranomistajan opas](#) auttaa koiranhankkijaa koiran rodun ja myyjän valinnassa ja neuvoo ehkäisemään pentutehtailua. SEYn koiratieto.fi -sivustolta saa tietoa siitä, millainen eläin koira on, millaisia tarpeita sillä on ja miten ihminen voi ymmärtää koiraansa paremmin.

[Suomen Kennelliiton](#) tarkoituksena on edistää puhdasrotuisten koirien kasvattamista ja käyttöä sekä parantaa yleistä koiranpitoa Suomessa. Kennelliitto myös ylläpitää tunnistusmerkintä- ja omistajarekisteriä. Kennelliiton [Koiranomistajan peruskurssilla](#) voi opiskella koiran hoitoa, terveyttä ja käytäytymistä sekä testata tietonsa koirasta.

[Hyvinvoiva kissa](#) on SEYn maksuton opas kissanhoitoon. [Kissa](#) oli myös SEYn vuoden 2013 eläinten viikon teemana. Lisäksi SEYn kissatieto.fi -sivustolta löytyy tietoa kissan hankinnasta, hoidosta ja hyvinvoinnista.

[Suomen Kissaliiton](#) tarkoituksena on yhdistää, edistää ja valvoa rotukissojen kasvatustoimintaa ja ylläpitää koko maan kattavaa rekisteriä rotukissoista. Liiton tavoitteena on myös toimia kissojen arvostuksen ja paremman kohtelun lisäämiseksi ja edistää kissaharrastuksen leviämistä maassamme. Kissaliitolla on kissojen terveys- ja hyvinvointitoimikunta.

11.6 Vapaaehtoinen eläinsuojeluneuvonta

SEYn 67 vapaaehtoista eläinsuojeluneuvojaa (lukumäärä vuodelta 2014) antavat neuvoja ja ohjeita eläinten hyvästä hoidosta ja kohtelusta puhelimitse ja sähköpostitse. Suurin osa heistä tekee myös saamiensa eläinsuojeluilmoitusten perusteella eläinsuojeluneuvontakäyntejä eläinten pitopaikkoihin. Vuosina 2011–2014 SEYn neuvot ovat tehneet 1 500–2 000 eläinsuojeluneuvontakäyntiä vuodessa ja vierailleet vuosittain 1 200–1 650 eläintenpitopaikassa. Keskeisiä kohteita olivat asutuskeskuksissa koirien ja kissojen pitopaikat ja olosuhteet. Käynneistä 31 % johti vuonna 2014 ilmoitukseen viranomaisille. Neuvontakäynnit on raportoitu vuosittain [SEYn vuosikertomuksissa](#).

SEYn eläinsuojeluneuvojat saivat vuonna vuonna 2014 aikaisempaa selvästi enemmän pyyntöjä ottaa yksityisen ihmisen omistama eläin hoitoonsa ja etsiä sille uusi koti. Vaikeat taloudelliset ajat ja toisaalta lemmikkien määrän

pitkään jatkunut kasvu näyttäytyvät SEYn mukaan lisääntyneenä avuntarpeena eläinten hoidossa.

11.7 Koe-eläinten hyvinvointi

Suomessa sijoitettiin vuonna 2015 ensimmäistä kertaa entisiä koe-eläinkoiria uusiin koteihin. SEY ja [Pääkaupunkiseudun eläinsuojeluyhdistys](#) etsivät uudet kodit 16 entiselle koe-eläincoiralle. Koirat kotiutettiin, kun niiden käyttö Helsingin yliopiston koe-eläinkeskuksessa loppui.

11.8 Eläinkilpailujen antidopingtyö

Suomessa on ollut Eläinkilpailujen antidoping-toimikunta vuodesta 2000 lähtien. Toimikunta on asiantuntija- ja päätöksentekuelin, jossa ovat sen perustamisesta saakka olleet mukana Suomen Hippos ([Suomen Hippos, antidopingtyö](#)), Suomen Kennelliitto ([Kennelliiton antidopingtoimikunta](#)), Suomen Ratsastajainliitto ([Suomen Ratsastajainliitto, Dopingmääräykset ja lääkintäohjeet](#)) ja Paliskuntain yhdistys. Myöhemmin mukaan on liittynyt Greyhound Racing Liitto. Toimikunnassa on edellä mainittujen järjestöjen lisäksi edustaja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta, maa- ja metsätalousministeriöstä, dopingtutkimuksia tekevästä laboratorista sekä valtakunnallisesta eläinsuojelujärjestöstä. Toimikunnan tarkoituksena on estää kiellettyjen lääkeaineiden ja menetelmien käyttö eläinurheilussa. Tehtävänä on muun muassa eläinkilpailuissa kiellettyjen ja sallittujen käsittelyjen, lääkityksien ja hoitomenetelmien seuraaminen ja valvonta. Toimikunnan toimipaikka on Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta.

11.9 Teurastettavien eläinten hyvinvointi

HKScan ilmoitti helmikuussa 2016 asentavansa konsernin [teurastamoihin tallentavia valvontakameroita](#) eläinten hyvinvoinnin kannalta kriittisille alueille. Tallenteet ovat yhtiön mukaan teurastamon eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön sekä valvovan viranomaisen käytössä. Lisäksi ulkopuoliset eläinten käyttäytymisasiantuntijat auditoivat konsernin teurastamoja ja henkilöstölle järjestetään eläinten käsittelyyn liittyvää koulutusta.

Kettujen ja minkkien hyvinvointi Suomessa

Eläinten hyvinvointia arvioitiin vuosina 2012–2014 yli kymmenellä prosentilla suomalaisista kettu- ja minkkitiloista WelFur-menetelmällä. Menetelmä mittaa eläinten hyvinvoinnin tasoa kokonaisvaltaisesti huomioiden ruokinnan, kasvatusympäristön, terveyden ja käyttäytymisen koko tuotantokierron ajalta. Arviointikäynneillä tehtiin havaintoja kaikkiaan yli 85 000 ketusta ja lähes 15 000 minkistä. Tämä kirjoitus perustuu pääasiassa arviointikäyntien tuloksiin, mutta esitän myös joitain muita näkemyksiä kettujen ja minkkien hyvinvoinnista ja sen parantamisesta.

Liian laihoiksi luokiteltavia eläimiä havaittiin vain kesällä. Noin viisi prosenttia imettävistä emoista kuului tähän luokkaan. Ruokinnan osalta suurin ongelma oli eläinten liikalihavuus syksyllä, mikä voi olla yhteydessä joihinkin terveysongelmiin etenkin siniketuilla. Ruokintaa rajoitetaan kohden kevättä eläinten laihduttamiseksi siitoskuntoon, ja on mahdollista, että eläimet saattavat kokea laihdutusvaiheessa nälkää. Tätä on kuitenkin tutkittu vain vähän.

Kaikilla minkkitiloilla eläimillä oli saatavilla juomavettä jatkuvasti ympäri vuoden. Kettutiloista kolmella neljästä oli automaattiset ympäri vuoden toimivat juottojärjestelmät ja neljäsosa tiloista juotti eläimet käsin, kerran tai kahdesti päivässä.

Makuuhyllyt, jotka mahdollistavat luontaisen lepokäyttäytymisen muuta ympäristöä korkeammalla paikalla, ovat pakollisia suomalaisilla kettutiloilla. Ne myös olivat käytössä kaikilla tiloilla, mutta kolmisen prosenttia kettuista eli häkeissä, joissa hyllyn käyttö ei ollut mahdollista (hylly puuttui, oli rikki tai liian lähellä häkin kattoa).

Minkit viettävät luonnossa jopa 80 % ajastaan pesässä. Ympärivuotiset kuivitetut pesäkopit ovat pakollisia minkkitiloilla. Kaikilla minkeillä oli käytössään pesäkoppi, ja yli 97 %:lla eläimistä pesäkopit olivat asianmukaisesti kuivia, puhtaita ja ehjiä.

Minkeillä pesäkoppi kuivikkeineen suojaa eläimiä kylmyydeltä. Ketuilla pesäkopit ovat käytössä vain lisääntymisaikaan. Siniketut ovat erinomaisesti sopeutuneita kylmiin talviin. Hopeaketut ovat sinikettuja alttiimpia kylmälle. Lähes kaikki kettutilat on rakennettu siten, että maasto, puusto ja rakenteet estävät vähintään jossain määrin altistumista viimalle. Liiallinen kuumuus voi olla haaste pitkään kestävien hellejaksojen aikana. Vain pieni osa tiloista

on varautunut jäähdyttämään eläintilojen ilmaa tai kattoa vesisumulla tai vedellä. Tämä olisi suositeltavaa kaikilla tiloilla.

Osa ketuista eli eläinsuojelusäädösten vaatimuksia suuremmissa häkeissä, mutta toisaalta 14–17 % eläimistä pidettiin kesällä ja syksyllä säädösten vaatimuksia pienemmissä häkeissä. Minkeistä vaadittua pienemmissä häkeissä eli talvella 2 %, kesällä 18 % ja syksyllä 12 % eläimistä.

Ihovaurioita ja muita kehon vammoja havaittiin 2–4 %:lla ketuista ja minkeistä. Liikkumavaikeuksia oli minkeillä vain yksittäisillä eläimillä, mutta ketuilla talvella ja kesällä 2–3 %:lla ja syksyllä 9 %:lla eläimistä. Vauriot, vammat ja liikkumavaikeudet olivat pääasiassa lieviä. Hieman yli puolella ketuista oli vähintään lievästi taipuneet etujalat. Jalkojen taipumisen hyvinvointivaikutuksia, kuten kipua tai yhteyttä liikkumisvaikeuksiin, ei ole tutkittu. Minkkien ainoa merkittävä terveysongelma oli ripuli syksyllä, jolloin 22 %:lla eläimistä oli ripulia. Myös ketuilla ripuli oli yleisintä syksyllä (13 %:lla eläimistä). Muut kettujen terveysongelmat olivat harvinaisempia: silmätulehdusta oli 1–3 %:lla eläimistä ja heikentynyttä suuterveyttä alle 1 %:lla eläimistä.

Sekä kettujen että minkkien pienet pennut pidettiin pääsääntöisesti luontaiseen vieroitusikänsä saakka emonsa kanssa, nuoret vieroitetut eläimet pareissa tai ryhmissä ja aikuiset yksin. Nuoria hopeakettuja pidettiin jossain määrin yksin aggressiivisuuden tuomien ongelmien välttämiseksi. Kettujen sosiaalinen käyttäytyminen aikuisiässä on joustavampaa kuin minkeillä, ja joillain tiloilla aikuisia kettuja eli pareissa tai ryhmissä. Alle 2 % minkeistä mutta keskimäärin 10 % ketuista eli häkeissä, joissa ei ollut mitään virikemateriaalia.

Tarkkailuhetkellä stereotyyppisesti käyttäytyi ketuista kaikkina vuodenaikoina alle prosentti, minkeistä talvella ja kesällä yli 6 % ja syksyllä alle 1 %. Turkinpurentaa oli eniten talvella siitoseläimillä: yli 10 %:lla ketuista ja yli 2 %:lla minkeistä. Syksyllä, jolloin otoksessa oli enemmän nuoria eläimiä, vastaavat luvut olivat molemmilla lajeilla 2 %:n tienoilla. Eläinten luonteessa ja niiden suhtautumisessa ihmisiin on tilojen välillä suuria eroja.

Turkiseläimet elävät yleensä koko elämänsä samalla tilalla, jossa ne myös lopetetaan. Kuljetukset liittyvät lähinnä eläinten ostamiseen tai myymiseen, joten kuljettaminen on ennemminkin satunnaista kuin systemaattista. Eläimiä on tarve ottaa kiinni häkistä ja käsitellä vain muutamia kertoja niiden elämän aikana, ja käsittelytilanteet kettujen keinosiemennystä lukuun ottamatta ovat yleensä lyhytkestoisia. Lopetuslaitteiden toimivuuden osalta arvi-

ointikäyntien tulokset ovat puutteelliset. Kerättyjen tietojen valossa näyttäisi kuitenkin siltä, että yli 90 %:lla tiloista lopetuslaitteet ovat asianmukaisessa toimintavalmiudessa ympäri vuoden.

Eläinten hyvinvoinnin parantamiseen on helppo resepti: tunnista, tunnusta ja korjaa puutteet. Tämä onnistuu helposti etenkin säädösrikkomusten osalta. Eläinjalostuksesta johtuvien ongelmien korjaaminen taas vaatii enemmän aikaa. Tieteellistä tutkimusta tarvitaan lisää etenkin turkiseläinten ympäristön virikkeellistämisen osalta.

Lisää tietoa WelFur-menetelmästä ja tarkempia tuloksia tilakäynneiltä: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankkeet/turkistila2020>

Vieraskynän kirjoittaja **Jaakko Mononen** on eläinten hyvinvoinnin professori Itä-Suomen yliopistossa ja Luonnonvarakeskuksessa

12 Tietoja suomalaisista eläimistä

Tämä osa sisältää eläinten hyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja, kuten tilastotietoja ja arvioita eri eläinten ja eläintilojen määristä. Tässä osassa kerrotaan myös eläinten kuljetuksista, tainnutuksesta, teurastuksesta ja lopetuksesta sekä löytöeläimistä ja loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta.

Edellisen raportin yhteydessä julkaistua Eläintenpito Suomessa -liitettä ei julkaista tämän raportin yhteydessä. Lajikohtaisissa eläinten hyvinvoinnin perustiedoissa viitataan Eläinten hyvinvointikeskuksen eläintieto.fi -sivustoon, jossa on tietoa tärkeimmistä seura-, harrastus- ja tuotantoeläimistä sekä niiden hyvinvoinnista.

12.1 Tuotantoeläinten, eläintilojen, teuraseläinten, koe-eläinten, riista- ja kalansaaliin sekä viljeltyjen kalojen määrät

Suomessa eläinten määriä tilastoidaan yksilöittäin tuotantoeläinten (Taulukko 12), luomutuotantoeläinten (Taulukko 13), teuraseläinten (Taulukko 14), tutkimus- tai opetuskäyttöön tarkoitettujen eläinten eli koe-eläinten (Taulukko 15) ja riistasaaliin (Taulukko 16) osalta. Kalansaaliiden (Taulukko 17) ja viljeltyjen kalojen (Taulukko 18) määrät mitataan painoyksiköissä. Kalojen yksilömäärät tilastoidaan kuitenkin koe-eläinkäytössä.

Taulukko 12. Tuotantoeläinten määrät Suomessa 2007–2014 sekä eläintilojen määrät 2009 ja 2014 (lähteet: Suomen virallinen tilasto (SVT), Luonnonvarakeskus: [Kotieläinten lukumäärä](#) ja [Metsätilastollinen vuosikirja 2014](#). [ProFur](#) Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry). Lukumäärät tilastoidaan nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien ja siipikarjan osalta keväällä.

									Eläintiloja	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2014
Nauta-eläimet	926 700	915 300	918 300	925 800	914 053	912 768	911 847	914 439	16 425	12 944
Siat	1 448 000	1 482 800	1 381 200	1 366 900	1 335 114	1 290 363	1 307 930	1 244 816	2 305	1 486
Lampaat	119 300	122 200	117 700	125 700	129 091	130 005	135 546	137 865	2 407	1 451
Vuohet	6 200	5 900	5 900	4 900	4 902	4 886	4 509	4 364	590	165
Siipikarja	9 791 100	10 521 700	9 369 500	9 586 800	10 235 681	10 760 579	11 980 555	12 576 858	1 077	1 299
Porot*	314 000	301 000	298 000	301 000	306 000	304 000	290 000	262 000	4 695	4 464
Turkiseläimet										
Minkit**	2 100 000	1 800 000	1 900 000	1 900 000	1 700 000	1 800 000	2 000 000	2 100 000	456	368
Siniketut**	1 300 000	1 100 000	1 200 000	1 300 000	1 400 000	1 600 000	1 700 000	2 000 000	880	767
Hopeaketut**	91 000	91 000	94 000	96 000	102 000	105 000	110 000	108 000	550	396
Kettujen lajiristeytykset**	522 000	605 000	241 000	176 000	248 000	331 000	256 000	195 000	-	-
Suomen-supit**	160 000	151 000	101 000	125 000	133 000	128 000	120 000	134 000	118	135

*Porojen määrä poronhoitovuosittain (1.6.-31.5.) 2006/2007 alkaen.

**Pelkkä pentutulos, ei sisällä siitoseläinten määriä.

Taulukko 13. Luomutuotantoeläinten ja luomueläintilojen määrät Suomessa vuosina 2008–2014 (lähde: [Evira](#)).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Luomutuotantoeläintiloja	511	548	574	643	759	814	825
Luomueläimiä yhteensä	111 349	131 577	147 121	171 678	208 852	237 251	269 506
Naudat	27 696	31 646	35 363	40 591	47 392	49 032	51 944
Siat	2 245	2 607	2 996	2 936	1 889	5 442	5 656
Munivat kanat	73 025	87 665	97 598	112 661	136 109	162 711	166 337
Broilerit	-	-	-	301	515	50	20 613
Kukot	-	-	-	-	-	469	1 166
Kalkkunat	-	-	-	2 000	7 250	3	2 000
Hanhet ja ankat	-	-	3	-	2	8	2
Hevoset ja ponit	28	25	19	18	69	19	18
Lampaat ja vuohet	8 264	9 530	11 015	13 075	15 560	19 448	21 701
Biisonit	91	104	127	96	66	69	69
Mehiläispesä	2 927	2 815	2 114	3 030	3 990	4 116	4 915

Taulukko 14. Teurastettujen tai lopetettujen eläinten määrät Suomessa 2007–2014 (lähteet: Suomen virallinen tilasto (SVT), Luonnonvarakeskus: [Lihantuotanto ja Metsätilastollinen vuosikirja 2014](#), [Hevostalous lukuina 2014](#) ja [ProFur Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry](#)).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nautaeläimet	301 010	275 060	272 600	264 943	268 100	264 400	266 600	270 300
Siat	2 446 330	2 458 540	2 344 800	2 246 632	2 269 100	2 143 700	2 146 000	2 055 400
Lampaat ja karitsat	38 470	41 720	41 400	37 352	48 800	48 500	50 400	55 000
Vuohet	350	200	200	92	92	259	285	219
Siipikarja	55 414 400	56 289 050	52 390 600	54 821 782	57 445 500	60 881 300	63 138 300	64 475 400
Hevoset	880	770	800	1 257	1 675	1 795	1 861	1 616
Porot*	117 000	103 000	102 000	105 000	107 000	108 000	91 000	72 000
Minkit**	-	-	-	1 326 897	-	-	-	1 217 855
Siniketut**	-	-	-	1 315 352	-	-	-	1 293 115
Hopeaketut**	-	-	-	68 159	-	-	-	66 422
Kettujen lajiristeytykset**	-	-	-	-	-	-	-	363 254
Suomensupit**	-	-	-	101 445	-	-	-	92 877

*Teurastettujen porojen määrät alkaen poronhoitovuodesta 2006/2007.

**Nahkatuotos Turkistuottajat Oyj:n myynneissä kaudella 2009–2010 ja Saga Fursin myynneissä kaudella 2013-2014.

Taulukko 15. Suomessa käytettyjen koe-eläinten määrät vuosina 2007–2014 (lähde: [Etelä-Suomen aluehallintovirasto](#)).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hiiret	101 501	78 446	67 684	77 873	73 503	67 758	69 793	60 988
Rotat	28 585	26 058	21 130	18 212	18 586	30 568	25 469	17 655
Marsut	400	215	171	0	11	151	122	33
Hamsterit	59	302	66	199	201	184	105	13
Muut jyrsijät	4 156	3 142	2 405	2 325	2 682	3 527	4 185	4 312
Kaniinit	632	814	750	533	357	302	259	177
Kissat	0	0	0	429	454	831	707	452
Koirat	82	54	92	3 968	2 805	3 276	6 191	4 260
Muut lihansyöjät	150	761	162	390	656	48	92	11
Hevoset, aasit ja risteymät	61	37	8	0	23	10	15	26
Siat	600	819	713	880	681	1 124	565	431
Vuohet	0	0	0	0	40	0	0	0
Lampaat	465	571	1 005	723	684	274	1 027	1 379
Naudat	76	300	2	19	63	101	133	309
Muut nisäkkäät	513	84	238	239	17	15	6	0
Viiriäiset	0	0	34	0	0	0	0	-
Kanat	-	-	-	-	-	-	-	7
Muut linnut	7 033	5 568	6 389	2 421	4 426	4 595	9 064	2 510
Matelijat	137	317	35	0	15	0	169	0
Sammakkoeläimet	151	34	0	0	73	55	71	4
Kalat	22 472	21 078	7 747	13 512	30 766	65 393	54 995	52 975
Eläinten käyttö toimenpiteissä yhteensä	167 073	138 600	108 631	121 723	136 043	178 212	172 968	145 542
Muu kuin eläincoeluvan/ hankeluvan alainen eläinten toimenpidekäyttö	1 631 454	262 497	316 476	241 043	252 146	224 071	166 428	142 600*
Toimenpiteissä ja muuten käytetyt eläimet yhteensä	1 798 527	401 097	425 107	362 766	388 189	402 283	339 396	288 142

*kasvatus ja/tai ylläpito ja lopetus ilman toimenpiteitä -käyttö

Taulukko 16. Riistasaalis yksilömäärinä Suomessa 2007–2014 (lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT), Luonnonvarakeskus: [Metsästys](#)).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Jänikset								
Metsäjänis	209 900	193 300	201 300	159 200	182 300	155 900	187 700	183 200
Rusakko	65 900	86 500	88 600	89 000	71 700	66 600	66 100	64 900
Kani	100	700	3 900	1 200	1 200	1 100	1 150	2 100
Turkiseläimet								
Orava	10 200	6 400	6 300	5 300	4 300	3 500	7 100	10 400
Majavat	3 800	5 600	8 300	6 300	5 100	3 700	4 200	6 700
Piisami	5 500	5 000	8 200	5 900	3 600	2 300	3 600	5 800
Kettu	50 500	63 200	58 600	52 700	52 700	50 600	46 100	51 100
Supikoira	135 700	153 700	171 900	164 200	169 800	144 500	157 200	175 700
Kärppä	1 900	3 500	2 600	2 000	2 000	3 500	2 000	800
Minkki	61 300	51 500	59 800	54 200	48 600	36 300	40 000	36 100
Hilleri	500	1 100	1 200	600	300	500	700	500
Näätä	20 800	17 500	20 200	25 600	25 600	17 600	22 700	17 100
Mäyrä	9 000	11 300	9 800	14 000	12 400	13 400	8 600	12 000
Saukko	12	8	3	7	9	1	3	2
Hirvi ja muut sorkkaeläimet								
Hirvi	62 557	57 097	62 074	68 423	58 577	39 979	38 025	39 488
Valkohäntäpeura	22 623	25 624	25 694	25 455	21 555	22 135	21 385	24 773
Metsäpeura	134	89	40	43	48	38	11	20
Kuusipeura	161	162	150	128	77	75	59	50
Metsäkauris	3 165	4 182	3 724	3 487	2 737	3 632	3 559	41 92
Mufloni	10	14	10	13	24	42	40	43
Villisika	-	75	110	100	100	90	160	386

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Suurpedot ja hylkeet								
Susi	27	13	28	10	25	15	10	13
Karhu	83	84	130	179	198	106	131	121
Ilves	103	179	298	371	401	401	518	547
Halli	218	360	470	350	165	177	134	184
Vesilinnut								
Merihanhi	7 000	3 200	9 700	8 900	5 500	7 700	4 900	7 900
Metsähanhi	6 300	5 600	7 900	5 100	3 600	3 900	3 300	0
Kanadanhanhi	5 000	5 400	7 000	6 200	8 500	3 200	7 800	7 300
Tavi ja heinätavi	109 500	111 900	119 900	124 300	126 200	94 100	124 000	109 200
Sinisorsa	210 700	271 800	263 000	265 400	258 500	241 600	282 400	255 200
Haapana	46 400	41 200	49 000	38 500	33 700	35 100	35 500	31 800
Jouhisorsa	7 800	3 500	7 900	7 200	6 300	2 400	4 800	7 400
Lapasorsa	4 200	5 000	4 400	4 000	3 500	2 400	3 600	4 300
Tukkasotka	6 000	2 200	6 300	1 400	2 500	4 400	3 400	2 400
Punasotka	700	1 300	900	900	400	500	600	2 200
Haahka	2 600	2 300	4 300	5 200	7 100	1 100	4 300	2 700
Alli	7 700	7 800	13 400	8 000	8 600	11 700	19 400	13 600
Telkkä	48 600	62 300	42 500	52 500	50 300	44 300	41 600	33 700
Isokoskelo	4 600	4 200	5 200	5 100	4 000	1 400	1 700	1 700
Tukkakoskelo	2 100	1 000	2 100	1 100	900	3 700	300	300

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Metsäkanalinnut								
Pyy	88 400	57 200	59 700	92 100	117 400	75 100	75 500	50 000
Riekkö	52 900	30 600	4 600	8 400	61 700	21 800	27 900	22 900
Teeri	176 000	114 100	101 100	170 600	242 900	183 600	202 200	136 700
Metso	41 800	25 500	21 400	35 100	73 100	363 00	50 600	33 400
Peltolinnut								
Peltopyy	1 000	2 500	5 900	5 000	3 500	1 600	2 300	1 200
Fasaani	29 500	75 900	50 500	35 600	43 900	34 200	22 100	22 000
Sepelkyyhky	153 800	157 100	232 900	232 100	239 800	220 500	260 800	270 900
Liejukat ja kahlaajat								
Nokikana	600	1 900	300	600	700	400	800	400
Lehtokurppa	3 700	6 500	5 800	4 700	4 100	3 100	3 700	3 400
Varislinnut								
Varis	189 400	193 300	208 800	18 2000	174 700	170 700	137 900	155 200
Harakka	99 100	91 900	87 000	102 400	94 100	96 900	89 600	64 800
Lokit	50 000	35 800	55 000	33 000	38 100	58 700	25 400	25 100

Taulukko 17. Kokonaiskalansaalis Suomessa 2009 ja 2013, 1 000 kg (lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT), Luonnonvarakeskus: [Kala- ja riistatilat](#)).

	Ammattikalastus		Vapaa-ajan kalastus		Yhteensä	
	2009	2013	2009	2013	2009	2013
Silakka	90 253	121 616	580	702	90 833	122 318
Kilohaili	23 160	11 074	16	12	23 176	11 086
Turska	879	449	1	3	880	452
Kampela	53	27	40	38	93	65
Ahven	775	1 046	9 816	6 619	10 591	7 665
Hauki	298	364	8 511	5 743	8 809	6 107
Kuha	420	625	2 369	3 248	2 789	3 873
Lahna	488	1 212	1 678	1 198	2 166	2 410
Lohi	314	259	308	180	622	439
Made	83	100	619	574	702	674
Muikku	2 615	2 862	1 625	1 538	4 240	4 400
Siika	798	787	1 704	1 098	2 502	1 885
Särki	724	1 330	2 882	2 405	3 606	3 735
Taimen	80	53	855	334	935	387
Muu	513	1 351	1 887	813	2 400	2 164
YHTEENSÄ	121 453	143 155	32 891	24 505	154 344	167 660

Taulukko 18. Ruokakalanviljelyn määrä ja arvo Suomessa lajeittain vuonna 2009 ja 2014 (lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT), Luonnonvarakeskus: [Kala- ja riistatilat](#)).

	1 000 kg kalaa		Arvo Milj. euroa*	
	2010	2014	2010	2014
Kirjolohi	10 984	12 357	37,6	47,1
Siika	723	856	5,8	6,6
Taimen	7	91	0,1	0,6
Muut	58	18	0,5	0,2
YHTEENSÄ	11 772	13 322	44,0	54,5

* sisältää mädin arvon

12.2 Koirien, kissojen ja hevosten määrät

Tarkkaa tietoa Suomen koirien ja kissojen lukumäärästä ei ole, koska rekisteröinti ei ole pakollista. Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen mukaan kotitalouksillamme oli vuonna 2012 noin 630 000 koiraa ja 592 000 kissaa ([Tieto & Trendit 2/2014](#)). [Suomen Kennelliitto](#) rekisteröi vuonna 2015 yhteensä 46 953 koiranpentua noin 300 eri rodusta. Vastaava rekisteröintimäärä vuonna 2010 oli 51 399. Kennelliiton arvion mukaan Suomessa on nyt noin 650 000 koiraa, kun vuonna 2010 Kennelliitto arvioi maassamme olevan noin 600 000 koiraa. Suomen koirista noin 80 % on rotukoiria, jotka lähes kaikki on rekisteröity Kennelliittoon. [Suomen Kissaliittoon](#) rekisteröidään vuosittain vajaat 5 000 rotukissaa. Kasvattajaliittoon rekisteröityjä rotukissoja on Suomen kissoista vain hyvin pieni osa. Arvioiden mukaan Suomessa on reilusta puolesta miljoonasta muutamaan miljoonaa kissaa ([Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä](#)). EU-alueella arvioidaan olevan noin 61 miljoonaa koiraa ja 66 miljoonaa kissaa ([EU Dog & Cat Alliance](#)). Hevosia vuonna 2014 Suomessa oli 74 600 ja hevosalleja 16 000 ([Hevostalous lukuina 2014](#)). Vastaavat luvut vuonna 2010 olivat 74 300 hevosta ja 15 000 hevosallia.

12.3 Koe-eläinten käyttö luokitellaan toimenpiteiden vakavuuden mukaan

Vuodesta 2014 lähtien on tieteellisiin tai opetustarkoituksiin toimenpiteissä käytettävien eläinten eli koe-eläinten määrät tilastoitu erikseen myös toimenpiteiden [vakavuuden mukaan luokiteltuna](#) (Taulukko 19). Vakavuusluokat ovat:

- **Ei toipumista:** Toimenpiteet, jotka tehdään kokonaisuudessaan yleisanestesiassa, josta eläin ei palaa tajuihinsa.
- **Lievä:** Eläimille tehtävät toimenpiteet, joiden seurauksena eläin todennäköisesti kokee lyhytaikaisesti lievää kipua, tuskaa tai kärsimystä, sekä toimenpiteet, jotka eivät merkittävästi heikennä eläimen hyvinvointia tai yleiskuntoa.
- **Kohtalainen:** Eläimille tehtävät toimenpiteet, joiden seurauksena eläin todennäköisesti kokee lyhytkestoista kohtalaista kipua, tuskaa tai kärsimystä tai pitkäkestoista lievää kipua, tuskaa tai kärsimystä, sekä toimenpiteet, jotka todennäköisesti heikentävät kohtalaisesti eläimen hyvinvointia tai yleiskuntoa.
- **Vakava:** Eläimille tehtävät toimenpiteet, joiden seurauksena eläin todennäköisesti kokee vakavaa kipua, tuskaa tai kärsimystä tai pitkäkestoista kohtalaista kipua, tuskaa tai kärsimystä, sekä toimenpiteet, jotka todennäköisesti heikentävät vakavasti eläimen hyvinvointia tai yleiskuntoa.

Luvan saaneiden [hankkeiden yleistajuiset tiivistelmät](#) vuodesta 2013 lähtien löytyvät Etelä-Suomen aluehallintoviraston eläin角度lautakunnan sivulta.

Taulukko 19. Toimenpiteissä käytettyjen koe-eläinten määrät vakavuusluokittain vuonna 2014 (lähde: Etelä-Suomen aluehallintovirasto)

Ei toipumista	Lievä	Kohtalainen	Vakava	Yhteensä
5 311	89 491	43 569	7 171	145 542

12.4 Eläinten pito-olosuhteita

12.4.1 Hevosia ei juuri enää pidetä pilttuissa

Hevosen pilttuu tarkoittaa hevostallin sisällä olevaa kolmiseinäistä tilaa, jonka keskimmäiseen seinään hevonen on kiinnitetty päästään. Pilttuu on tarkoitettu hevosen pito- ja makuupaikaksi. Hevosella on pilttuussa ollessaan mahdollisuus syödä ja juoda sekä levätä seisten ja maaten, muttei riittävästi tilaa kääntyä ympäri. Yleensä pilttuu on pituudeltaan ja leveydeltään hevosen yksittäiskarsinaa pienempi. Hevosia pidetään Suomessa pilttuissa hyvin vähän. Hevosjalostusliitoille sekä ratsastuskouluneuvojille tehdyn kyselyn tuloksena tuli tietoon kuusi tallia, joissa pilttuuta on käytössä. Tiedot löytyvät eläinsuojelulain uudistusta varten tehdystä [Selvityksestä hevosten pidosta pilttuussa](#) (2014).

12.4.2 Vuonna 2013 yli puolet lypsylehmistämme eli parsinavetoissa

Suurin osa lypsykarjanavetoistamme (noin 70 %) oli parsinavetoita vuonna 2012. Uudet navetat ovat kuitenkin lähes poikkeuksetta pihattoja ja eläinmääriltään parsinavettoja suurempia. Lypsylehmistämme hieman reilu puolet eli parsinavetoissa vielä vuonna 2013. Lihakarjan nautoistamme noin viidennes eli parsinavetoissa vuoden 2010 tiedon mukaan. Parsinavetassa kytkettynä oleminen rajoittaa nautan mahdollisuuksia liikkua ja olla kanssakäymisissä toisten nautojen kanssa. Toisaalta parsinavetassa kytkettyinä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen tulee päästä laidunkaudella ulkoilemaan, eikä tämä velvoite koske pihattonavetassa pidettäviä nautoja. Uusia parsinavetoita on rakennettu viime vuosina 3–6 navettaa vuodessa, kun uusia pihattoja on rakennettu 60–86 navettaa vuodessa. Eläinsuojelulain uudistusta varten tehdystä julkaisusta [Nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista](#) löytyy lisätietoja navettatyyppien vaikutuksista eläinten hyvinvointiin ja tuotannon talouteen.

12.4.3 Emakko porsii useimmiten häkissä

Emakoiden tulisi olla ryhmässä ajanjaksolla, joka alkaa neljä viikkoa onnistuneen siemennyksen jälkeen ja päättyy viikkoa ennen odotettua porsimista. Emakkoa tulee näin ollen pitää yhden lisääntymiskierron aikana ryhmässä toisten emakoiden kanssa reilut 80 päivää. Porsitus- ja tiineytyshäkeissä emakko puolestaan on reilut 70 päivää noin 163 päivän lisääntymiskierrosta. Tiineytyshäkissä vietetty aika riippuu siitä, miten pian emakko tiinehtyy. Häkkiporsitus on vallitseva tapa järjestää porsitus niin Suomessa kuin muualla EU-alueella. Vapaaporsitustilojen lukumäärää Suomessa ei tiedetä muiden kuin luomutilojen osalta, joita vuonna 2012 oli yhdeksän.

Häkissä oleminen rajoittaa emakon liikkumisen vapautta, luontaista käyttäytymistä ja kontaktia porsaisiin. Vapaaporsituksessa porsaan tuotantokustannukset nousevat häkkiporsitusta korkeammiksi suuremman pinta-alatarpeen sekä työmäärän takia. Pinta-alan nostaminen vapaaporsituksessa on välttämätöntä, jotta porsaskuolleisuus pystytään pitämään tavanomaisen tuotannon tasolla. Karsinatarkoituksella, lämmityksellä, suojaavilla rakenteilla sekä ammattitaitoisella hoidolla on kuitenkin porsituspaikkaa suurempi merkitys porsaiden kokonaiskuolleisuudelle. Pahnuekoon jatkuva kasvu vaikeuttaa myös porsaiden kokonaiskuolleisuuden hallintaa porsitustavasta riippumatta. Vapaaporsitukseen siirtyminen edistäisi emakoiden hyvinvointia. Vapaaporsitukseen siirtymisen investoinnit ovat kuitenkin sikatiloille suhteellisen suuret ja nostavat kiinteitä kustannuksia sekä lisäävät taloudellisia riskejä taloudellisesti jo ennestään epävarmassa toimintaympäristössä. Lisätietoja selvityksistä [Häkiporsituksesta luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset](#) sekä [Tiineytyshäkeistä luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset](#).

12.5 Eläintaudit, eläinten sairaudet ja kuolleisuus

12.5.1 Eläintaudit ja eläinten sairaudet

Useat eläimille yleiset sairaudet, kuten hengitystie-, nivel- ja utaretulehdukset, aiheuttavat eläimille kipua ja heikentävät siten eläinten hyvinvointia. Suomessa on maailmanlaajuisesti erittäin hyvä eläintautitilanne. Suomessa ei esiinny monia muualla tavallisia eläintauteja ja lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit ovat harvinaisia. Tämä lisää merkittävästi eläinten hyvinvointia ja vähentää lääkitystarvetta. Kaikki taudit eivät välttämättä aiheuta riskiä eläinten hyvinvoinnille, mutta eläin saattaa esimerkiksi kantaa taudinaiheuttajaa, joka on riski ihmisten hyvinvoinnille.

Evira raportoi vuosittain eläinten terveydestä Eläintaudit Suomessa -raporteissa ([Eläintaudit Suomessa 2014](#)). Vuosina 2014–2015 ei todettu lainkaan helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja (Lähde: Evira).

12.5.2 Vasikka- ja porsaskuolleisuus

Vasikkakuolleisuuden mediaani tuotosseurantatiloilla vuonna 2015 oli 6,3 %. ProAgrian tuotosseurantaan kuuluu 70 % maitotiloista ja 84 % lehmistä. Vasikkakuolleisuusluku sisältää kuolleena syntyneiden ja alle kolmen kuukauden ikäisenä kuolleiden vasikoiden osuuden kaikista syntyneistä vasikoista.

Porsaiden kokonaiskuolleisuus syntymästä vieroitukseen (noin 29 päivän ikään saakka) oli Suomessa 21,1 % vuonna 2013 (lähde: [AgroSoft®](#)).

12.6 Eläinkuljetukset ja eläinten laitton maahantuonti

12.6.1 Eläinkuljetukset

Eläimen lastaus, kuljetus ja purku ovat riski eläimen hyvinvoinnille, joten [eläinten suojelusta kuljetusten aikana](#) pitää huolehtia hyvin. Tuotantoeläinten kuljetusetäisyydet Suomessa ovat pitkät, mikä johtuu maantieteestä ja teurastamojen harvalukuisuudesta. Karjojen pieni koko aiheuttaa myös sen, että teuraseläimiä joudutaan keräilemään laajalta alueelta. Eläinyksilömäärinä mitattuna siipikarjaa (broilereita, broileriemoja ja kalkkunoita) kuljetetaan teuraseläimistä eniten. Vuonna 2014 teuraskuljetuksen, kuorman purun ja teurastamossa säilytyksen aikainen siipikarjan kuolleisuus oli 0,16 % (lähde: Evira).

Suomen kuljetus ja logistiikka ry:n (SKAL) teuras- ja välityseläinkuljetusten tilastoissa vuodelta 2014 on lähes 17 000 eläinkuljetuskuormaa. Määrä kattaa yli puolet kyseisen vuoden kaikista teuras- ja välityseläinkuljetuskuormista. Suurin osa, 67 %, näistä kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvista eläinkuljetuksista oli alle yhdeksän tunnin mittaisia. Pitempien, 9–12 tunnin kuljetusten osuus vuonna 2014 oli 15 % ja yli 12 tunnin kuljetusten osuus 18 %. Vuonna 2008 SKAL tilastoi 33 214 eläinkuljetuskuormaa, joista alle yhdeksän tunnin kuljetusten osuus oli 85 %, 9–12 tunnin kuljetusten 12 % ja yli 12 tunnin kuljetusten 3 %. Pitkien kuljetusten osuus on SKAL:n tietojen mukaan kasvanut vuodesta 2008 vuoteen 2014.

Eläviä eläimiä kuljetettiin keskimäärin 165 km keskimääräisellä kuormausasteella 77 % vuonna 2009 ja 110 km 50 % kuormausasteella vuonna 2014. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen vuosittaisista [Tieliikenteen tavarankul-](#)

[jetukset](#) -tilastoista. Keskimääräiset kuljetusmatkat ja kuormausasteet vuosina 2010–2013 olivat: 120 km / 53 %, 134 km / 51 %, 153 km / 66 % ja 212 km / 77 %.

Eläinkuljetusten EU-tarkastuksissa (ks. osa 9 Eläinten hyvinvoinnin viranomaisvalvonta) vuosina 2008–2010 ja 2011–2014 viranomaiset tarkastivat yhteensä 951 ja 1547 eläinkuljetusta. Tarkastettujen eläinkuljetusten keskimääräinen kesto oli 3–4 tuntia.

Eläinkuljetusasetuksessa on eri eläimille säädetty kuljetusaikarajoja, joiden jälkeen eläinten tulee esimerkiksi saada levätä tai ne tulee juottaa tai ruokkia. Vieroittamattomien ja vielä maitoruokinnassa olevien vasikoiden, karitsojen, kilien ja varsojen sekä vieroittamattomien porsaiden on saatava levätä vähintään tunnin ajan yhdeksän tunnin matkan jälkeen, erityisesti juottamista ja tarvittaessa ruokkimista varten. Tämän lepojaksion jälkeen kuljetusta voidaan jatkaa edelleen yhdeksän tunnin ajan. Sikoja saadaan eläinkuljetusasetuksen mukaan kuljettaa enintään 24 tuntia. Kuljettajan vuorokautiselle ajoajalle on myös sääntönsä; kuljettaja saa vuorokauden aikana ajaa enintään yhdeksän tuntia. Teuraseläinkuljetusten pituuksista on keskusteltu EU:ssa jo pitkään, sillä eläinsuojelujärjestöt ovat esittäneet kuljetuksille kahdeksan tunnin ylärajaa.

Lainsäädäntö edellyttää eläinkuljettajalupaa kaupallisissa eläinten kuljetuksissa. Aluehallintovirastot myöntävät ja tallentavat myönnettyt eläinkuljettajaluvat, pitkien kuljetusten maantiekuljetusvälineiden hyväksymistodistukset ja muiden kuljetusvälineiden tunnistetiedot sekä kuljettajan ja hoitajan pätevyystodistukset ja niissä olevat tiedot Eviran ylläpitämään eläinkuljettajarekisteriin. Ajantasainen [lista Suomessa myönnettyistä pitkien kuljetusten eläinkuljettajaluvista](#) on Eviran sivuilla. Voimassa on 207 pitkien eläinkuljetusten lupaa (tilanne 13.1.2016).

12.6.2 Eläinten laitton maahantuonti

Vuonna 2014 Evira teki 20 hallintopäätöstä eläinten laittomasta maahantuonnista EU:n ulkopuolisista maista. Vuonna 2015 vastaava hallintopäätösten määrä oli 40. Eläinten laittomien maahantuontien määrä vaikuttaa lisääntyvän, eivätkä viranomaiset tavoita kaikkea laitonta tuontia. Tuontisäännösten vastaisesti Suomeen tuodaan erityisesti kissoja ja koiria. Säästösten vastaisesti maahan tuodut kissan- ja koiranpennut voivat olla peräisin niin sanotuista pentutehtaista. Tällaisten pentujen alkuperästä ei välttämättä ole tietoa, ja eläinten hyvinvointia on voitu laiminlyödä. Riski vakavien tautien, kuten raivotaudin ja ekinokokkoosin, maahantuontiin laittoman tuonnin yhteydessä on todellinen.

EU:n sisällä liikkussa valtakunnan rajat ylittävillä lemmikkieläimillä tulee olla tunnistusmerkintä ja [lemmikkieläinpassi](#). Vuodesta 2004 asti käytössä ollut Euroopan unionin lemmikkipassi on helpottanut lemmikkien matkustamista Euroopassa. Vuoden 2014 lopussa sovellettavaksi tullut [uusi EU:n lemmikkieläinasetus \(576/2013\)](#) muutti joiltakin osin lemmikkieläinten matkustussääntöjä. Tarkasta voimassaolevat eläinten tuontisäännöt [Eviran sivulta](#), mikäli olet tuomassa eläintä EU:n ulkopuolelta.

12.7 Eläinten tainnutus, teurastus, lopetus ja teurashylkäykset

Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Lopettaminen on eläimen kuolemaan johtava tarkoituksellinen prosessi. Eläimen teurastaminen tarkoittaa, että lopetettava eläin aiotaan käyttää ihmisen ravinnoksi. Eläimen teurastamiseen kuuluu tainnutus ja verenlasku. Tainnuttamalla eläin tehdään tajuttomaksi ja tuntemiskyvyttömäksi ennen verenlaskun aloittamista. Verenlasku varmistaa eläimen kuoleman. Suomen lainsäädäntö sallii sellaisen uskonnollisista syistä noudatettavan erityisen teurastustavan, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa. Verenlaskua ei saa aloittaa ennen eläimen tainnutusta.

Eläinten lopetusta säädetään lopetusasetuksella (neuvoston asetus eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä [1099/2009](#)). Asetuksella säädetään myös lopetukseen liittyvistä toimista, kuten teuraseläinten käsittelystä, säilytyksestä, liikkumisen rajoittamisesta, tainnutuksesta ja verenlaskusta. Lopetusasetuksessa esimerkiksi luetellaan eri eläinlajeille sallitut tainnutusmenetelmät ja määrätään teurastamoalan toimijoille erilaisia velvoitteita eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi. Esimerkiksi teurastamoissa työskentelevillä on oltava kelpoisuustodistus ja heille on säädetty koulutusvelvoite, suuremmilla teurastamoilla tulee olla eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö ja teurastamojen on tehtävä toimintaohjeistot, joilla varmistetaan eläinten hyvinvointi lopetuksen yhteydessä.

12.7.1 Yleisimmät tainnutus- ja lopetusmenetelmät

Tainnuttaminen on menetelmä, jolla eläimelle aiheutetaan sen kuolemaan saakka kestävä tajuttomuus. Naudat tainnutetaan Suomessa yleisimmin päähän kohdistettavalla pulttipistoolilla. Lävistävän pulttipistoolin isku ja pultin tunkeutuminen aivoihin aiheuttavat vakavan ja peruuttamattoman aivovaurion. Siat tainnutetaan isoissa teurastamoissa yleisimmin hiilidioksidikaasulla. Lisäksi sikoja tainnutetaan päähän aivojen läpi kohdistetulla sähkövirralla sekä pulttipistoolilla. Pähän kohdistuva sähkötainnutus aiheuttaa aivosähkökäyrässä yleistyneen epileptisen kohtauksen. Hevoset

tainnutetaan pulttipistoolilla tai ampumalla. Lampaiden tainnutukseen käytetään sähköä tai pulttipistoolia. Munintansa lopettaneet kanat lopetetaan yleensä hiilidioksidikaasulla. Broilereiden tainnutukseen käytetään hiilidioksidikaasua tai sähköllä tapahtuvaa vesiallastainnutusta, jossa eläin altistetaan vesialtaassa sähkövirralle. Sähkövirta aiheuttaa aivosähkökäyrässä yleistyneen epileptisen kohtauksen ja sydämen kammiovärinän tai sydänpysähdyksen. Kalkkunat tainnutetaan sähköllä, joko vesiallastainnutuksella tai päähän kohdistettavilla sähköpihdeillä. Porot tainnutetaan yleensä pulttipistoolilla. Turkiseläimistä ketut ja supikoirat lopetetaan sähköllä kohdistuen elektrodit sekä päähän että kehoon. Minkit lopetetaan joko hiilimonoksidi- tai hiilidioksidikaasulla.

Liikkuvan teurastamon idea on, että teurastamorekka tulee eläintilalle, jolloin eläimiä ei tarvitse kuljettaa. Tietävästi varsinaisia liikkuvia teurastamoja ei meillä vielä ole käytössä. [Suomalaisyrittäjien](#) tekemä liikkuva teurastamo on kuitenkin käytössä Ruotsissa.

Suomen teurastamot sekä suurimpien teurastamojen tarkastuseläinlääkäreiden yhteystiedot ovat [Eviran verkkosivuilla](#). Vuonna 2015 rekisterissä oli 19 isoa ja 59 pientä teurastamoja. Lukumäärä on pysynyt lähes samana vuoteen 2010 verrattuna. [Eviran liha-alan laitosten luettelossa](#) on lisäksi 21 hyväksyttyä poroteurastamoja.

Eläinten hyvinvointikeskus (EHK) on maa- ja metsätalousministeriön nimeämä lopetusasetuksen mukainen tieteellisen tuen piste Suomessa. EHK:n sivuilta löytyvät naudan, sian ja siipikarjan teurastamisen sekä siipikarjan, minkin ja ketun lopettamisen [hyvän toimintatavan oppaat](#).

Lisätietoa: [Usein kysyttyä eläinten teurastuksesta](#) (Evira).

12.7.2 Teurashylkäykset

Tuotantoeläinten ruhoja voidaan teurastamalla hylätä osittain tai kokonaan (Taulukko 20). Ruhohylkäyksestä päättää teurastamolla työskentelevä tarkastuseläinlääkäri. Hylkäys on taloudellinen tappio eläintuottajalle ja elinkeinolle. Ruhon hylkääminen voi kertoa myös puutteista teurastettavan eläimen hyvinvoinnissa. Eläin, jonka ruho päättyy hylättäväksi, on todennäköisesti voinut huonosti jossain vaiheessa elämänsä, esimerkiksi sairastanut tai vammautunut. Lihateollisuus on sopinut yhdessä toimiin johtavista kansallisista ruhohylkäysrajoista. Lihasekojen osalta kokoruhohylkäysten raja-arvo on 1,1 % ja emakoiden osalta 7 %. Mikäli eläintuotantotalalta tulee tätä enemmän sikoja, joiden ruhot hylätään, teurastamon edustaja käy tilal-

la ja ohjeistaa korjaamaan tilanteen. Tilan tulee saada kokoruhohylkäysten raja-arvo alittumaan vuoden kuluessa, mikäli se aikoo jatkaa yhteistyötä teurastamoiden kanssa.

Taulukko 20. Hylättyjen kokoruhojen prosentiosuudet Suomen teurastamoille tuotujen eläinten määristä 2007–2014, pois lukien pienteurastamot (lähde: Evira).

% teurastamoille tuoduista eläimistä	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lhasiat	0,44	0,41	0,51	0,54	0,40	0,37	0,33	0,32
Emakot	1,83	1,58	1,84	1,92	2,00	1,94	2,00	2,00
Naudat	0,61	0,66	0,71	0,70	0,80	0,75	0,68	0,62
Lampaat ja vuohet	0,55	0,41	0,62	0,14	0,20	0,19	0,26	0,10
Hevoset	1,15	0,58	1,39	0,20	0,90	0,32	0,54	0,34
Siipikarja*	1,72	1,92	2,04	2,40	2,55	2,77	2,66	3,03

*Broilereiden, broilieriemojen ja kalkkunoiden hylättyjen kokoruhojen osuus teurastamolle tuoduista eläimistä laitospoistojen jälkeen, mukaan lukien pienteurastamot.

12.8 Löytöeläimet

Karanneet koirat, kissat ja muut lemmikkieläimet voi toimittaa kunnan lähimpään löytöeläinten talteenottoaikaan. Kunnat voivat järjestää eläinten talteenottoaikaan yksin tai yhdessä toisten kuntien kanssa. Talteenottoaikaan eläintä säilytetään vähintään 15 vuorokautta. Mikäli omistaja ei ole hakenut eläintä pois 15 vuorokauden määräaikaan mennessä, eläin voidaan myydä, luovuttaa uudelle omistajalle tai lopettaa.

Maa- ja metsätalousministeriö kartoitti kyselyllä löytöeläinten hoidon järjestämisestä kunnille aiheutuvia kustannuksia sekä eläinten kiinniottoon, kuljetukseen ja hoitoon liittyviä käytäntöjä vuonna 2010. Kyselyyn vastasi 42 kuntaa. Talteen otettujen ja säilytettyjen löytöeläinten määrä oli kyselyyn vastanneissa kunnissa kaikkiaan 5 160. Näistä kissoja oli 2 915 (56 % löytöeläimistä) ja koiria 2 101 (41 %). Muiden eläinten määrä oli 144 (3 %). Koko maan löytöeläinten määrää on kuitenkin vaikea päätellä kyselyyn vastanneiden kuntien eläinmäärien perusteella. Keskimääräinen yhden löytöeläimen nettokustannus oli 185,80 euroa, joskin kustannusten vaihtelu kuntien välillä oli suurta. Tiedot käyvät ilmi Paula Hirsjärvi-Kallioisen (2014) eläinsuojelulain uudistusta varten tekemästä selvityksestä [Löytöeläimet – kartoitus nykytilanteesta](#).

SEY teki vuotta 2007 koskeneen kyselyn kunnallisille löytöeläinten talteenottoaikoille. Tuolloin paikkoja oli kaikkiaan hiukan alle 200, joista noin 120

vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastanneiden talteenottoaikkojen löytökoirien kokonaismäärä oli 4 850. Kissoja päätyi kyselyn perusteella talteenottoaikkoihin noin 6 813 ja muita eläimiä 309.

Kissoja otetaan löytöeläiminä vuosittain talteen huomattavasti enemmän kuin koiria, karkeasti arvioiden noin 10 000. Karanneista koirista valtaosa haetaan takaisin kotiin; ne, joita ei haeta, saadaan yleensä sijoitettua uusiin koteihin. Kissojen kohdalla tilanne on paljon huonompi: vain pieni osa karanneista kissoista haetaan takaisin alkuperäiseen kotiinsa. Löytöeläintaloihin päätyneitä karanneita lemmikkejä lopetetaan määräjän umpeuduttua vähän.

Koirien ja kissojen pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti helpottaisivat löytöeläinten omistajien etsimistä, erityisesti kissojen osalta ([Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä](#)). Lähes kaikki Euroopan unionin jäsenmaat ovat jo säätäneet koirien tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä. Suomessa asiasta ei ole säädetty, mutta karkeasti arvioituna noin 80 % suomalaisista koirista on jo tunnistusmerkitty ja rekisteröity. Koirien korkea rekisteröintimäärä johtuu siitä, että puhdasrotuisten koirien osuus on meillä suuri, ja näistä suurin osa on rekisteröity Suomen Kennelliittoon. Sekarotuisen koiran voi myös ilmoittaa Kennelliiton tunnistusmerkintärekisteriin. [Turvasiru.fi](#) -rekisteriin voidaan rekisteröidä vain mikrosirulla merkitty eläin. Rekisterissä on noin 30 000 lemmikkiä: kissoja, koiria ja muita eläimiä. Turvasiru.fi -rekisteristä pääsevät kadonneen lemmikin omistajatietoja hakemaan tunnukselliset käyttäjät kuten eläinsuojeluyhdistykset, löytöeläinlaitokset ja viranomaiset.

Karanneiden lemmikkien etsintään on perustettu useita sosiaalisen median kanavia. Karanneen eläimen voi ilmoittaa ja kadonnutta lemmikkiä voi yrittää etsiä esimerkiksi [karkurit.fi](#) -palvelusta, jota ylläpitää Suomen Löytöeläinapu ry. Etsijäkoiraliitolla on [ohjeita karanneiden lemmikkien etsintään](#).

12.9 Loukkaantuneet luonnonvaraiset eläimet ja eläinten pelastus

Eläinsuojelulaissa, luonnonsuojelulaissa sekä metsästyslaissa todetaan, että jokaisen kansalaisen on pyrittävä auttamaan sairasta, vahingoittunutta tai muuten avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä. Eläin on lopetettava tai on huolehdittava siitä, että se lopetetaan, mikäli eläimen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Tilapäistä sairaanhoitoa lukuun ottamatta luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen ottaminen elätettäväksi on eläinsuojelulain mukaan kielletty. Tilapäisen hoidon jälkeen eläin

on vapautettava, mikäli se vaikeuksitta sopeutuu luonnonvaraiseen elämään. Jos eläintä ei voida vapauttaa tai sen hoitoa järjestää, eläin on lopetettava.

Suomessa loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidon järjestämisestä ei ole laissa säädetty minkään erillisen tahon tehtäväksi tai vastuulle. Käytännössä loukkaantuneita luonnonvaraisia eläimiä hoidetaan ainakin [Korkeasaaren villieläinsairaala](#)ssa, [Heinolan lintutarhassa](#), [Pyhtään lintuhoitolassa](#), Ranuan eläinpuisto [Ranua Zoo:ssa](#) ja Ähtärin eläinpuistossa [Ähtäri Zoo:ssa](#). [Ympäristöhallinnolla](#) on ohjeita luonnonvaraisten eläinten auttamiseksi. Korkeasaaren eläintenhoitajat ja villieläinsairaalan ammattilaiset ovat koonneet arkistoon [luonnonvaraisten eläinten hoito-ohjeita](#).

Eläinten pelastustehtävät kuuluvat kunnallisille pelastuslaitoksille. Yleiseen hätänumeroon voi soittaa vain, jos eläin aiheuttaa vaaraa ihmisille, tai eläimen pelastamisessa tarvitaan viranomaisten erityiskalustoa.

Helsingin alueen loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoito ja eläinten pelastus

Korkeasaaren eläintarhassa Helsingissä toimiva villieläinsairaala ottaa vastaan avun tarpeessa olevia luonnonvaraisia eläimiä. Korkeasaaren henkilökunta ei kuitenkaan nouda loukkaantuneita eläimiä. Tarkista ensin [villieläinsairaalan ohjeista](#) miten toimia, jos löydät luonnosta eläimen. Esimerkiksi pienet oravanpoikaset, nuoret lokit ja yksinäiset jäniksenpojat tarvitsevat vain harvoin ihmisen apua.

[Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella](#) on ollut jo 20 vuoden ajan eläinpelastukseen keskittynyt yksikkö. Helsingin pelastuslaitoksella on eläinpelastusauto, joka on suunniteltu nimenomaan eläinpelastustyöhön sopivaksi. Toiminta on varsinaisten eläinpelastustehtävien lisäksi eläimiin kohdistuvien onnettomuuksien ehkäisyä ja valmistautumista suuronnettomuuksiin. Helsingin kaupungin ylipalomies, eläinpelastusvastaava ja suomalaisen eläinpelastustoiminnan kehittäjä Vesa Nurminen valittiin vuonna 2015 Vuoden palomieheksi. Vuonna 2014 Helsingin pelastuslaitoksella oli 755 eläinpelastustehtävää, joista luonnonvaraisten eläinten pelastustehtäviä oli lähes 90 prosenttia.

Helsingin eläinpelastusyksikkö auttaa sairaita, loukkaantuneita tai ahdistukseen joutuneita eläimiä Helsingin alueella. Kun havaitset avuntarpeessa olevan eläimen, voit soittaa pelastuslaitoksen tilannekeskukseen numeroon 09 310 30151.

ISSN 2242-7244
ISBN 978-951-51-1928-5 (pdf)